

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce
Ing. Silvie Truparová

Analýza zájmového vzdělávání dospělých
ve statutárním městě Opava

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Analýza zájmového vzdělávání dospělých ve statutárním městě Opava* vypracovala samostatně a jen s použitím literatury a pramenů uvedených v této práci. Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a elektronická verze nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Olomouci dne 23. 4. 2019

.....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat zejména své vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Ivetě Bednařikové, PhD. za cenné rady, připomínky a metodické vedení, kterými mi dopomohla k dokončení této diplomové práce. Mé poděkování patří rovněž všem, kteří vyplnili předložený dotazník, bez něhož bych práci nemohla dokončit.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Silvie Truparová
Katedra nebo ústav:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Doc. PhDr. Iveta Bednaříková, PhD.
Rok obhajoby:	2019

Název závěrečné práce:	Analýza zájmového vzdělávání dospělých ve statutárním městě Opava
Název závěrečné práce v angličtině:	Analysis of Interest Adult Education in the Statutory City of Opava
Anotace závěrečné práce:	Diplomová práce je zaměřena na problematiku zájmového vzdělávání dospělých. Charakterizuje zájmové vzdělávání, definuje jeho cíle, identifikuje jeho postavení v rámci celoživotního vzdělávání. Teoretická část diplomové práce si klade za cíl poukázat na důležitost a význam zájmového vzdělávání dospělých. Seznámit čtenáře s možnostmi zájmového vzdělávání dospělých v Opavě. Cílem empirické části diplomové práce je zjistit zájem Opavanů o zájmové vzdělávání dospělých prostřednictvím vlastního výzkumného šetření, které je výstupem celé práce.
Klíčová slova:	Celoživotní vzdělávání, dospělý, volný čas, vzdělávání dospělých, zájem, zájmové vzdělávání dospělých.
Anotace v angličtině	The thesis is focused on the issue of interest adult education. It characterizes interest education, defines its goals, identifies its position within lifelong learning. The theoretical part of the thesis aims to point out the importance and meaning of interest adult education, to acquaint readers with possibilities of adult interest education in Opava city. The aim of the empirical part of the thesis is to find out the interest of Opava citizens in the interest adult education through our own research, which is the output of this thesis.

Keywords:	Lifelong learning, adult, leisure time, adult education, interest, interest adult education
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Mezinárodní charta pro volný čas Příloha č. 2: Návštěvnost muzeí, galerií a památníků v České republice Příloha č. 3: Dotazník
Rozsah práce:	88 stran + přílohy
Jazyk práce:	Český

Obsah

Úvod	8
1 Zájmové vzdělávání a dospělí	10
1.1 Zájmové vzdělávání dospělých v kontextu celoživotního učení	10
1.2 Dospělí jako účastníci zájmového vzdělávání	12
2 Zájmové vzdělávání dospělých	15
2.1 Definice a charakteristika zájmového vzdělávání dospělých	15
2.1.1 Zájmy, potřeby a motivace	16
2.2 Cíle zájmového vzdělávání dospělých	17
2.2.1 Volný čas a míra jeho využívání v jednotlivých životních etapách	18
2.3 Funkce zájmového vzdělávání dospělých	20
2.4 Typy zájmového vzdělávání dospělých	21
2.5 Metody zájmového vzdělávání	28
2.6 Formy zájmového vzdělávání	29
3 Zájmové vzdělávání ve statutárním městě Opava	31
3.1 Kulturní a estetická výchova	32
3.2 Pohybová a sportovní výchova	37
3.3 Cestování a turistika	38
3.4 Zdravotní výchova	39
3.5 Environmentální výchova	39
3.6 Vědeckotechnické vzdělávání	42
3.7 Náboženská a duchovní výchova	42
3.8 Jazykové vzdělání	43
3.9 Další možné zájmové vzdělávací aktivity pro dospělé v Opavě	43
4 Metodologie a zpracování výzkumu	45
4.1 Cíle empirické části	45
4.2 Hypotézy výzkumu	46
4.3 Charakteristika souboru respondentů	46
4.4 Metoda šetření	46
4.5 Organizace sběru dat	47
4.6 Testování hypotéz	48
5 Výsledky dotazníkového šetření	51
6 Diskuze	71
6.1 Doporučení pro praxi	74

Závěr.....	78
Seznam zkratek.....	79
Seznam použitých zdrojů.....	80
Seznam obrázků.....	86
Seznam grafů.....	86
Seznam tabulek.....	87
Seznam příloh.....	88

Úvod

„Den, kdy se něčemu naučíš, není už promarněn.“

David Eddings

Učení je celoživotní proces. Člověk se učí od narození, téměř až do smrti. Každý jedinec má touhu ke vzdělání odlišnou, jedni větší, jiní menší. Zájem o vzdělání je dán i výchovou a přístupem k životu. V dnešní době nás téměř z každých periodik, internetových stránek, oslovují agentury a nabízejí různé kurzy, přednášky a semináře k dalšímu vzdělávání a osobnímu rozvoji. Spousta lidí má za to, že učení je spojené se školní docházkou, a tím vzdělávání končí. Nevidí důvod se vzdělávat dále. Avšak opak je pravdou. Představa vzdělaného jedince a celoživotního učení se objevuje již ve starověkém Řecku a v průběhu staletí se v různém pojetí neustále vrací.

Větší důraz na další vzdělávání a celoživotní učení se ve světě objevuje již koncem 20. století. Rok 1996 byl vyhlášen Evropským rokem celoživotního učení. V České republice bylo po roce 2000 vydáno několik strategických dokumentů, které se věnují rozvoji vzdělání. Základním dokumentem zabývajícím se celoživotním učením je Strategie celoživotního učení ČR z roku 2007. I přesto, že zájmové vzdělávání dospělých je zmiňováno v dalším vzdělávání, není mu věnována dostatečná pozornost. Do popředí v souvislosti se vzděláváním dospělých vstupuje spíše oblast profesního vzdělávání.

Úlohy a význam zájmového vzdělávání dospělých vystupují v dnešní době stále více do popředí. V současnosti se klade důraz na každého (dospělého) jedince, aby plnohodnotně využíval svůj volný čas. Jednou z možností aktivního a plnohodnotného využívání volného času je zájmové vzdělávání, které rozvíjí osobnost člověka po biologické, psychické i sociální stránce. Je postaveno na bázi dobrovolnosti a nabízí mnoho různorodých aktivit, při kterých je prvořadá svoboda výběru. Každý jedinec má širokou a svobodnou možnost, pro kterou z aktivit se rozhodne. Vyžaduje to ale mnohdy vynaložení financí a dostatek volného času.

Oblast zájmového vzdělání stojí především v popředí u dětí a mládeže. Téma zájmového vzdělávání dospělých by si zasloužilo, dle našeho názoru, mnohem více pozornosti ze strany jak odborné, tak i laické veřejnosti. Při vypracování práce vycházíme z publikací českých i zahraničních autorů. Chceme upozornit na fakt, že většina publikací, které se primárně věnují zájmovému vzdělávání dospělých, vyšla před rokem 1989. Aktuálnější literární zdroje se zájmovému vzdělávání věnují spíše okrajově. Aktuálních publikací o volném čase je dostatek, avšak většina z nich je orientovaná na volný čas dětí

a mládeže. Na základě těchto zjištění jsme se rozhodli poukázat na významné, leckdy často obcházené místo zájmového vzdělávání dospělých v systému andragogiky.

Hlavním cílem této práce je popsat celkový charakter zájmového vzdělávání dospělých, které podle našeho názoru stojí v pozadí oproti školnímu a profesnímu vzdělávání dospělých. Volný čas vnímáme jako významnou hodnotu v životě člověka, kdy jeden ze způsobů jeho aktivního a efektivního prožívání, je právě zájmové vzdělávání.

Diplomová práce je členěna na teoretickou (první – třetí kapitola) a empirickou část (čtvrtá – šestá kapitola). Cílem teoretické části je poukázat na důležitost a význam zájmového vzdělávání dospělých, charakterizovat zájmové vzdělávání dospělých, definovat jeho cíle, funkce, typy, metody, formy a identifikovat jeho postavení v rámci celoživotního vzdělávání. Seznámit čtenáře s možnostmi zájmového vzdělání dospělých ve statutárním městě Opava. Cílem empirické části diplomové práce je zjistit zájem Opavanů o zájmové vzdělávání dospělých prostřednictvím vlastního výzkumného šetření, které je výstupem celé práce.

Na základě stanovených cílů byla zvolena struktura práce. První kapitola se zabývá zařazením zájmového vzdělávání dospělých do kontextu celoživotního vzdělávání, a vymezením jedince jako účastníka zájmového vzdělávání dospělých. Druhá kapitola je zacílena přímo na oblast zájmového vzdělávání dospělých. Nejdříve uvádíme definici a charakteristiku zájmového vzdělávání dospělých, v souvislostech uvádíme i pojmy motivace, potřeba a zájmy. Následně jsou uvedeny cíle zájmového vzdělávání dospělých, s důrazem na základní předpoklad zájmového vzdělání, tedy na využití volného času. Současně jsou v této kapitole dále prezentovány funkce, typy, metody a formy zájmového vzdělávání dospělých. Třetí kapitola seznamuje s možnostmi zájmového vzdělávání dospělých ve statutárním městě Opava.

Empirická část práce obsahuje dvě kapitoly. Kapitola čtvrtá prezentuje východiska výzkumného šetření, hlavní a dílčí cíle empirické části, hypotézy, metodu šetření, charakteristiku souboru respondentů, organizaci sběru dat. Pátá kapitola prezentuje a analyzuje výsledky výzkumného šetření. Šestá kapitola je věnována diskuzi. Souhrnně prezentuje, interpretuje výsledky vlastního výzkumu a porovnává je s poznatky jiných odborníků, kteří se zabývali danou problematikou.

1 Zájmové vzdělávání a dospělí

Změny, které přineslo minulé a současné století ve vědě, vedou i k rychle se rozvíjejícím technologiím, což přináší velký tlak na společnost a na systém výchovy a vzdělávání. V současnosti zaznamenáváme neustálou potřebu doplňování a výměny informací, které jsou důležité pro náš další rozvoj. Aby se dospělý jedinec stal tvořivým článkem v jakékoliv oblasti života, musí se neustále vzdělávat.

1.1 Zájmové vzdělávání dospělých v kontextu celoživotního učení

Myšlenka celoživotního učení není nová. Velký zájem však zaznamenala v poválečném období a zlomový byl rok 1970, kdy OSN vyhlásila daný rok rokem výchovy a vzdělávání a UNESCO zveřejnilo koncept celoživotního vzdělávání.

V 90. letech 20. století dochází k posunu vnímání celoživotního vzdělání a OECD prezentuje nový koncept celoživotního učení Lifelong learning for all. Učení má představovat nejen celoživotní, ale i všeživotní proces, který probíhá bez ohledu na místo, čas či formu.

Rozdíly mezi koncepty celoživotního vzdělávání a celoživotního učení výstižně zachycuje následující tabulka.

Tabulka 1: Rozdíly konceptu celoživotního vzdělávání a celoživotního učení

CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	CELOŽIVOTNÍ UČENÍ
Rozvoj v 60. a 70. letech 20. století	Rozvíjí se od poloviny 90. let 20. století
Orientace na společnost	Orientace na jedince
Důraz kladen na struktury a instituce	Důraz kladen na aktivitu jedince
Holistické pojetí	Užší (ekonomizující pojetí)
Hlavním cílem je komplexní rozvoj jedinců a komunit	Hlavním cílem přizpůsobení se novým podmínkám v měnícím se světě
Prostředek kultivace člověka	Nástroj k uplatnění se na trhu práce
Zapojení do celoživotního vzdělávání chápáno jako jedno ze základních občanských práv	Zapojení do celoživotního učení chápáno jako nutný předpoklad k uplatnění na trhu práce
Důraz na význam neformálního vzdělávání	Zdůrazněn význam informálního učení

Zdroj: Šerák, Dvořáková (2009, s. 25)

Celoživotní učení je v ideálním pojetí považováno za nepřetržitý proces, ve skutečnosti jde spíše o neustálou připravenost člověka učit se než o neustálé studium. Vychází se přitom ze zásady, že konkrétní získané kompetence nejsou tak cenné, jako

schopnost učit se. Mluví se tedy spíše o celoživotním učení, nikoliv vzdělávání, aby se tím zdůraznil význam i takových učebních aktivit každého jedince, které nemají organizovaný ráz, tzn. samostatného učení např. při práci, při pobytu v přírodě, na kulturních akcích apod. (Strategie celoživotního učení ČR, 2007).

Jak uvádí Palán (1997, s. 17), užívání pojmu učení místo pojmu vzdělávání „vede ke zdůraznění nutnosti aktivního přístupu jedince“.

Vzdělávání dospělých

Podle Palána (2002, s. 237) je „vzdělávání dospělých obecný pojem pro vzdělávání dospělé populace a zahrnuje veškeré vzdělávací aktivity realizované jako řádné školské vzdělávání dospělých (získání stupně vzdělání) nebo jako další vzdělání a vzdělání seniorů“. Je to taktéž proces cílevědomého a systematického zprostředkování, osvojování a upevňování schopností, znalostí, dovedností, návyků, hodnotových postojů i společenských forem jednání a chování osob, jež ukončily školní vzdělávání a přípravu na povolání a vstoupily na trh práce.

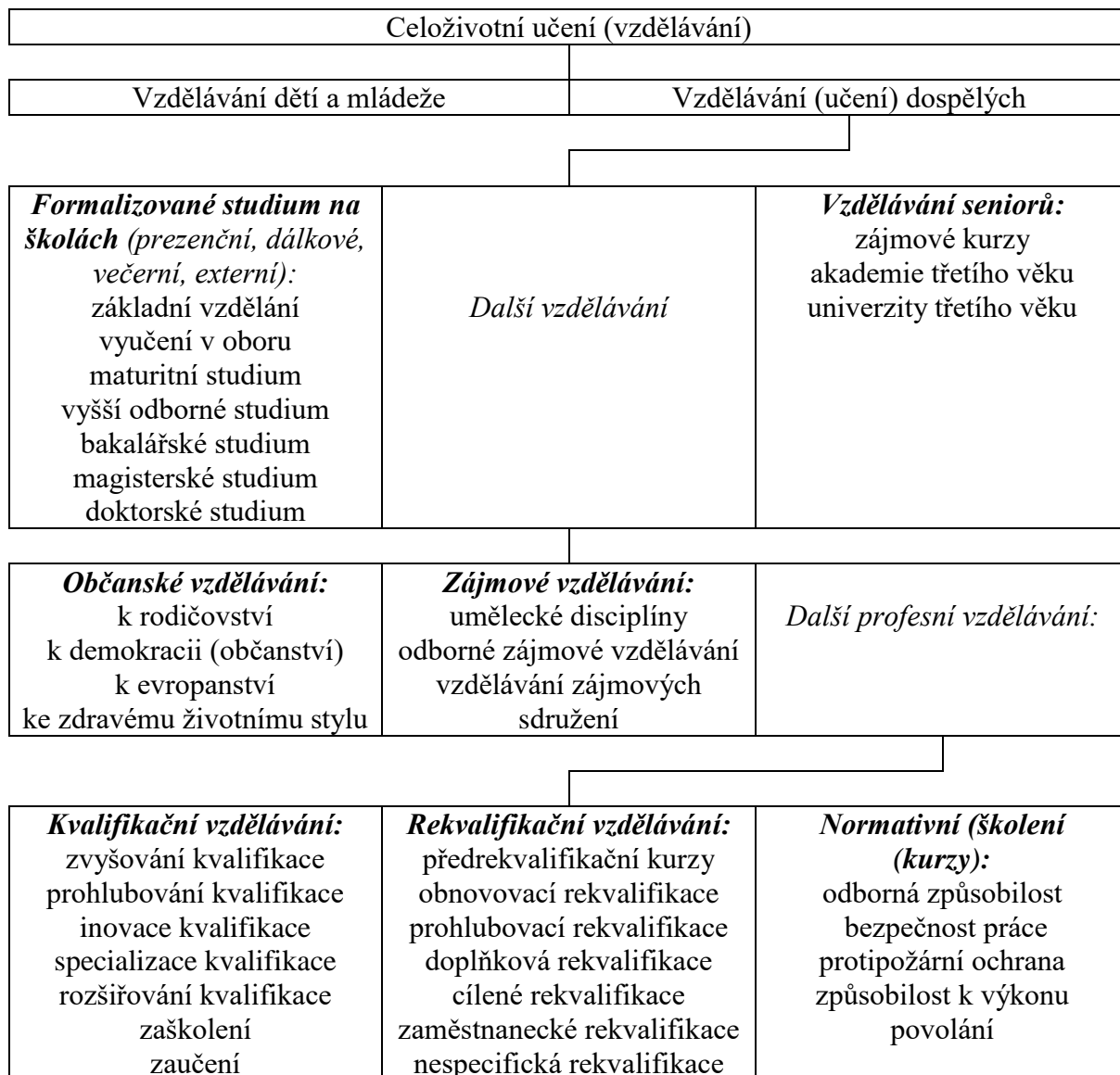
Bočková (2002, s. 17) vymezuje pojem vzdělávání dospělých jako „komplexní systém institucionálně organizovaných i individuálních vzdělávacích aktivit, které nahrazují, doplňují nebo jinak obohacují dosud získané vzdělání dospělých osob, které si záměrně rozvíjí vědomosti, dovednosti, postoje, zájmy a jiné osobní a sociální kvality, jež jsou potřebné pro plnohodnotnou práci i mimopracovní život“.

Učení a vzdělávání dospělých, jak uvádí Průcha (2014, s. 22-24), Bednaříková (2006 a, s. 58), Bočková (2002, s. 11-12) či Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 (s. 6), lze realizovat prostřednictvím následujících typů vzdělávání.

Formální vzdělávání probíhá zejména ve školách a jeho prostřednictvím lze dosáhnout určitého stupně vzdělání (základního vzdělání, základů vzdělání, středního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem, středního vzdělání s maturitní zkouškou, vyššího odborného vzdělání v konzervatoři, vyššího odborného vzdělání, vysokoškolského vzdělání). Absolvent získá potvrzení o ukončení vzdělání (výuční list, maturitní vysvědčení, diplom, certifikát).

Neformální vzdělávání – cílem není získání formální kvalifikace. Vzdělání je organizované, dobrovolné, může být ukončeno certifikátem, osvědčením, licencií, nevede však k získání státem uznávaného stupně vzdělání. Může být bezplatné i za úplatu. Probíhá v různých institucích (knihovny, soukromé vzdělávací instituce, organizace zájmového, sportovního, uměleckého a jiného vzdělání).

Informální učení na rozdíl od formálního a neformálního vzdělávání není organizované, systematické, institucionálně koordinované a postrádá formující vliv učitele. Jedná se o spontánní získávání znalostí, dovedností a schopností z každodenních zkušeností a činností v práci, v rodině, během cestování ve volném čase.

Obrázek 1: Místo zájmového vzdělávání dospělých v rámci celoživotního učení (vzdělávání)
Zdroj: Palán, 1997, s. 87

1.2 Dospělí jako účastníci zájmového vzdělávání

Dospělost označuje stav jakéhokoli zralého organismu, ale obvykle referuje na člověka, který už není dále dítě nebo nezletilec a stává se ženou nebo mužem. Dospělost též přeneseně značí status, kdy lidé myslí víc racionálně nebo více konzervativně. Věda, která se dospělostí zabývá, se nazývá akmeologie. Z hlediska různých disciplín může být dospělost definována odlišně (Beneš, 2014, s. 101).

Z právního hlediska znamená dospělost získávání práv a povinností.

Biologicky je dospělý ten, kdo dosáhl fyzické zralosti.

Sociologie považuje za dospělého takového člověka, který převzal nové sociální role.

Psychologie vyzdvihuje stabilizaci forem chování, myšlení a prožívání.

Dospělý je v andragogice ten jedinec, který dosáhl biologické, psychické, ale zejména sociálně-ekonomické zralosti (Bednaříková, 2006a, s. 17).

Období dospělosti bývá ve vývojové psychologii vymezeno věkem 20 let. *„Dospělost je dlouhé životní období, u něhož nelze podat jednotnou charakteristiku. Na jeho začátku se ukončuje tělesný vývoj a v rozumové oblasti se člověk ve vývoji dostává ke svému vrcholu“* (Pávková In Hájek a kol., 2011, s. 111). Pro období dospělosti je příznačná spíše velká rozmanitost. Říčan (2014, s. 229) uvádí, že *„příčinou rozmanitosti je především skutečnost, že biologický vývoj probíhá po dvacátém roce pomalu“*. Pro předchozí období jsme mohli najít společné rysy ve vývoji pro skupinu chlapců a děvčat, nyní se už více méně každý člověk vyvíjí vlastním tempem, jak z hlediska tělesného, tak duševního a najít společné znaky je obtížné. Vliv na to má i prostředí, ve kterém člověk vyrůstal, životní styl a kultura dané společnosti. Všeobecně však vliv společnosti na vývoj jedince slábne.

Období dospělosti lze rozčlenit (Pávková In Hájek a kol, 2011, s. 112):

- I. mladší dospělost (20-30 let)
- II. střední dospělost (30-45 let)
- III. pozdní dospělost (45-65 let) – druhý dech
- IV. stáří nad 65 let.

Dospělí se ve vzdělávání a učení odlišují od dětí a mládeže. K specifiku vzdělávání dospělých patří podle Langra (2016, s. 128) především to, že dospělí mají:

Zkušenosti – získané znalosti a dovednosti z předchozího učení, které mohou být na překážku při osvojování nových poznatků. Dospělí mají tendenci přijímané informace porovnávat s těmi dříve získanými, ať již předchozím studiem, praxí či jinými cestami. Tyto zkušenosti je však možné použít při problémovém učení, v diskusi, v aplikaci na praxi.

Jiné životní priority – se v průběhu života mění. V dospělosti jsou to zejména rodina, práce a osobní záliby.

Zralost – je typickým rysem a rozlišovacím mechanismem dospělosti. Z andragogického hlediska je za zralého považován ten, kdo dosáhl biologické, sociální, psychické a ekonomické zralosti.

Odlišná motivace – motivační složka je pro vzdělání důležitá. U dospělých převažuje vnitřní motivace, tzn. chci se vzdělávat, abych získal lepší práci či povýšil. Více k motivaci v kapitole 2.1.1.

Záměrnost vzdělávání – dospělí vstupují do vzdělání s jasnými cíli. Nechtějí se učit to, co by mohli někdy potřebovat, ale to, co potřebují nebo využijí a nejlépe ihned.

Většina odborníků zabývajících se vzděláváním dospělých (Prusáková, 2000; Bednaříková, 2006b; Bočková, 2002; Petřková, 2006; Špatenková, 2015 a další) se shoduje na tom, že ačkoliv u dospělých dochází ke změnám fyziologických a psychických funkcí, schopnost vzdělávat se zůstává zachována. Změny se týkají především těchto oblastí:

- sluch a zrak se zhoršuje,
- pozornost – neklesá, ale zmenšuje se přenos pozornosti mezi více objekty současně a rozsah pozornosti (množství podnětů, na které je současně pozornost zaměřena),
- paměť – pokud je trénovaná neklesá její kvalita rychle. Dle Petřkové (2006, s. 18) je vývoj paměti dospělého člověka spojen nejen s věkem, ale i se způsobem životní činnosti a s nároky kladenými na jedince. Pokles je zaznamenán u těch druhů paměti, které jedinec nepoužívá. Špatenková a Smékalová (2015, s. 14) uvádí, že paměť lze aktivní duševní činnostmi trénovat, udržovat a rozvíjet.
- charakteristiky osobnosti – každý jedinec je jedinečný a má svá specifika plynoucí ze své osobnosti. V rámci vzdělávání doporučuje Langer (2016, s. 130) akceptovat skutečnost, že dospělí mají vysokou míru kritičnosti vůči svému okolí, obtížně přiznávají chyby a mění názory, mají obavu ze selhání a zesměšnění.

V účasti na vzdělávání brání některým dospělým některé překážky. Ty můžeme rozdělit na bariéry (Hladílek, 2009, s. 151; Bednaříková, 2006b, s. 21):

- Psychické – mohou mít příčinu v nedostatečné motivaci, neefektivním stylu učení, malé trpělivosti, nedostatku vytrvalosti, labilitě osobnosti, strachu z konkurence.
- Pedagogické – mohou spočívat v dalším časovém odstupu od předchozího vzdělávání, nedostatku předchozích znalostí učiva, z typu absolvované školy, nízké kvalitě výuky.
- Organizační – zahrnují nedostatek informací o studijních příležitostech, nedostatek finančních prostředků, špatné dopravní spojení ke vzdělávací instituci, složitou rodinnou situaci.

2 Zájmové vzdělávání dospělých

2.1 Definice a charakteristika zájmového vzdělávání dospělých

„Zájmové vzdělávání je souhrn výchovně vzdělávacích, poznávacích, rekreačních a dalších systematických, ale i jednorázových činností a aktivit, směřujících k účelnému a efektivnímu naplnění volného času a umožňujících získat vědomosti a dovednosti mimo organizovanou školní výuku“ (Bílá kniha, 2001, s. 54).

Šerák (In Průcha, 2009b, s. 503) vymezuje zájmové vzdělávání jako *„systém krátkodobých i dlouhodobých organizačních forem, které umožňují edukační, rekreační, poznávací a tvůrčí volnočasové aktivity účastníků, realizované neformálním i informálním způsobem a směřující k saturaci jejich individuálních zájmů, k rozvoji a kultivaci osobnosti a k celkovému zlepšení kvality života“.*

Slovenská autorka Kupcová (2014, s. 5) uvádí, že zájmové vzdělávání dospělých je *„bezprostředně spjaté s volným časem, s jeho aktivním využíváním a se zájmy dospělého člověka“.*

Zájmové vzdělávání je iniciované zpravidla ze strany jednotlivce a slouží zpravidla k rozvoji zálib nebo osobně motivovaných znalostí, zároveň však jsou jeho výsledky využitelné i v profesní kariéře jednotlivce a přispívají ke zvyšování úrovně vzdělanosti ve státě (Bílá kniha, 2001, s. 83-84).

Podle Čornaničové (2009, s. 112) je pro zájmové vzdělávání dospělých charakteristická velká obsahová, tematická, žánrová a institucionální pestrost.

Pro zájmové vzdělávání dospělých je příznačné (Šerák In Průcha, 2009b, s. 504):

1) Saturace individuálních zájmů – v této oblasti nejde o učení pro práci, organizaci nebo snahu doplnit si vzdělání a získat nějaký druh osvědčení. Jde zejména o individuální zájmy každého jedince.

2) Orientace do sféry volného času – osoby, které se účastní zájmového vzdělávání tak činí ve svém volném čase, a tím se mění dosavadní způsob trávení volného času. Mění se tím množství volného času pro další aktivity a jedinec musí uvažovat jaký je pro něj přínos z té či oné aktivity. Více viz kapitola 2.2.1.

3) Svoboda výběru a dobrovolnost účasti – účast na zájmových aktivitách je podnícena převážně silnou motivací účastníků. Dobrovolnost je charakteristickým rysem, který oblast zájmového vzdělávání odlišuje od většiny ostatních. Jedinec sám rozhoduje, jestli

se vzdělávání zúčastní či nikoli, má možnost volit si cíle, metody i dobu vzdělávání podle vlastních preferencí. Úspěch či neúspěch se neměří.

4) Pestrost obsahu – z hlediska pestrosti a šíře nabídky je velice různorodá a nehomogenní. Více k dané problematice viz kapitola 2.4.

5) Převažující neutilitárnost zaměření – zájmového vzdělávání začíná tam, kde tato činnost není pro člověka nutností, kde rozvíjí své znalosti a dovednosti.

6) Otevřenost přístupu – vzdělání je přístupné pro široké vrstvy obyvatelstva. Nikdo nemůže být vyloučen, pokud nechce.

7) Aktivita účastníků – zájmové vzdělání je založené na vlastní angažovanosti jedince, který sám rozvíjí své znalosti.

Slovenský autor Krystoň (2011, s. 33) uvádí jako základní charakteristiky zájmového vzdělávání dospělých – volnočasový charakter, dobrovolnost, důraz na vnitřní motivaci a vlastní aktivitu, orientace na zájmy a potřeby a otevřenost. Krystoň a Kupcová dále (2013, s. 294) poukazují na to, že jednotlivé kategorie spolu bezprostředně souvisí, vzájemně se překrývají, a tím představují zajímavé a přitažlivé prostředí s velkým edukačním potenciálem.

2.1.1 Zájmy, potřeby a motivace

Základní „kamenem“ zájmového vzdělávání je zájem. Palán (2002, s. 242) definuje zájmy jako *„relativně konstantní motivačně-postojové zaměření (orientace) osobnosti k určitým oblastem, jevům, věcem nebo činnostem. Zájmy tvoří významnou součást motivační struktury osobnosti. Vznikají v činnosti na základě potřeb, vloh, schopností, citových vztahů a vhodných podmínek prostředí. Zájem o vzdělání může významně ovlivnit sociální prostředí, společnost a především učitel. Zájem o určité oblasti, jevy, věci nebo činnosti významně ovlivňuje vztah k učení.“*

Veteška (2016, s. 125) zdůrazňuje, že se *„lidé ve svých zájmech značně liší jejich zaměřením, trvalostí, hloubkou, intenzitou a hodnotou. Zájmy do určité míry vypovídají o osobnosti a životní dráze člověka, o jeho jedinečnosti a hodnotové orientaci.“*

Průcha (2014, s. 35) uvádí, že v postojích dospělých ke vzdělávání lze jen obtížně odlišit pojmy motivace – zájem – potřeba. Rozdíl vidí v intenzitě a trvalosti vztahu subjektu k nějakému vnějšmu objektu či jevu. Zájem, který u člověka vznikne může být krátkodobý nebo trvalý. Pokud je trvalý může se transformovat do motivace a pak případně až do více či méně realizované potřeby.

Potřeby jsou dle Palána (2002, s. 162) „*intrapsychický jev signalizující nedostatek (nebo nadbytek) něčeho, co je z hlediska subjektu žádoucí (nežádoucí). Jedná se v podstatě o porušení vnitřní rovnováhy a tendenci (potřebu) k jejímu znovu nabytí*“.

Vzdělávací potřeby subjektu jsou podle Průchy (2014, s. 37) stavy prožívání či pociťování nedostatku něčeho nebo žádoucnosti něčeho, co subjekt postrádá, co se mu jeví jako preference anebo ideál, jenž může být dosažen prostřednictvím nějaké formy vzdělávání. Vzdělávací potřeby jsou ovlivňovány hodnotami, které subjekt sdílí a zároveň se stávají motivačním stimulem činnosti. Je přirozené, že se vzdělávací potřeby subjektu v průběhu života mění.

Motivace dospělých k učení je dle Průchy (2014, s. 33) vnitřní psychickou pohnutkou, důvodem, rozhodnutím, které může vést k jejich účasti v některé formě vzdělávání. „*Většinou působí na jedince celý komplex motivů, který se vyvíjí a mění a který se nedá jednoznačně charakterizovat. Motivy k učení se začínají vyvíjet již v rané socializaci a jsou výsledkem učení a zkušenosti s učením. Motivy mají vždy sociální zázemí, motivace lidí z různých sociálních vrstev není stejná*“ (Beneš, 2014, s. 105). Opatřilová (1984, s. 72) píše, že „*motivory jsou hnací silou sebevýchovné činnosti, na jejich kvalitě závisí vztah člověka k sebevýchově*“.

Motivačními faktory jsou (Bednaříková, 2006b, s. 18):

- 1) únik, stimulace – snaha uniknout nudě a frustraci každodenního života, nebo z důvodu kompenzace nedostatků z dřívějšího vzdělávání
- 2) profesní růst – snaha o zajištění nebo rozvoje vlastní pozice v zaměstnání,
- 3) společenský prospěch – z potřeby získat vzdělání, které vede k realizaci společensky prospěšných kontaktů,
- 4) společenské kontakty – vidina nových přátel, sociálních kontaktů,
- 5) vnější očekávání – účastník se snaží splnit očekávání někoho druhého (zaměstnavatele, přátel, sociálních pracovníků),
- 6) potřeby a zájmy – účastník se učí jen pro radost, pro svou vlastní potřebu, ze zájmu.

2.2 Cíle zájmového vzdělávání dospělých

Všeobecně jsou **cíle** vzdělávání odvozovány jak z individuálních, tak i společenských potřeb. Vzdělání se nevztahuje jen k vědě a poznávání, ale i k osvojování si dovedností, hodnot a žádoucích vztahů k ostatním lidem i ke společnosti jako celku, ke schopnosti uplatnit se v pracovním prostředí (Malach a Zapletal, 2005, s. 73).

Palán (2002, s. 233) uvádí, že z hlediska ztotožnění se s cílem můžeme rozlišit cíle heterogenní neboli vnější, které jsou dané posláním a cíli vzdělávací akce a autonomní, taky

vnitřní, kterými jsou předsevzetí účastníka dané jeho osobní potřebou, motivací a pochopením cílů heterogenních.

Šerák (2009a, s. 54) uvádí, že cílem zájmového vzdělávání dospělých je výchova ve volném čase, pro volný čas a volným časem.

2.2.1 Volný čas a míra jeho využívání v jednotlivých životních etapách

Volný čas je základním předpokladem pro zájmové vzdělávání. Neboť aktivity zájmového vzdělávání závisí na množství volného času, který máme. Proto je podstatné jeho vymezení.

Bakalář (1978, s. 66) dělí den na čas pracovní, čas reprodukční, kam vedle uspokojování základních životních potřeb patří i nejrůznější práce a obstarávání domácnosti a čas skutečně volný.

Jednoduše by se tedy dalo říci, že je to ta část dne, která nám zbyde po splnění veškerých povinností.

Palán (1997, s. 124) definuje volný čas jako *„čas probíhající mimo pracovní povinnosti, se kterým může člověk nakládat dle vlastního uvážení, zájmů a svobodného rozhodnutí. Čas, který zůstane člověku po naplnění povinností, vyplývajících z pracovních a rodinných rolí a saturace fyziologických potřeb. Čas, který je věnován relaxaci, kulturnímu, tělesnému a duševnímu rozvoji jedince, ev. i naplňování dobrovolně přijatých společenských rolí.“*

Němec (2002, s. 17) o volném čase píše: *„Je to čas, v němž člověk svobodně volí a dělá takové činnosti, které mu přinášejí radost, potěšení, zábavu, odpočinek, které obnovují a rozvíjejí jeho tělesné a duševní schopnosti, popř. i tvůrčí schopnosti.“*

„Pod pojem volný čas se běžně zahrnují odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, dobrovolné vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené“ (Pávková, 1999, s. 15).

„Volný čas je doba, po kterou člověk patří sám sobě, může se svobodně rozhodnout o činnostech, které mu přinášejí potěšení a odpočinek“ (Hradečná, 1998, s. 65).

Pro společnost je významný způsob trávení volného času. Z něho vyplývá, jestli přinese volný čas jednotlivci i společnosti užitek či nikoliv (Hradečná, 1998, s. 65).

„Volný čas lze chápat jako optimální sociální prostor pro seberozvoj osobnosti i v oblasti její kreativizace“ (Spousta, 1997, s. 73).

Pro psychohygienu znamená volný čas velmi důležitou kategorií, neboť ve srovnání s ostatním životním časem člověka, představuje relativně nejsvobodnější volbu činností.

Ostatní aktivity jsou více či méně vždy do nějaké míry určeny. Využívání volného času by mělo mít takovou strukturu a náplň, aby vedlo k rozvoji osobnosti člověka (Spousta, 1996, s. 11).

Právo na volný čas je dáno Mezinárodní chartou pro volný čas, která byla schválena Světovou organizací pro volný čas a rekreaci již v roce 1970. Každé dva roky se koná Světový kongres volného času, na kterém může Rada schválit změnu charty. K poslední změně došlo v roce 2000. Originál Charty WORLD LEISURE CHARTER FOR LEISURE je zařazen v příloze (World Leisure Organization, ©2017).

Využívání volného času v jednotlivých etapách života se mění a je následující:

V období **mladší dospělosti** (20-30 let) též nazývána zlatá dvacátá léta je období, kdy volného času je méně a jedincům již nezbyvá čas na své záliby a koníčky, a proto je někdy opouští. Je to období plné změn, kdy mladí vstupují do prvního zaměstnání, stěhují se od rodičů, zkusí vést vlastní domácnost, žít sami nebo s partnerem, zakládají rodiny. Více času tak věnují lidé práci, rodině a domácnosti. Pávková (In Hájek a kol. 2011, s. 112) však upozorňuje, že toto období je velmi významné, v této době se utváří a ustaluje životní styl člověka. Využívání volného času zde hraje významnou roli i pro budoucnost.

Střední dospělost (30–45 let) též nazývána životní poledne nebo krize životního středu. V tomto období už většina mužů a žen má své rodiny a děti. U menších dětí je volného času méně, vyžadují více pozornosti a je u nich zvýšená péče, u větších a již samostatných volného času přibývá, některé děti už vylétají z hnízda. Mění se vztah nejen mezi rodiči a dětmi, ale i mezi partnery. Mohou se objevit mnohé krize – rozpad rodiny, vážná nemoc, ztráta zaměstnání, smrt rodičů apod. Velkou pomocí mohou být v této době záliby a osobní zájmy, které přinášejí pocit uspokojení, relaxaci, dávají možnost setkat se s jinými lidmi, navazovat nové kontakty.

Pozdní dospělost (45–65 let) je období též nazývané druhý dech, které přináší v životě člověka velké množství změn, radostí i strastí. Fyzická, psychická a intelektuální zdatnost se zhoršují. Častější jsou i závažná onemocnění. Dochází k ukončení pracovní kariéry a odchodu do důchodu, a tedy i k výrazné změně životního stylu. Snadněji se s touto změnou vyrovnávají ženy. Zmizení mnoha povinností vede k navýšení volného času, jehož naplnění bývá u některých jedinců závažný životní problém. Zde jsou ve výhodě ti, kteří si své osobní záliby zachovali a jsou jejich běžnou a samozřejmou součástí života.

Stáří nad 65 let, život člověka se prodlužuje. Volný čas v tomto období se stává velmi významný, jeho množství narůstá tak, jak ubývá povinností. Z důvodu zdravotních a ekonomických není vždy možné se věnovat zálibám a koníčkům, které osoby vykonávaly

dříve, je však možné najít jiné a nové cesty využití volného času. Pávková (In Hájek, 2011, s. 114) uvádí, že velkou roli zde hraje životní styl člověka v předchozích věkových obdobích a návyky využívání volného času. Nabídky na využití volného času jsou v dnešní době rozmanité – univerzity třetího věku, místní zájmové organizace, divadla, knihovny apod.

2.3 Funkce zájmového vzdělávání dospělých

Dle Bílé knihy (2001, s. 54) plní zájmové vzdělávání funkci výchovnou, vzdělávací, kulturní, zdravotní (regenerační a relaxační), sociální a preventivní.

Slovenský autor Goga-Ferko (2013, s. 174) uvádí, že vzdělání podporuje osobní samostatnost, nezávislost a snižuje manipulovatelnost.

Vymazal (1990, s. 12) uvádí funkce podle toho, do jakých oblastí v životě člověka zájmové vzdělávání zasahuje. Funkce jsou poté následující:

- světonázorová (orientace v pochopení světa a postavení jedince v něm)
- všeobecně vzdělávací (rozšiřování a aktualizace poznatků v různých oblastech)
- sociálně adaptační (formování k zvládnutí sociálních rolí, navazování sociálních vztahů a dodržování norem chování)
- sociálně integrační a kontrolní (předávání a vytváření systému hodnot k posilování soudržnosti, integrace lidí do společnosti)
- kompenzační (překonání jednostrannosti a nedostatků výchovy, případně jednostranného pracovního vytížení a omezení prostoru pro seberealizaci)
- popularizační (šíření poznatků, stimulace k dalšímu vzdělávání)
- propagandistická (formování postoje jedince k aktuálním problémům)
- kvalifikační (rozvíjení schopností, prohlubování znalostí a dovedností nutných k zvládnutí pracovních rolí)
- ekonomická (všestranným rozvojem osobnosti přispívat k ekonomické efektivitě)
- konzervační (uchovávání sociálních a kulturních hodnot, zachování kontinuity a identity společnosti)
- aktualizací, inovační (aktualizování a překonávání již dříve získaných zastaralých poznatků)
- relaxační (včetně relaxačního působení umění, velkou roli zde hrají emoce)
- regenerační
- profylaktická (hodnotné naplnění volného času, překonání monotónnosti, nudy a stereotypu)
- seberealizační

- komunikativní či afiliační (vzájemný styk mezi jedinci na základě společných zájmů, rozšiřování okruhu známých)
- expresivní (např. umělecké aktivity, realizace charitativní činnosti a zálib).

2.4 Typy zájmového vzdělávání dospělých

Zájmové vzdělávání je možné třídit podle různých hledisek. Nejvíce využívaným a uváděným tříděním je v současnosti dělení dle Šeráka (2009a, s. 137-138), a proto je zde uvádíme. Již na úvod předesíláme, že ne vždy lze jednoznačně určit, kam zájmovou aktivitu zařadit a některé aktivity je možné zařadit do více typů.

Kulturní a estetická výchova

Představuje významný faktor života společnosti, který přispívá k rozvoji intelektuální, morální i emocionální úrovně každého člověka a plní i funkci výchovně-vzdělávací.

Reálně se povětšinou vzdělávací aktivity v této oblasti zaměřují na umělecké vzdělávání. To se odehrává za pomoci dvou strategií:

- 1) Výchova uměním
- 2) Výchova k umění, která je součástí umělecké výchovy.

Umělecká výchova se zabývá především uměním výtvarným (architektura, sochařství, malířství, fotografie), múzickým (mimika, tanec, hudba, slovesnost) a sdruženým (divadlo, film).

V této oblasti působí zejména muzea, galerie (neboli muzea umělecky orientovaná, která se zaměřují na malířství, grafiku, sochařství, uměleckou keramiku apod.) a památníky. Jsou to nevýdělečné instituce stále otevřené veřejnosti, jejichž předmětem činnosti je získávat, uchovávat, zkoumat a vystavovat hmotné doklady o člověku a jeho prostředí. Představují také nezastupitelnou součást kulturního dědictví (Statistika kultury České republiky, [b. r.]). Muzea jsou pro nás významná zejména svou názorností a konkretizací předávaných informací, a to především prostřednictvím expozic, výstav a propagační činnosti (Šerák, 2009a, str. 145).

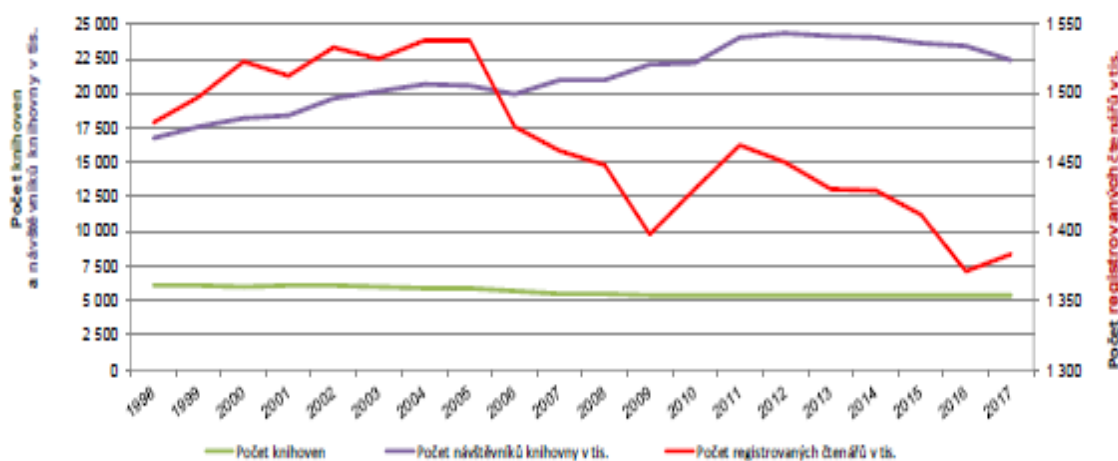
Podle sféry působení a specializace můžeme rozlišit muzea přírodovědná, historická, dějiny kultury, vědecko-technická, umělecká (galerie), sdružená (kombinace více druhů muzeí) a ostatní (např. muzea specializovaná na konkrétní osobnost, místo, časové období) (Šerák, 2009a, str. 143).

Podle Národního informačního a poradenského střediska pro kulturu (dále jen NIPOS) v České republice působí 480 muzeí, galerií a památníků. Nejvíce se jich nachází

ve Středočeském kraji (72 objektů), viz příloha 2. Návštěvnost muzeí, galerií a památníků spolu s návštěvností památkových objektů představuje nejmasovější oblast kultury a má taktéž výrazný podíl na rozvoji turismu v ČR (NIPOS, 2017).

Další organizací působící v oblasti kulturní jsou knihovny. Knihovny patří mezi tradiční a historicky nejstarší instituce zájmového vzdělávání u nás. Veřejné knihovny jsou uznávanými institucemi, a to především z důvodu uchovávání kulturního a vědeckého dědictví (archivace vzácných knihovnických fondů, zajišťování jejich digitalizace apod.). Dále se zabývají shromažďováním a zpřístupňováním produktů současné kultury pro veřejnost. V posledních letech veřejné knihovny poskytují stále více i jiné služby než klasické půjčování knih a tiskovin. Mezi ně patří půjčování zvukových a obrazových nosičů (CD/ DVD), poskytování informací, kulturní a vzdělávací pořady či přístup k internetu (Statistika kultury České republiky, [b. r.]).

Zájem o knihovny a jejich služby dokládá i následující graf 1 vytvořený Národním informačním a poradenským střediskem pro kulturu.

Graf 1: Statistický výkaz o knihovnách
Zdroj: NIPOS, 2017

Z obrázku je patrné, že počet knihoven od roku 1998 (6141) do roku 2017 (5339) klesá, celkový pokles o 802 knihoven. Snižuje se i počet registrovaných čtenářů. Počet návštěvníků knihoven rostl do roku 2013, od té doby však klesá a nic na tom nezměnil ani fakt, že od roku 2013 jsou do statistik návštěvnosti knihoven nově započítáni všichni, kteří využívali internet v knihovnách, účastnili se kulturních a vzdělávacích akcí nebo využili on-line služeb.

V České republice existuje síť knihoven veřejných i neveřejných. Mezi veřejné knihovny patří Národní knihovna České republiky, Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana v Praze a Moravská zemská knihovna v Brně, krajské knihovny, základní

knihovny a specializované knihovny. Neveřejné knihovny jsou knihovny zřizované při odborných pracovištích či ústavech, které své služby poskytují převážně úzkému okruhu účastníků. Patří sem i knihovny školní, podnikové, vojenské apod. (Šerák, 2009a, s. 100).

Neopomenutelnou institucí v oblasti kulturní výchovy je i divadlo. Divadla jsou institucemi, které se svým uměleckým souborem a na svých scénách, pravidelně uvádějí divadelní a taneční představení. Podle údajů organizace NIPOS v roce 2017 v České republice působilo celkem 175 divadel, které zřizovalo 190 souborů. V divadelním repertoáru bylo více jak 3000 titulů, z toho 1/3 byla určena pro děti a mládež. Bylo odehráno více než 31 000 představení, nejnavštěvovanějšími představeními byly činohry, následované loutkovými představeními a muzikály (NIPOS, 2017).

Pohybová a sportovní výchova

Pohybová a sportovní výchova je oblast, ve které si jedinec osvojuje sportovní dovednosti a rozvíjí pohybové schopnosti, zahrnuje rovněž oblast aktivní péče o fyzický stav. Cílem sportovní činnosti je taktéž odreagování a zábava.

Sportovní aktivity se dělí na organizované (např. kluby), částečně organizované (aktivity s podporou trenéra či konzultanta) a neorganizované.

K největším a nejvýznamnějším organizacím zabývajících se sportovními činnostmi u nás patří Český svaz tělesné výchovy a sportu a Česká obec Sokolská.

Cestování a turistika

Cestování a turistika spojuje aktivní pohybové a kulturně poznávací činnosti zaměřené na uspokojování potřeby reprodukce fyzických a duševních sil člověka ve formě odpočinku, rozptýlení, zábavy, kulturního i sportovního vyžití, společenské komunikace, poznávání i léčení, a to mimo obvyklý prostor a převážně ve volném čase. Cestování a turistika nejsou na rozdíl od sportu primárně zaměřeny na výkon.

Turistika je zájmová činnost spočívající v krátkodobém cestování a poznávání prostředí, krajiny, památek, zvyků a lidí. Turistika má spíše individuální charakter a je přístupná všem občanům bez ohledu na věk. Turistika má mnoho různých podob, lze je dělit například podle druhů na:

- Pěší
- Vysokohorská
- Lyžařská
- Vodní

- Cykloturistika
- Mototuristika

Z hlediska cílového zaměření pak rozeznáváme turistiku pěší, kulturně-poznávací, sportovní, rekreační a zdravotní.

Turistika je v České republice velmi oblíbená. Od roku 1888 mají čeští turisté svoji organizaci, Klub českých turistů (KČT), ta mimo jiné udržuje na území České republiky hustou síť značených stezek pomocí turistických značek (Klub českých turistů, © 2011-2018).

Zdravotní výchova

Tato výchova má za cíl rozvíjet celkovou zdravotní uvědomělost, popularizovat základní principy fyzické i duševní hygieny, základy zdravé výživy a zdravého životního stylu a samozřejmě se také zaměřuje na zdravotní prevenci. Výchova může být zaměřena na fyzické zdraví, psychické zdraví, společenské či osobní zdraví anebo kombinaci předcházejících.

Velkou osvětu zde provádí média, především časopisy, která mají mnohdy i vlastní rubriku o zdraví a zdravém životním stylu. Dále pak televize s nabídkou programů, ale i angažovaností na poli medializovaných kauz. Nejvýznamnější organizací působící v této oblasti u nás je Český červený kříž. Osvětovou činnost v oblasti zdraví provádí i lékařské fakulty, nemocnice, neziskové organizace, v menší míře i soukromé subjekty.

Enviromentální výchova

Environmentální výchova se snaží cílit na odpovědné environmentální chování, tj. takové chování, kdy lidé berou při svém rozhodování v potaz dopady na životní prostředí a zapojují se do aktivit určených ke zvýšení kvality životního prostředí a kvality života.

Organizacemi, které na tomto poli působí, jsou zejména nestátní organizace, u nás např. Český svaz ochránců přírody, Greenpeace, Hnutí DUHA, Děti Země, Hnutí Brontosaurus a jiné. Nezastupitelnou roli zde hrají i chráněné krajinné oblasti a národní parky, které zajišťují osvětu prostřednictvím naučných stezek, přednášek, exkurzí, informačních materiálů a periodik.

S ekologickou sférou úzce souvisí i činnost celostátních organizací – České meteorologické společnosti, České mykologické společnosti, Českého mysliveckého svazu, Českého rybářského svazu, Českého zahrádkářského svazu a Českého svazu včelařů.

Vědeckotechnické vzdělávání

Cílem tohoto vzdělání je poznávání skutečnosti prostřednictvím vědy. V dnešní době rychle rostoucího pokroku v oborech přírodních, společenských a technických se odráží neodmyslitelně v životě člověka. Institucemi, které působí v této oblasti, jsou zejména hvězdárny a planetária. Nezastupitelný význam mají však odborně zaměřená periodika a popularizační televizní pořady.

Šerák (2009a, s. 170–171) zde uvádí dvě podkategorie, a to kutilství a chataření a chalupaření. V oblasti kutilství zde uvádí činnosti, které vyžadují manuální zručnost a řemeslné dovednosti. Patří sem i chovatelství a pěstitelství.

Náboženská a duchovní výchova

Církev a další instituce náboženského a duchovního charakteru orientují své aktivity do sféry náboženství. Pro účastníky těchto aktivit je typické náboženské smýšlení. Charakteristickým rysem je neměnnost a stálost okruhu účastníků. Tyto edukační aktivity mají za cíl pomoci jedinci najít duchovní rozměr lidského života. Vedle tradičních církví existuje celá řada náboženských spolků a sekt, jejichž cíl je rozdílný, a ne vždy společensky žádoucí.

Jazykové vzdělávání

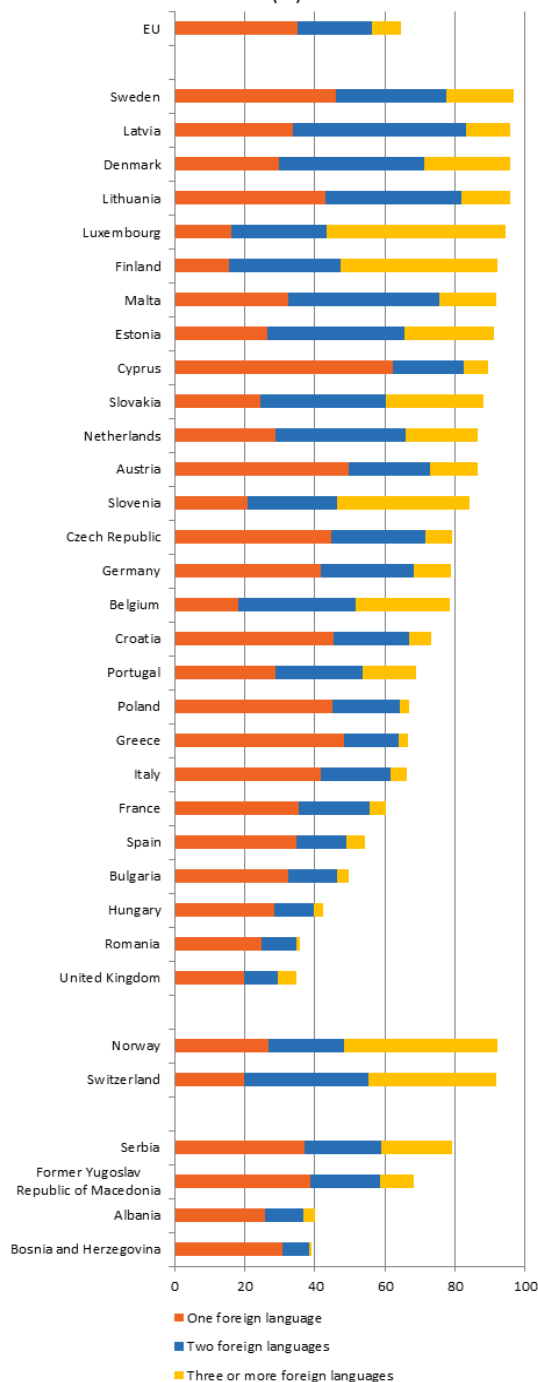
Zařazení této oblasti do aktivit zájmového vzdělávání je podle Šeráka (2009a, s. 173) diskutabilní. Jde totiž o oblast, která může být zařazena do školního nebo neformálního, především profesního vzdělávání dospělých. Máme však za to, že mnozí dospělí studují jazyky ze svého vlastního zájmu. V dnešní době, kdy je možnost cestovat, přečíst si knihu v originále, shlédnout film v původním znění a naladit si zahraniční TV program je jazykové vzdělání výzvou.

Z údajů Eurostatu pro rok 2016 vyplývá, že v České republice žádným cizím jazykem nemluví 21 % lidí produktivního věku (25-64 let), 79 % populace ovládá jeden či více cizích jazyků (44,7 % - 1 jazyk, 26,9 % - 2 jazyky, 7,4 % - 3 a více jazyků). Podle údajů se nacházíme nad průměrem Evropské unie, viz graf 2. V některých členských státech je znalost cizích jazyků obzvláště vysoká. Více než 90 % respondentů zná alespoň jeden cizí jazyk v zemích Švédsko (97 %), Lotyšsko, Dánsko a Litva (ve všech 96 %), Lucembursko (95 %), Finsko a Malta (oba 92 %) a Estonsko (91 %).

Z vlastní zkušenosti můžeme potvrdit, že jazyková vybavenost severanů a Maltanů je velmi dobrá a je běžné, že když přijdete do obchodu a nerozumíte mateřtině, začnou na vás mluvit anglicky. Toto je u nás stále výjimkou.

První statistika vypovídala o znalosti cizího jazyky. Další statistika Eurostatu hovoří o dosažené znalostní úrovni. Česká republika patří k zemím, kde převládá jen základní znalost cizího jazyka, údaje hovoří o 66 %. Velmi dobrou znalost cizího jazyka má jen 11 % obyvatel a dobrou 22 %. Naproti tomu např. ve Švédsku má základní znalost cizího jazyka 17 % obyvatel, dobrou 42 % a velmi dobrou 41 %.

People aged 25-64 reporting they knew one or more foreign languages, 2016 (%)

ec.europa.eu/eurostat

Graf 2: Lidé v produktivním věku (25-64 let) ovládající alespoň jeden cizí jazyk (údaje v %)

Zdroj: Eurostat, 2016.

Zájemce o studium cizího jazyka může navštěvovat jazykové kurzy, které realizují státní i soukromé jazykové školy, soukromé komerční instituty či zahraniční instituty. Některé jazykové školy nabízejí i víkendové pobytové kurzy s intenzivní výukou jazyka.

V České republice působí i agentury, které nabízejí možnost vycestovat za studiem jazyka na jazykovou školu do zahraničí. Dospělí většinou této možnosti využívají v rámci své dovolené. Někomu by se mohlo zdát, že vyčerpat dovolenou na jazykový pobyt je nesmyslné. My se však domníváme, že využití této možnosti s propojením dovolené může být velice efektivní. Naše osobní zkušenosti jsou toho dokladem. Skloubit jazykový a poznávací či pobytový zájezd dohromady přináší zajímavé zkušenosti. Člověk pozná svět, kulturu a naučí se jazyk dané země. Nejen však to, mnohdy jsou na kurzech studenti z celého světa, a tak se člověk setká i s jinou kulturou a získá přátele po celém světě. V rámci pobytu si jedinec volí, jak intenzivně se chce jazyku věnovat. Jestli 4, 6 či 8 hodin denně. Po kurzu má zbytek dne volna, které může využít k poznávání bližšího i vzdálenějšího okolí, či relaxaci na pláži, pokud si zvolí destinaci u moře. Další výhodou těchto kurzů je, že si účastník vybírá, kde chce být ubytovaný. Jestli v hotelu, hostelu, školní rezidenci či hostitelské rodině. Někomu vyhovuje pobyt v hotelu, kde je sám pro sebe a nikoho „neobtěžuje“. Pobyt ve školní rezidenci či rodině je dle našeho názoru nejvhodnější. Člověk více „nasaje“ kulturu, stále procvičuje jazyk, ochutná typické jídlo, a navíc jsou rodiny vesměs vřelé a přátelské.

Jazykové schopnosti a dovednosti lze rovněž získávat a rozvíjet prostřednictvím vzdělávacích pořadů v televizi a řízeného samostudia (distanční vzdělávání, e-learningové kurzy). Jazyková vybavenost Čechů v porovnání se zbytkem Evropy není tak špatná.

Další možné zájmové vzdělávací aktivity pro dospělé

Byť je Šerákovo třídění nejběžněji používané, postrádáme v něm typy zájmového vzdělání zaměřené na osobní rozvoj jedince a gastronomii. Navrhujeme tedy rozšířit dělení o typy:

Oblast osobního rozvoje, kultivace, sebezdokonalování

Do oblasti osobního rozvoje bychom zařadili vše, co vede ke zlepšování osobních kompetencí a specifických znalostí a dovedností a rozvoji osoby jedince. Rozvíjet se může jedinec v celém spektru oblastí, zařadili bychom sem např. oblast tzv. měkkých dovedností (soft-skills), ke kterým lze zařadit například kurzy asertivity, sociální komunikace, k sebezdokonalování lze zařadit kurzy trénování paměti, reflexologie (zónová terapie - masáže nebo stlačování specifických bodů na chodidlech či na rukách), vzdělávací aktivity

zaměřené na posilování vzájemných vztahů mezi lidmi, v práci, v rodině, kurzy inovativních myšlenkových postupů, efektivního využívání mozkové kapacity, mindfulness (bdělá pozornost nebo také schopnost záměrně věnovat pozornost tomu, co se děje v přítomném okamžiku, a to bez posuzování, hodnocení a očekávání), finanční gramotnosti, etikety, péče o pleť, líčení apod.

Gastronomie

Aktivita v oblasti gastronomie jsou v současné době velmi oblíbené a žádané. A to jak v oblasti přednášek, degustačních večerů, ale zejména jako kurzy vaření, pečení, výroby a zdobení apod. Zařadili bychom zde veškeré aktivity týkající se gastronomie od účasti pasivní, kde jedinec vystupuje jen jako účastník či degustátor, tak po aktivní, kde se jedinec sám na přípravě pokrmů podílí. Paleta tematického zaměření těchto vzdělávacích aktivit a forem je zde široká, postihující sféru pivovarnictví, pekařství, cukrářství, zpracování a přípravy masa, výroby sýrů, mezinárodní, regionální, vegetariánská a veganská kuchyně, přípravy nápojů (barista, barman, sommeliér) apod.

2.5 Metody zájmového vzdělávání

V pedagogickém slovníku (Průcha, 1998, s. 295) jsou vyučovací metody definovány jako „*postup, cesta, způsob vyučování*“.

Mužík (2004, s. 69) píše, že: „*Didaktická metoda spočívá ve vytvoření souboru postupů, kterými lektor předává poznatky a formuje dovednosti, případné návyky účastníků.*“

Podle Vetešky (2016, s. 170) se metodou vzdělávání dospělých rozumí konkrétní nástroje využitelné ve vzdělávání dospělých.

Mezi nejčastěji používané metody v oblasti vzdělávání dospělých, které lze využít rovněž v zájmovém vzdělávání, patří metody dle klasifikace Prusákové (2000, s. 25–38):

- 1) výkladově ilustrativní metody (přednáška),
- 2) dialogické metody (rozhovor, diskuze),
- 3) problémové metody (brainstorming, případové studie, inscenační metody).

Obdobně metody klasifikuje Bočková (1991, s. 41):

- 1) monologické metody,
- 2) dialogické metody,
- 3) problémové metody,
- 4) výcvikové metody.

Hlavním znakem monologické metody je monolog lektora. Účastník zůstává pasivní. Je často využívána u nových témat a pro předávání informací velkému množství účastníků. Maňák (1995, s. 36) sem řadí přednášku, vyprávění a výklad.

Pro dialogické metody je příznačná existence zpětné vazby. Lektor a účastník spolu komunikují. Lektor klade otázky, případně jinak aktivizuje účastníka. Tyto metody jsou vhodnější pro menší skupiny lidí. Lidé si mohou touto metodou předat své názory, zkušenosti, nápady, postoje, diskutovat o nich. Řadíme sem dialog, diskuzi, rozhovor.

Problémové metody jsou postavené na řešení předem definovaného problému. Od účastníků se vyžaduje poměrně velká aktivita, která povede k vyřešení nastolené situace. Lépe se pracuje v malých skupinách. Lektor zde působí spíše jako moderátor, který účastníky koriguje a metodicky vede.

Výcvikové metody též nazývané tréninkové. V tomto případě jde o nacvičení či natrénování nějaké činnosti, jejího zautomatizování.

2.6 Formy zájmového vzdělávání

Termín forma z didaktického hlediska Palán (1997, s. 40) definuje jako „*souhrn organizačních opatření a uspořádání výuky (vzdělávání) při realizaci určitého vzdělávacího procesu*“. Bočková (1991, s. 48) píše, že „*organizační forma postihuje vnější rámec vzdělávacího procesu, především časové a prostorové uspořádání výuky a vztah k živým (posluchač, vzdělavatel, organizátor) a neživým (pomůcky, didaktická technika, jiný materiál) systémům, podílejících se na výuce*“. Šerák (2009a, s. 77) uvádí, že v rámci jedné formy může být použito více metod. Dělení didaktických forem je možné podle celé řady různých hledisek. Zde uvádíme ty, které se dle našeho názoru dotýkají zájmového vzdělávání dospělých.

Z pohledu zájmového vzdělávání dospělých je třeba zmínit dělení dle Řeháka (1981, s. 8) na formy, které „*mají trvalé složení účastníků (studijní skupiny, kurzy, semináře) a formy s nestálým složením účastníků (tematické večery, vzdělávací cykly apod.)*“.

Šerák (2009a, s. 77) zmiňuje mimo jiné odlišení na formy jednorázové (např. kurz první pomoci) a cyklické (např. jazykový kurz).

Mužík (2004, s. 56) uvádí klasické dělení na formy přímé (prezenční), distanční, kombinované a sebevzdělávací. Přímá výuka se vyznačuje přímým, osobním kontaktem mezi lektorem a účastníkem. Distanční forma je založena na odloučení účastníka a lektora jak v čase, tak místě, výuka je zprostředkována počítačem, CD/DVD, online vzdělávací programy. Kombinovaná forma je kombinací předchozích forem, řízeného samostudia

a prezenčními setkáními, které mají podobu konzultací. Sebevzdělávací forma spočívá výhradně na vůli a iniciativě jedince.

Mezi nejčastěji využívané formy v zájmovém vzdělávání dospělých patří dle Šeráka (2009a, s. 77-79) prezenční forma v podobě přednášek, seminářů nebo kurzů, vzdělávacích kurzů, kroužků, sebeřízeného učení. Na významu však nabývá i forma distanční. Jedná se zejména o kurzy, které je možné sdílet po internetu. Takové kurzy nabízí např. www.seduo.cz.

Kurzy na stránkách www.seduo.cz mají jednotnou strukturu. Kurzy jsou připraveny odborníky, kteří studenty provázejí během kurzu. Výhodou je, že studovat může jedinec odkudkoliv, z domova, práce, cestou do práce, na dovolené apod., podmínkou je připojení k internetu. Jedinec si může sám určit tempo studia. Jelikož je každý kurz rozdělen do několika dílčích částí, může si jedinec vybrat jen některé, některé shlédnout vícekrát, některé přeskočit. Na závěr je připraven test, který prověří znalosti účastníka a ukáže, na co se případně zaměřit. Pokud jedinec kurz úspěšně dokončí, obdrží certifikát (Seduo.cz, © 1996-2018).

Malach a Zapletal (2005, s. 80) uvádí, že základní členění forem v zájmovém vzdělávání dospělých je na formy s přímým kontaktem mezi vzdělavatelem a vzdělávaným (přednáška, přednáškový večer, kurz, beseda atd.) a formy bez přímého osobního kontaktu vzdělavatele a vzdělávaného (televizní pořady, muzea, galerie apod.).

Bednaříková (2006b, s. 55) mezi formy zájmového vzdělávání dospělých řadí přednáškový večer, diskuzní večery a besedy, večery otázek a odpovědí, debatní fórum, filmové fórum, tematický večer, kviz, kvizový (soutěžní) večer, zájmový kroužek různého typu. Kroužky můžeme dělit do několika skupin:

- Naučné (jazykové, přírodovědné, vlastivědné atd.)
- Technické (modelářské, radioamatérské atd.)
- Hospodářské (pěstitelské, chovatelské atd.)
- Sběratelské (numismatické, filatelistické atd.)
- Umělecké (hudební, taneční, divadelní atd.)
- Kroužky přátel umění (i fankluby)
- Sportovní (turistické, šachové, bojové umění atd.)

3 Zájmové vzdělávání ve statutárním městě Opava

Opava je statutární město v Moravskoslezském kraji. Žije zde 57.141¹ obyvatel. Leží v Opavské pahorkatině na řece Opavě. Většina území města Opavy leží historicky ve Slezsku, ale čtyři z jeho částí (Kravařov, Suché Lazce, Jaktař a Vlašтовиčky) patřily k tzv. moravským enklávám ve Slezsku (Mapy.cz, [b.r.]). Obec má 16 částí z toho 9 městských částí a rozkládá se na 16 katastrálních územích. Opava je průmyslovým i kulturním centrem českého Slezska a svým významem přesahuje hranice bývalého okresu. Opava je sídlem Slezské univerzity, 13 středních škol, kulturních a vědeckých institucí (Turistické informační centrum Opava, [b.r.]).

*Obrázek 2: Opavská radnice – Hláška
Zdroj: Povodí Odry, ©2016*

První písemná zmínka o osadě, ležící na křižovatce obchodních cest a pojmenované podle řeky Opavy, pochází z roku 1195, městské zřízení dokládá listina z roku 1224. Počátkem 14. století vzniklo v rámci České koruny Opavské knížectví a Opava se později stala jeho administrativním centrem. Po prohrané válce v roce 1742 byla větší část Slezska postoupena Prusku a Opava se stala hlavním městem rakouského Slezska. Až do roku 1928, kdy vznikly země Moravskoslezské, byla Opava sídlem zemských úřadů, od roku 1990 je statutárním městem (Turistické informační centrum Opava, [b.r.]).

Město je rodištěm i místem posledního odpočinku básníka Petra Bezruče, na zdejším gymnáziu studoval zakladatel moderní genetiky J. G. Mendel. Mezi opavské rodáky patří také vídeňský architekt, spoluzakladatel vídeňské secese, Josef Maria Olbrich, spisovatel A. C. Nor a Joy Adamsonová, neúnavná bojovnice za záchranu africké přírody a autorka knih o lvici Else (Turistické informační centrum Opava, [b.r.]).

---

¹ Údaj k 1.1.2018

Ve válkou zničené Opavě se i přesto zachovalo mnoho kulturních památek, řada z nich je chráněná státní památkovou péčí. „Bílou Opavu“, jak město nazval básník Petr Bezruč, charakterizují také četné parky a sady, zejména na obvodu historického jádra města (Turistické informační centrum Opava, [b.r.]).

Tabulka 2: Věková struktura obyvatel²

Ženy do 15 let	3 862
Muži do 15 let	4 109
Ženy nad 15 let	25 803
Muži nad 15 let	23 367

Zdroj: Český statistický úřad, 2018

3.1 Kulturní a estetická výchova

Nabídka kulturních aktivit v rámci města je poměrně široká. S dlouholetou tradicí zde působí **Slezské divadlo**. Počátky divadelních aktivit se v Opavě datují již do let 1745 až 1750. Město Opava ve snaze povznést důležitost kulturního centra rakouského Slezska, si postavilo samostatnou divadelní budovu. Základní kámen Zemského divadla v Opavě stavitelé položili 1. května 1804 a 1. října 1805 již mohli Opavané shlédnout zahajovací představení. V současné době má Slezské divadlo Opava dva soubory – činoherní a operní. Pod operní spadá taktéž soubor baletu, jenž uvádí i samostatná baletní představení (Slezské divadlo Opava, ©2018).

Další divadlo, které působí v Opavě je **Loutkové divadlo**. Loutkové divadlo zahájilo svou činnost 8. dubna 1951 jako amatérská scéna. V divadle působí soubory loutkoherecké, činoherní, dětské divadelní a studentské (Loutkové divadlo SVČ Opava, ©2008-2016).

Divadlo GAFA je nezávislá profesionální scéna zaměřená na produkci komorních divadelních inscenací činoherního i alternativního typu. Divadlo GAFA se taktéž specializuje na kulturní a vzdělávací akce pro širokou veřejnost, jako jsou Zážitekové víkendy v divadle a Kabarety U Kulhavého jednorozce. Jeho zakladateli jsou z velké části umělci Slezského divadla v Opavě. Ve svých projektech se divadlo snaží navázat kontakt s diváky, dát jim možnost vyzkoušet si i jinou pozici, než pasivního diváka a probouzet v něm zájem o českou divadelní scénu (Divadlo GAFA, © 2018).

Slezské zemské muzeum je nejstarším veřejným muzeem na území dnešní České republiky, bylo založené 1. 5. 1814 a patří k nejvýznamnějším ústavům v republice (expozice přírody a historie Slezska, vývoj životního stylu a umění od gotiky až po současnost).

---

² Stav k 1.1.2018

Se svými 2 400 000 sbírkovými předměty je zároveň třetím největším muzeem v ČR. V současnosti spravuje šest expozičních budov a areálů. A to Historickou výstavní budovu v centru Opavy, Arboretum Nový Dvůr ve Stěbořicích, Památník II. světové války v Hrabyni, Památník Petra Bezruče v opavské Ostrožné ulici, Areál československého opevnění Hlučín-Darkovičky a Srub Petra Bezruče v Ostravici. (Slezské zemské muzeum, © 2010).

Slezské zemské muzeum připraví každoročně přibližně 30 výstav, zvláštní důraz je přitom kladen na dějiny a přírodu Slezska a téma 2. světové války. Muzeum je výzkumnou institucí, která provádí, jak základní, tak aplikovaný výzkum. Výsledky publikuje, mimo jiné, v recenzovaném Časopise Slezského zemského muzea, vycházejícím ve dvou řadách (řada A pro vědy přírodní, řada B pro vědy historické), a také v recenzovaném časopise Slezský sborník (Slezské zemské muzeum, © 2010).

Kromě stálých a kratších výstav pořádá přednášky a jednodenní akce zaměřené na konkrétní událost, např. vznik Československa, Mezinárodní den archeologie, Mezinárodní den seniorů, Indiánské léto, Mezinárodní noc pro netopýry, Dny evropského dědictví, Noc muzeí.

Matice slezská je spolkem, který sdružuje občany, kulturní instituce a jiné zájemce o zachování kulturních, historických, uměleckých a národních hodnot v oblasti svého působení. Její historie sahá až do roku 1877. Cílem Matice slezské je mimo jiné šířit osvětu v oblasti své činnosti, napomáhat vzdělávání a výchově obyvatel slezského regionu a zvyšovat jejich úroveň kulturní, sociální a mravní, spolupracovat v péči o záchranu a ochranu památek přírodních, historických, kulturních a uměleckých a dbát o zachování národních a lidových tradic slezského regionu, napomáhat vzájemnému sblížení obyvatelstva ve slezském regionu, provádět kulturně-výchovnou a popularizační činnost zaměřenou na propagaci zejména slezského regionu a jeho obyvatel, a to uvnitř i vně tohoto regionu a za tím účelem pořádat vhodné akce (výstavy, exkurze, zájezdy, slavnosti, shromáždění aj.). Matice slezská vydává pravidelně Zpravodaj Matice slezské, Vlastivědné listy Slezska a další monotematické publikace (Matice slezská Opava, © 2018).

Československá obec legionářská, jednota Opava, pořádá akce pro své členy i širokou veřejnost, např. setkání s válečnými veterány, pietní akty k výročí. Spolupracuje s klubem vojenské historie Opava. (Československá obec legionářská, jednota Opava, [b.r.]).

Knihovna Petra Bezruče v Opavě je příspěvková organizace, která je základní knihovnou s univerzálním knihovním fondem. Knihovna poskytuje kromě základních knihovnických služeb další aktivity jako kopírovací služby, veřejný přístup na internet s dalšími navazujícími službami, scanování dokumentů, kroužkovou vazbu či laminovací

služby a služby pro nevidomé a zrakově postižené uživatele. Registrovaní čtenáři mají k dispozici cca 6000 svazků titulů elektronických knih. Mimo půjčovni služby se knihovna také zaměřuje na kulturně výchovnou činnost – knihovnické lekce, besedy, autorská čtení, výtvarné dílny, přednášky pro školy a mateřské školy a veřejnost. Registrovaní návštěvníci mají také zdarma přístup na internet v provozech knihovny. Knihovna je zapojena do republikových projektů na podporu dětského čtenářství a informační gramotnosti, zapojuje se do republikových akcí Březen měsíc knihy, Týden knihoven a Noc s Andersenem, Celé Česko čte dětem, Rosteme s knihou, Kniha ti sluší, Bookstart. Nezanedbatelná je však také kulturní a vzdělávací činnost knihovny, autorská setkání, křty knih, výstavy a další akce pro veřejnost (Knihovna Petra Bezruče v Opavě, © 2018).

V roce 2017 bylo knihovnou zorganizováno 125 kulturních akcí a 202 vzdělávacích akcí pro veřejnost. Knihovna se aktivně zapojuje do akcí města, včetně dvou festivalů. Další břehy a Bezručova Opava. Z knihovnických pořadů pro dospělé se jednalo o knihovnické lekce na podporu čtenářství a orientace v knihovním fondu, exkurze po budově, výstavy, cestovatelské přednášky a autorská čtení, vernisáže, křty knih (v roce 2017 se uskutečnila např.: Lenka Klementová – Altaj – cestovatelská přednáška; Richard Sklár – Vila na Sadové – autorské čtení, Výstava sběratelských panenek). V knihovně pracuje Klub maminek, který připravuje pravidelná setkání pro maminky na mateřské dovolené a Klub seniorů. Knihovna vydává 3x ročně elektronický časopis OKOO – Občasník knihoven okresu Opava (Závěrečná zpráva KPBO, 2017).

Knihovna má pobočky v několika městských částech (Pobočka Opava Kateřinky, Pobočka Opava Olomoucká, Pobočka Opava Kylešovice). Hlavní budova sídlí v budově, která byla v roce 2017 prohlášena národní kulturní památkou. Prostory budovy knihovna využívá pro výstavní činnost, kde představuje zejména fotografickou tvorbu.

I když počet registrovaných čtenářů knihovny klesá (tabulka 3), jejich procento se drží na stejné výši, neboť klesá i počet obyvatel města. Opavská knihovna tedy nekopíruje celorepublikový trend úbytku počtu registrovaných čtenářů (viz graf 1). Počet návštěvníků knihovny je však již ve shodě s trendem České republiky, tedy úbytkem návštěvnosti. Dle závěrečných zpráv knihovny jsou již několik let nejpočetnější skupinou osoby do 35 let a dále senioři.

Tabulka 3: Počet návštěvníků opavské knihovny

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
čtenářů celkem	9471	9531	9197	8825	8608	8587	8425	8291
počet obyvatel města ³	58 274	58 281	58 054	57 931	57 772	57 676	57 387	57019
relativní četnost čtenářů knihovny [v %]	16	16	16	15	15	15	15	15
počet kulturních akcí				95	x ⁴	142	122	125
návštěvníci kulturních akcí				21437	11193	10850	9621	12852

Zdroj: Závěrečné zprávy KPBO (2010-2017)

Opavský Zemský archiv je v České republice archivem na třetím místě co do stáří i velikosti. Na území bývalého Severomoravského kraje plní funkci jak státního oblastního archivu, tak i historického zemského archivu pro bývalé vévodství slezské. Tuto skutečnost lze doložit skladbou dokumentů uložených v archivu, i vlastní organizací instituce, kterou tvoří centrála v Opavě a pobočka v Olomouci. Od roku 2002 spadají do jeho organizační struktury jako jeho články také všechny státní okresní archivy v oblasti Moravskoslezského a Olomouckého kraje (Zemský archiv v Opavě, [b.r.]). Dospělí jej využívají především pro vlastní informační a sebevzdělávací potřeby související s historií a kulturou.

Opavská kulturní organizace (OKO) zabezpečuje činnosti a služby sloužící k uspokojování potřeb celkového kulturního rozvoje statutárního města Opavy. V současné době mimo jiné OKO nabízí expozici o historii města Opavy (Cesta města) a krátkodobé výstavy v expozici Cesta města, výstavy výtvarného umění (výjimečně historické výstavy) v Galerii Obecního domu a v Domě umění, hudební, filmová a divadelní představení v Klubu Art, vzdělávací i populárně naučné programy pro školy a pro širokou veřejnost (edukační programy, animační programy) (Opavská kulturní organizace, © [b.r.]).

Kulturně-umělecký prostor Opava – KUPE byl otevřen ve zrekonstruované vodárenské věži u východního nádraží v Opavě v roce 2016. V budově bývalé vodárenské věže je nyní galerie specializující se na výstavy fotografií. Multifunkční sál nabízející možnost provozování kina, přednášek, besed, koncertů a dalších akcí. Prostor samotné věže a venkovní terasu doplňuje stálá výstava děl akademického sochaře Kurta Gebauera a v objektu se nachází také kavárna (Kulturně umělecký prostor, [b.r.]).

Galerie Hřivnáč působí v samém centru města Opavy, na Ostrožné ulici. Při pravidelných autorských výstavách nabízí umělecká díla, především špičky současného moderního malířství (Galerie Hřivnáč, [b.r.]).

³ Údaj k 31.12. daného roku, Zdroj: Český statistický úřad, 2018

⁴ Údaj není k dispozici

Galerie u Jakoba pořádá výtvarné výstavy v prostorách galerie, virtuální výstavy na galerijních stránkách, kurzy kresby a malby pro veřejnost, výtvarné plenéry, zahraniční zájezdy za uměním, prodej uměleckých originálů (kresby, grafiky, obrazy, plastiky, keramika, sklo, šperky, design) v kamenné galerii (Galerie U Jakoba, [b.r.]).

Bludný kámen je spolek lidí, který se zabývá mapováním především soudobého vizuálního umění a současné „experimentální“ hudby. V současnosti organizuje zvukové performance, festivaly Pohyb-Zvuk-Prostor a Minimaraton elektronické hudby, založil a stará se v Opavě o **Galerii Cella a Hovorny**. Nejvýznamnější akcí byla pro Bludný kámen realizace úspěšného výstavního projektu Na houby /for John Cage, do níž se zapojilo více než 80 současných umělců a akce se pořádala v rámci festivalu Bezručova Opava 2012 na 4 místech v Opavě. V podobném duchu pokračovala i další kolektivní výstava doplněná o bohatý doprovodný program v září a říjnu 2013 s názvem Body varu. Spolek organizuje různé přednášky, výstavy, koncerty. V roce 2018 proběhla např. výstava Michaela Delia – po větvi – přes struny – na světlo; λ – viditelné, neviditelné; přednáška Tomáše Pospěcha: Fenomén Šumperák, koncert Markéta Lisá, Kateřina Zochová: I'm new here (Bludný kámen, [b.r.]).

Středisko volného času nabízí dospělým možnost navštěvovat folklorní soubor Vrtek, soubor lidových tanců Ischias, kurz hry na africké bubny, kurzy keramiky (Středisko volného času Opava, [b.r.]).

Kurzy kresby a modelování pro dospělé nabízí Střední škola průmyslová a umělecká Opava. Kurz Moderní kaligrafie nabízí Ateliér Happy Art.

Nejnámější kulturní akce v Opavě jsou **Festival Další břehy, Bezručova Opava**. Festival Další břehy je multižánrový kulturní festival, který probíhá na jaře a trvá až jeden měsíc. Letošním tématem budou Cesty ke štěstí a festival bude probíhat od 31. 3. 2019 do 1. 5. 2019. Festival nabízí širokou škálu uměleckého žánru – film, divadlo, hudbu, literaturu i výtvarné umění (Statutární město Opava, [b.r.]).

Bezručova Opava je kulturní multižánrový festival pořádaný každoročně na podzim. První ročník se konal již v roce 1958 a festival se tak řadí k vůbec nejstarším na území Česka. Každý ročník je věnovaný nějakému tématu, 2016 – Člověk mezi uměním a vědou, 2017 – Síla tradice, 2018 - Československé kulturní inspirace. V roce 2018 se jednalo již o 61. ročník. V celkově pestré programové nabídce, která se realizovala v průběhu měsíce září a dvěma akcemi v říjnu, bylo zahrnuto více než 60 pořadů z oblasti divadla, filmu, hudby, literatury i výtvarného umění, které doplňovaly přednášky, besedy, workshopy, recitační soutěž, konference i akce ve veřejném prostoru (Statutární město Opava, [b.r.]).

3.2 Pohybová a sportovní výchova

V oblasti pohybové a sportovní působí řada organizací, spolků (dospělí se v nich angažují rovněž v rolích trenérů a sportovních konzultantů), které nabízejí široké množství kurzů a pohybových aktivit pro dospělé. Je zde možno nalézt aktivity ve sportovním odvětví atletika, aerobic, badminton, basketbal, fitness, tanec, automobilový sport, baseball, softball, bojové sporty, bowling, kuželky, cyklistika, golf, gymnastika, horolezectví, florbal, tanec klasický i moderní, tenis, stolní tenis, volejbal, zimní sporty, šachy, jezdeckví, jóga.

Taneční škola Vítř Opava, Taneční škola Hartmann, HOLOS – taneční kurzy – nabízí dospělým kurzy společenských tanců úrovně základní a pokročilé, pro manželské a partnerské páry. Cloverleaf Square Dance Club je klub, která nabízí country tance.

Cvičitel Martin Fajka, který se věnuje józe a také sportovní centrum Sport perfekt, věnující se aerobním aktivitám (např. jóga, pilates, zumba, power joga, tabata⁵, bodystyling) nabízejí víkendové i týdenní pohybové pobyty v České republice i zahraničí. V tomto případě dochází k propojení sportu, pohybu a cestování.

Nejoblíbenější sportovní akce v Opavě určené široké veřejnosti:

Blade night – organizovaná noční jízda městem na in-line bruslích, koná se zpravidla 4 x do roka, od dubna do září podle počasí.

Opavská míle – silniční běžecký závod na 1 míli, jehož 1. ročník se konal v roce 2013 (186 závodníků), a který se těší stále větší oblibě. V roce 2018 se jej zúčastnilo 980 závodníků. Koná se začátkem září.

Breda City Trail Opava – běžecký krosový závod. 1. ročník se konal v roce 2016. Délka tratě 5 km a 10 km.

Silesia kros ½ marathon – je běžecký krosový závod v terénu na 23 km, 13 km či 6 km. Závodu se mohou zúčastnit jednotlivci nebo týmy. Koná se na podzim, v měsíci říjnu. 1. ročník v roce 2011.

Silesia bike marathon – je závod horských kol na trati o délce 90 či 55 km. Závodu se mohou účastnit jednotlivci nebo tříčlenná družstva. Koná se na jaře v měsíci květnu. 1. ročník se konal v roce 2001.

Silesia double marathon je kombinací jarního silesia bike marathonu a podzimního silesia kros ½ marathonu. Vyhodnocování jsou závodníci, kteří v jednom roce absolvují

---

⁵ Tabata – kombinace aerobního a silového tréninku, intervalové cvičení pracující s vahou vlastního těla

závod na 90 km na kole v kombinaci s během na 23 km, respektive na trati 55 km na kole v kombinaci s během na 13 (dříve 12) km (Silesia marathon bike a kros, [b. r.]).

3.3 Cestování a turistika

V oblasti turistiky působí odbor **Klubu českých turistů Vysokohorské turistiky Opava**, který nabízí svým členům mnoho turistických akcí nejen odborových, ale také celostátních. Jde o turistiku vysokohorskou, pěší, cyklo a běžky. Je zde možnost vyzkoušet i vodní turistiku (Klub českých turistů VHT, ©2018).

V oblasti cestování působí v Opavě několik cestovních kanceláří, které nabízejí tuzemské i zahraniční, pobytové, poznávací, lyžařské zájezdy. Působí zde pobočky cestovek známých po celé České republice jako Čedok, Alexandria, Fischer, Invia apod., ale i místní cestovní agentury. Některé z nich se specializují na určitou destinaci – SteFANNY – specialista na Bulharsko, KOLFIS – specialista na Chorvatský Primošten, CK VIDI – specialista na termální lázně zejména v Maďarsku a zájezdy turistické, CA MUSEON – Vacanes – specialista na francouzskou riviéru a Bali, CK Rekretour – mimo jiné zajišťuje účast, včetně dopravy na sportovní a kulturní akce. Společnost Sportovní kurzy.cz nabízí kombinaci pobytových zájezdů s kurzy skialpu, carvingu a testu lyží do Rakouských a Italských Alp (SportovníKurzy.cz, ©1996-2015).

LAYNO Tour. Asi největší překvapení a nejodlišnější cestovka. Zaměřuje se výhradně na mladé lidi. Nabízí zájezdy plné sportovních i nespportovních aktivit. Jejich motem je super dovolená a party v jednom. Zájezdy mají rozděleny do sekcí Snowboard and Ski, Letní pohoda, Sport and Adventure, Lost-Cost (nízkonákladové, pozn. diplomanta), Metropole, Maturita. Za dobu své existence, od roku 2012, uspořádali zájezdy do tradičních i netradičních destinací. Mezi nimi najdeme lyžování ve Francii, Slovinsku, ale také lyžování v Gruzii, na sopce v Turecku a na Ukrajině. V létě jsou zájezdy zaměřeny na surf ve Španělsku a turistiku v Norsku a na Islandu. Z metropolí je možno navštívit Řím, Kyjev a Černobyl, ukrajinský Lvov. Za zmínku určitě stojí i Gastro zájezd do Španělska. Nabídka stále rozšiřují a „šperkují“ (LaynoTour s.r.o., [b. r.]). Služby této CK využívají i aktivní dospělí všeho věku („mladí duchem“), protože tato CK rozšiřuje nejenom sféru poznávání jiných zemí, ale i sportovní dovednosti, prohlubuje mezilidské vztahy a nepochybně mění i některé postoje dospělých.

3.4 Zdravotní výchova

V oblasti zdravotní výchovy působí oblastní spolek Českého červeného kříže (ČČK) Opava, který pořádá zejména Kurzy první pomoci (Oblastní spolek ČČK Opava, © 2018).

Baby klub Kačka nabízí přednášky a kurzy v oblasti psychofyzické přípravy k porodu, Výživy kojenců a jídelníček (Baby club KAČKA, © 2009).

V Opavě působí mezinárodní transpersonální centrum Holos. Posláním centra je pečovat o duševní zdraví lidí při uplatňování celostního přístupu k životu, vědecky rozvíjet a prosazovat metody transpersonální psychologie a holistické medicíny. Holos Centrum ve své činnosti uplatňuje a dále rozvíjí osvědčené terapeutické postupy, jako je cílená individuální i skupinová psychoterapie, holotropní dýchání, metoda sandplay, bioenergetika, homeopatie, arteterapie, muzikoterapie, Bachova květinová léčba, aromaterapie, fytoterapie a další. Zabývá se osvětovou a vzdělávací činností. Pořádá přednášky, semináře a konference pro laickou i odbornou veřejnost. Oblíbený je seminář holotropního dýchání, sebepoznávací pobyty, relaxace s léčivou hudbou (HOLOS, © 2003-2018).

Život a zdraví je spolek, který působí po celé České republice. V jednotlivých městech zakládá Kluby zdraví. Jejich cílem je organizování přednášek a dalších programů pro veřejnost s cílem motivovat účastníky programů ke zlepšení svého životního stylu. V Opavě Klub zdraví uspořádal např. přednášky Cholesterol, Odpuštění: Cesta k uzdravení, Víra hory přenáší, aneb Zázraky se dějí také dnes a jiné (Kluby zdraví, © [b.r.]).

Kurz kříšení u dětí veřejnosti nabízí Slezská nemocnice. Tamtéž se nachází Muzeum ošetřovatelství a Muzeum patologie (Slezská nemocnice v Opavě, ©2018). O zařazení těchto organizací do oblastí zdravotní je možno diskutovat. Patří více do výchovy zdravotní nebo kulturní, neboť se jedná o muzea?

3.5 Environmentální výchova

Mezi organizace působící v oblasti environmentální výchovy v Opavě můžeme zařadit:

Český rybářský svaz

Český svaz včelařů

Český zahrádkářský svaz Opava

Občanské sdružení NATURA OPAVA

Okresní myslivecký spolek Opava

Spolek Ekolyceum

Zapsaný spolek Za Opavu

Český rybářský svaz, místní organizace Opava. Posláním svazu je mimo jiné výkon rybářství ve smyslu zákona o rybářství, tj. chov, zušlechťování, ochrana a lov ryb, popřípadě vodních organismů v rybníkářství nebo při výkonu rybářského práva, provozování akvakultury, ochrana přírody, čistoty vod, životního prostředí, propagace rybářství a ochrany přírody ve veřejnosti, rozvíjení a popularizování rybářského sportu, organizace rybářských soutěží a účast v nich na všech úrovních. Za tím účelem ctít historii a tradice v rybářství a vést členy k jejich respektování a rozvíjení, poskytovat metodickou pomoc, vydávat odborné publikace a časopisy, výukové a informační materiály a zajišťovat jejich distribuci, organizovat odborné kurzy, školení, zkoušky (ČRS MO Opava, © 2018).

Český svaz včelařů (dále jen ČSV) pořádá přednášky, kurzy, open days pro své členy i širokou veřejnost s cílem přiblížit chov a problematiku včel, včelí produkty. První listopadovou sobotu pořádá svaz akci Den pro včelu, která je určena jak široké veřejnosti, tak i odborným včelařům. Návštěvníci zmíněné akce mohou ochutnat různé druhy medů, seznámit se s mikroskopií a anatomií včel, poznat život v úle (ukázkový úl). Pro odborníky byly v roce 2018, připraveny přednášky na téma Různé druhy kombinovaného včelaření v praxi a Změna klimatu a snůškových podmínek v souvislosti s přizpůsobením technologie včelaření (ZO ČSV Opava, [b.r.]).

Český zahrádkářský svaz Opava (dále ČZS) pořádá přednášky pro své členy i pro veřejnost z oblasti pěstování ovoce a zeleniny a péče o zahrady. Dále výstavy zeleniny, ovoce, květin a ochutnávky výpěstů a moštů z vlastní produkce. V roce 2018 byla uskutečněna např. přednáška zaměřená na současné odrůdy pěstovaných hrušní, broskvoní, meruněk, slivoní (mirabelek a švestek), třešní a višní v polohách opavského regionu. Další z akcí byla např. výstava ovoce, zeleniny, hroznového vína, květin, vlastních receptů a výrobků. Svými vlastními výpěstky a výrobky z nich se již tradičně na akci chlubí členové široké opavské veřejnosti. Součástí výstavy jsou degustace a soutěže o nejchutnější výrobek a nejlepší recept. Probíhá i soutěž o nejlepšího a nejoriginálnějšího vystavovatele nebo zahrádkářskou osadu. Součástí výstavy bývají výtvarné práce, se zahradní tematikou, děti z mateřských škol Opavy a okolí (ČSZ ZO Opava-Město, [b.r.]).

Občanské sdružení NATURA OPAVA nabízí ekologické výukové programy, vzdělávání pedagogů a zaměstnanců státní správy, kompletní zpracování publikací, naučné stezky, výukové pomůcky, návrhy a vybavení environmentálních učeben, expedice (turistika, hory, památky, příroda), péče o přírodu, ekologické služby, biomonitoring, biologické hodnocení, posudky a průzkumy, dozory staveb, návrhy revitalizací, krajinná ekologie,

zahradnické služby, poradenství v ochraně životního prostředí. S podporou statutárního města Opavy vydává Opavský přírodovědný zpravodaj, elektronický měsíčník o přírodě a lidech kolem ní nejen na Opavsku (Natura Opava, [b.r.]).

Okresní myslivecký spolek Opava je pobočným spolkem Českomoravské myslivecké jednoty, jeho účelem je společný výkon práva myslivosti, ochrana přírody, krajiny a v ní volně žijící zvěře, jakož i ochrana životního prostředí a práce s dětmi a mládeží. Spolek při své činnosti dbá o dodržování mysliveckých zvyků i tradic a působí na soustavný růst odborné a společenské úrovně svých členů. Mezi dílčí činnosti spolku v Opavě, krom myslivosti, patří kynologie a střelectví. Spolek pořádá kurzy myslivosti, kurzy pro myslivecké hospodáře, přednášky, výstavy, soutěže, tematicky zaměřené dny pro své členy i veřejnost. (Českomoravská myslivecká jednota, z.s., Okresní myslivecký spolek Opava, [b.r.]).

Spolek Ekolyceum přispívá k prosazování myšlenek udržitelného rozvoje formou globálního vzdělávání a přímých akcí na ochranu přírody. K pravidelným aktivitám spolku patří propagace myšlenky spravedlivého obchodu – fair trade – na veřejných akcích (Den Země, Den Stromů) v Opavě, na podporu fair trade a místních potravin pořádá férové snídaň formou veřejného pikniku v Opavě, tvorba materiálů informujících o globálních souvislostech spotřeby, pořádá přednášky pro veřejnost, ruční kosení chráněné louky v přírodní památce Věřňovice, péče o přírodní památku Turkov (Ekolyceum, ©2018).

Zapsaný spolek Za Opavu, jednou z jeho činností je přispívat k ochraně životního prostředí, kulturního a přírodního dědictví, zdravých životních podmínek ve městě Opavě a jeho okolí, ochrana přírody a krajiny v souladu se zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, ochrana kulturních památek a historických objektů, přírody a krajiny, informační, poradenská a publicistická činnost zaměřená na informování občanů města Opavy a jeho okolí o stavu životního prostředí, jakož i o záměrech a činnostech, které ohrožují a poškozují životní podmínky obyvatel, přírodní či kulturní hodnoty města Opavy a jeho okolí, dále pořádání přednášek a seminářů. V roce 2018 uspořádal spolek např. akci Zahrada chutnající – akce byla zaměřena na ovoce a zeleninu a zejména na vzájemnou výměnu zkušeností se zpracováním toho, co na zahradě v průběhu roku vyrostlo (Za Opavu, z. s., [b.r.]).

Od roku 2011 každoročně pořádá město Opava ve spolupráci s dalšími organizacemi na území města akci **Den Země**. Akce je naplánovaná na celý měsíc duben, vyvrcholením je Oslava Dne Země. Během této akce se občané mohou zúčastnit exkurzí, komentovaných prohlídek, výstav, přednášek, shlédnou Ekofilm. V roce 2018 se konala přednáška na téma Boodpad, exkurze s výkladem na třídící lince odpadu, exkurze na Čistírnu odpadních vod

Opava, komentovaná prohlídka Arboreta, zahradnický seminář, výstava skalniček, bylo připraveno zábavné odpoledne pro rodiče a děti (Zdravé město Opava, [b.r.]).

3.6 Vědeckotechnické vzdělávání

Klub vojenské historie Opava je neziskovou organizací, která sdružuje zájemce o vojenskou historii armády první republiky. Těžištěm činnosti jsou restaurátorské práce na objektu těžkého opevnění OP-S 25. Toto opevnění si může široká veřejnost prohlédnout a seznámit se s jeho historií zpravidla každou neděli, otevřeno je od 1. května do 28. října. Jednou ročně se zde pořádají připomínkové akce s ukázkami (Klub vojenské historie Opava, [b.r.]).

Klub historických vozidel Opava je pobočný spolek Autoklubu České republiky, který sdružuje příznivce historických vozidel v Opavě a okolí. Klub pravidelně pořádá jarní společnou vyjížďku nazvanou Skútr jízda a podzimní cílovou jízdu Putování Slezskem (Klub historických vozidel Opava, [b.r.]).

Opavský železniční klub, k jehož dlouhodobým cílům patří především propagace železniční (městské) dopravy, propagace Opavska, pomoc při pořádání železničních akcí a výstav s železniční tematikou, vydávání propagačních předmětů s železniční tematikou, pořádání výletů na železniční zajímavosti, pořádání exkurzí do podniků, které zajišťují provoz, výrobu nebo opravy kolejových vozidel, spolupráce s jinými železničními spolky (Opavský železniční klub, [b.r.]).

Klub plastikových modelářů Opava, Letecký modelářský klub Minerva Opava, Klub filatelistů Opava, Česká numismatická společnost, pobočka Opava, Opavský fotoklub o.s.

Český svaz chovatelů Opava, Česká svaz chovatelů pštrosů Opava, spolek skalničkařů IRIS Opava, Základní kynologická organizace.

Některé organizace působící v oblasti pěstitelství a chovatelství je možno taktéž zařadit do oblasti environmentálního vzdělávání.

3.7 Náboženská a duchovní výchova

Nejvýznamnějšími organizacemi působícími na poli náboženské výchovy je Křesťanský sbor Opava. Dále pak Centrum buddhismu Diamantové cesty. V Opavě je možno se zúčastnit také meditace, a to meditace prožitkové nebo Soul Sync.

Meditace Soul Sync je určena všem, kteří hledají duchovní cestu a cestu k transformaci, nabízí ji Fit centrum MANDALA.

Prožitkové meditace jsou řízené tematická meditace s rituálem, vedené hlasem. V Opavě probíhají 1x měsíčně pod vedením Marci Pospíšilové. Jsou určené jak začátečníkům, tak pokročilým zájemcům. Vedou k hlubšímu propojení s moudrostí, laskavostí a vděčností. Učí účastníky zklidnit mysl, propojit se svým nitrem a procítit dané téma, kterému je konkrétní meditace určena. Zrealizovaná témata: Odevzdání, Čakry, Vnitřní hodnoty, Cesta do nitra ženy, Krása ženy, Cykly života, Světlo v nás, Mír v srdci, Co zaseješ, to sklidiš, Naslouchám tichu, Emoce jako dar, Srdce, Meditace klidu a ticha, Adventní naladění, Hromnice, Zrození, Máj – lásky čas, Slunovrat, Podzimní rovnodennost, Dušičky (Marci Pospíšilová, © 2018).

3.8 Jazykové vzdělání

V Opavě působí 7 jazykových škol nabízejících dospělým skupinovou výuku (v některých případech i individuální) jazyka anglického, německého, ruského, španělského, italského, francouzského, portugalského, čínského, japonského a polského. Určitě málokoho překvapí, že se ve městě ležícího pouhé 2 km od polských hranic vyučuje polština. Vstupem do Evropské unie a umožněním volného pohybu osob a práce mezi státy došlo k možnosti častějšího setkávání přeshraničních sousedů, pořádání společných akcí, navazování nových kontaktů, umožnění práce hned za hranicemi. Mezi lidmi vznikají jak pracovní, tak přátelské vztahy. Všechny tyto aktivity usnadní znalost jazyka druhé strany.

Relaxační víkend s jazykovým kurzem a jógou v ČR nebo týdenní pobyt na jazykové škole ve Velké Británii nabízí Petra Schneiderová (Petra Schneiderová, © 2018).

3.9 Další možné zájmové vzdělávací aktivity pro dospělé v Opavě

Gastronomie

Gastro-klub, v prodejně Gustissimo nabízí Gastro kurzy. Kurzy o vaření s vařením, témata se mění. Maďarská, italská kuchyně, plody moře, pečení vánočního cukroví. Na kurzech se účastníci naučí připravovat různé pokrmy k danému tématu, které si přímo vyzkoušejí. Kurzy trvají 4-5 hodin, maximální počet účastníků je 8 (Gustissimo, © 2016).

K dalším vzdělávacím aktivitám v oblasti gastronomie patří:

Kurzy vaření s Janou, aneb Staň se na jeden den kuchařem restaurace U Tří jabloní.

Kurzy jsou rozděleny do tří témat:

- 1) Kuře v hlavní roli aneb jedno kuře a desatero pokrmů
- 2) Steaky
- 3) Burgery

Na kurzu se účastníci naučí vybrat suroviny, porcovat maso, dozví se více o bylinkách a koření. Kurz vždy obsahuje 4 hlavní chody, polévku a dezert. Vše si účastníci sami pod dohledem připraví a pak s přáteli ochutnají, na záběr obdrží certifikát, kuchařku a dárek. Kurz trvá 4 hodiny a maximální počet účastníků je 4 (Restaurace U Tří jabloní, © 2012).

Gastrocentrum SLU Opava – pokud někoho vařit nebaví a nechce se to ani učit, může navštívit zážitkovou gastronomii, a to jako účastník přednášky, tematického nebo degustačního večera. Nabídka témat je široká od oblasti degustace nápojů (piva, vína, whisky, káva) až po tematické večery (Etika a stolování, Entomofagie – nauka o jedlých druzích hmyzu, Exotická masa – bizon, antilopa, krokodýl, klokan atd., mezinárodní kuchyně – Francie, Itálie, Maďarsko, Rusko apod.) (Gastrocentrum SLU Opava, © 2018).

Kurzy osobního rozvoje

Vzdělávací centrum FAKTUM Opava nabízí široké spektrum kurzů pro dospělé. Kurzy v oblasti osobního rozvoje tzv. soft-skills – Mluvená komunikace a řeč těla, Asertivní komunikace (Asertivita a Vy), Prezentační dovednosti, Manipulativní techniky, Příprava na pracovní pohovor, Jak uspět na pracovním pohovoru, Jak jednat se zákazníky, IQ doping pro maminky, dále kurzy z oblasti obsluhy osobního počítače a výpočetní techniky (Faktum Opava, [b.r.]).

4 Metodologie a zpracování výzkumu

V teoretické části práce jsme podrobně analyzovali problematiku zájmového vzdělání dospělých. Nejdříve jsme vysvětlili zařazení zájmového vzdělávání dospělých do kontextu celoživotního vzdělávání, vymezili účastníky zájmového vzdělávání dospělých. Následně charakterizovali zájmové vzdělávání dospělých, uvedli jeho typy, metody a formy. Poté jsme se zaměřili na zájmové vzdělávání dospělých ve statutárním městě Opava. Snažili jsme se o ucelený přehled aktivit, které mohou jedinci v rámci zájmového vzdělávání dospělých v Opavě navštěvovat. Na teoretickou část navazuje část empirická, která obsahuje vlastní výzkumné šetření v oblasti zájmového vzdělávání dospělých v Opavě, jeho následnou analýzu a grafické znázornění.

4. 1 Cíle empirické části

Hlavním cílem výzkumného šetření této práce bylo zjistit, zda a do jaké míry se dospělí ve městě Opava ve svém volném čase zájmově vzdělávají (potřeby v oblasti zájmového vzdělávání, nabídka – poptávka, rezervy Opavy). Dále nás zajímalo, zda existuje statisticky významný vztah mezi pohlavím, věkem, vzděláním respondentů a jejich účastí na aktivitách zájmového vzdělávání.

Dílčí cíle výzkumného šetření

- 1) Zjistit oblíbenost aktivit zájmového vzdělávání dospělých.
- 2) Zjistit motivační činitele respondentů při výběru aktivit zájmového vzdělávání dospělých.
- 3) Zjistit překážky, které respondentům brání v účasti na aktivitách zájmového vzdělávání dospělých.
- 4) Zjistit, zdali nějaká zájmová aktivita respondentům chybí.
- 5) Zjistit, zda jsou respondenti dostatečně informováni o aktivitách zájmového vzdělávání dospělých.
- 6) Zjistit, odkud respondenti získávají informace o možnostech zájmového vzdělávání v Opavě.
- 7) Zjistit, zda by občané uvítali sdruženou webovou stránku, která by obsahovala informace o zájmovém vzdělávání v Opavě.

4.2 Hypotézy výzkumu

- 1) Účast mužů a žen na zájmovém vzdělávání dospělých je stejná.
- 2) Nejméně se zájmového vzdělávání dospělých účastní dospělí z věkové skupiny 61 let a více.
- 3) Osoby s vyšším vzděláním (vysokoškolské a vyšší odborné vzdělání) se účastní zájmového vzdělání dospělých více než osoby s nižším vzděláním (středoškolské s/bez maturity a základní).
- 4) Muži jsou členy ve sdruženích, spolcích, klubech apod. zastoupeni více než ženy.
- 5) Počty lidí z námi definovaných věkových skupin ve sdruženích, spolcích, klubech apod., jsou stejné.
- 6) Osoby s vyšším vzděláním (vysokoškolské a vyšší odborné vzdělání) jsou jako členové ve sdruženích, spolcích, klubech apod., zastoupeni více, než osoby s nižším vzděláním (středoškolské s/bez maturity základní).

4.3 Charakteristika souboru respondentů

Pro účely výzkumného šetření nebylo rozhodující pohlaví, věk, vzdělání, současné pracovní zařazení a ani skutečnost, zda se respondenti v rámci svého volného času účastnili či neúčastnili aktivit zájmového vzdělávání. Jedinou podmínkou bylo, aby všechny dotazované osoby byli dospělí čili aby vstoupili nějakým způsobem na trh práce (OSVČ, zaměstnání, Úřad práce, MD/RD apod.).

Respondenti byli vybíráni anketním výběrem. Jedná se o výběr, kdy se jedinci dostávají do výběru sami na základě svého rozhodnutí (Chráska, 2016, s. 19).

4.4 Metoda šetření

Pro získání informací jsme zvolili kvantitativní metodu, dotazník. Tuto metodu jsme použili z důvodu její časové a ekonomické nenáročnosti při shromažďování dat od velkého množství respondentů (Chráska, 2016, s. 158).

Dotazník nebyl standardizovaný, vytvořili jsme si jej sami. Úvod dotazníku obsahuje průvodní informace pro respondenta, vysvětlení významu a účelu dotazníkového šetření, pokyny k vyplnění.

Dále dotazník obsahuje 15 otázek. Z pohledu formy požadované odpovědi bylo použito 7 otázek uzavřených (strukturovaných), 2 otevřené (nestrukturované) a 6 polouzavřených.

Uzavřené otázky nabízejí respondentovi předem připravené odpovědi. Dle Chráska (2016, s. 160) je hlavní výhodou těchto položek to, že zjednodušují vyhodnocení odpovědí a respondenti takové dotazníky ochotněji vyplňují. Uzavřené otázky podle množství nabízených odpovědí dělíme na dichotomické – nabízejí 2 odpovědi, které se vzájemně vylučují (otázky č. 1, 6, 15) a polytomické, které nabízejí více možností odpovědí (otázka č. 2, 3, 5, 12). Pokud jedinec vybírá pouze jednu odpověď, jedná se o výběrové otázky.

Polouzavřené otázky mají, kromě navržených odpovědí v nabídce, možnost „jiná odpověď“ pro případ, že by si respondent, žádnou odpověď nevybral a mohl i tak vyjádřit svůj názor (otázky č. 4, 7, 8, 9, 10, 13). Tyto otázky byly výběrové, kdy respondent vybere jen jednu z nabízených možností (otázka č. 4) a výčtové, kdy může vybrat více nabízených odpovědí (otázka č. 7, 8, 9, 10, 13).

Otevřené otázky nenavrhují respondentovi žádné hotové odpovědi. Respondent se má vlastními slovy vyjádřit k danému předmětu (otázky č. 11 a 14). Tyto otázky jsou náročnější na vyhodnocení.

Z pohledu obsahu, který otázka dotazníku zjišťovala, jsme použili 6 otázek zjišťující fakta (otázka č. 1, 2, 3, 4, 5, 6) a 9 otázek zjišťující mínění, postoje a motivy (otázka č. 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15). 4 otázky byly zaměřeny na sociodemografické aspekty respondenta, 11 otázek se týkalo zájmového vzdělávání.

4.5 Organizace sběru dat

Před vlastním výzkumem jsme provedli pilotáž. Ta probíhala formou volného rozhovoru se 3 osobami. Žena ve věku 38 let, muž ve věku 43 let a žena ve věku 59 let. Ptali jsme se na jejich zájem o zájmové vzdělání dospělých, na trávení volného času, na aktivity, kterých se účastní, o které se zajímají, na členství v organizacích, na motivy jejich účasti či případné neúčasti na zájmových aktivitách, odkud získávají informace o aktivitách zájmového vzdělávání, jestli jim něco schází a jestli je jejich informovanost dostačující.

Na pilotáž navázal předvýzkum. Jednalo se o vyplnění dotazníku v rozsahu 20 kusů náhodnou skupinou respondentů. Předvýzkum jsme se rozhodli realizovat, aby nám pomohl odhalit případné nedostatky samostatného dotazníku. Předvýzkum byl uskutečněn ve dnech 21. 1. – 25. 1. 2019. Jak se ukázalo, bylo zařazení předvýzkumu vhodným opatřením, neboť došlo k upřesnění některých položek, které nebyly správně pochopeny a doplněny o výběrové položky, které se často objevovaly v polouzavřených otázkách v možnosti – jiné. Na základě přístupu respondentů, délky trvání, rozsahu, případných dotazů a nepochopení některých otázek, jsme dotazník upravili do finální podoby.

Následně jsme provedli šetření ve dnech 11. 2. – 28. 2. 2019. Respondenti byli vybíráni anketním výběrem. Jedná se o výběr, kdy se jedinci dostávají do výběru sami na základě svého rozhodnutí (Chráska, 2016, s. 19). S distribucí dotazníků pomohly kontaktní osoby na vybraných místech. Sběr dat probíhal umístěním zapečetěných krabic pro vhození vyplněných dotazníků na místo, které bylo dostupné široké škále lidí. Kontaktní osobu a umístěnou krabici jsme měli na vrátnici budovy ministerstva zemědělství, na podatelně Magistrátu města Opavy, v mateřské škole, zdravotnickém zařízení a kadeřnickém studiu. Místa jsme volili tak, aby mohli dotazník vyplnit nejen zaměstnanci pracující v budově, ale také klienti, kteří budovu navštěvují. S kontaktními osobami jsme se domluvili na termínu předání dotazníků a uzavřené krabice.

Shromážděné dotazníky jsme v prvním kroku kontrolovali z hlediska korektnosti a úplnosti vyplnění. Snažili jsme se vyřadit veškeré dotazníky, které nebyly zcela či logicky správně vyplněné. Respondent např. vynechal podstatnou položku dotazníku nebo logicky neadekvátně vyplnil položky dotazníku. Např. na otázku č. 5 „Věnujete se ve svém volném čase nějaké zájmové aktivitě?“ Odpověděl NE a následně vybral zájmové aktivity v následující otázce. Podobně u otázky č. 9. kdy na otázku „Pokud se nevěnujete žádné zájmové aktivitě, z jakého důvodu?“ odpovídali i ti, kteří v otázce č. 5 odpověděli ANO. Právě těmto případům jsme se chtěli vyhnout předvýzkumem.

Dále jsme byli nuceni vyřadit ty dotazníky, kdy respondent nepatřil do naší cílové skupiny. Jednalo se o studenty a důchodce.

4.6 Testování hypotéz

U námi stanovených hypotéz budeme ověřovat vztah mezi danými proměnnými. Vztah se ověřujeme vždy na hypotéze statistické, ne věcné. Statistická hypotéza je hypotetické tvrzení o vztazích mezi jevy a ověřuje se proti hypotéze nulové. Nulová hypotéza je domněnka, která prostřednictvím statistických termínů tvrdí, že mezi proměnnými, které testujeme, není vztah (Chráska, 2003, s. 77-78).

Na základě testování nulové hypotézy rozhodneme o přijetí či odmítnutí uvedených hypotéz. Při rozhodování o platnosti nulové hypotézy porovnáme hodnotu testového kritéria s kritickou hodnotou, tu lze nalézt ve statistických tabulkách. Kritickou hodnotu hledáme pro určitou hladinu významnosti a počet stupňů volnosti.

My budeme pracovat na hladině významnosti 0,05 (5 %). Hladina významnosti je pravděpodobnost, že neoprávněně odmítneme nulovou hypotézu. Výsledkem testů významnosti je rozhodnutí, zda mezi jevy existuje statisticky významný vztah. Pokud je

výsledek statisticky významný, je velmi nepravděpodobné, že by byl způsoben pouhou náhodou (Chráška, 2016, s. 63).

Pro testování hypotéz 1, 3, 4 a 6 použijeme test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku.

Vzorec pro výpočet testového kritéria χ^2 lze zapsat ve vztahu:

$$\chi^2 = n \frac{(ad - bc)^2}{(a+b)(a+c)(b+d)(c+d)}$$

kde písmena ve vzorci nesou význam uvedený v tabulce 4.

Tabulka 4: Schéma čtyřpolní tabulky

	α	$\text{non } \alpha$	
β	a	b	$a + b$
$\text{non } \beta$	c	d	$c + d$
	$a + c$	$b + d$	n

Zdroj: Chráška, 2003, s. 102

Čtyřpolní tabulka má vždy 1 stupeň volnosti. Vypočítanou hodnotu χ^2 poté srovnáváme s kritickou hodnotou pro stupeň 1 volnosti a zvolenou hladinou významnosti. Zjistíme-li, že vypočítaná hodnota χ^2 je větší než hodnota kritická, odmítáme nulovou hypotézu a přijmeme hypotézu alternativní.

Pro testování hypotéz 2 a 5 použijeme test dobré shody chí-kvadrát. Testovým kritériem je zde hodnota χ^2 .

Pro výpočet platí vztah $\chi^2 = \sum \frac{(P-O)^2}{O}$, kde

P je četnost pozorovaná, empiricky zjištěná,

O je četnost očekávaná. Tedy četnost, která odpovídá formulované nulové hypotéze.

Při výpočtu budeme vycházet z následující tabulky:

Tabulka 5: Princip testu dobré shody chí-kvadrát

Věk	Pozorovaná četnost P	Očekávaná četnost O	P-O	$(P-O)^2$	$\frac{(P-O)^2}{O}$
Do 30 let					
31-45 let					
46-60 let					
61 let a více					
	Σ	Σ			Σ

Zdroj: Chráška, 2016, s. 65; upraveno pro potřeby diplomové práce

Počet stupňů volnosti je u této tabulky 3. Vypočítanou hodnotu testového kritéria χ^2 poté srovnáváme s kritickou hodnotou pro počet stupňů volnosti 3 a zvolenou hladinou

významnosti, tedy 5 %. Zjistíme-li, že vypočítaná hodnota χ^2 je větší než hodnota kritická, odmítáme nulovou hypotézu a přijmeme hypotézu alternativní.

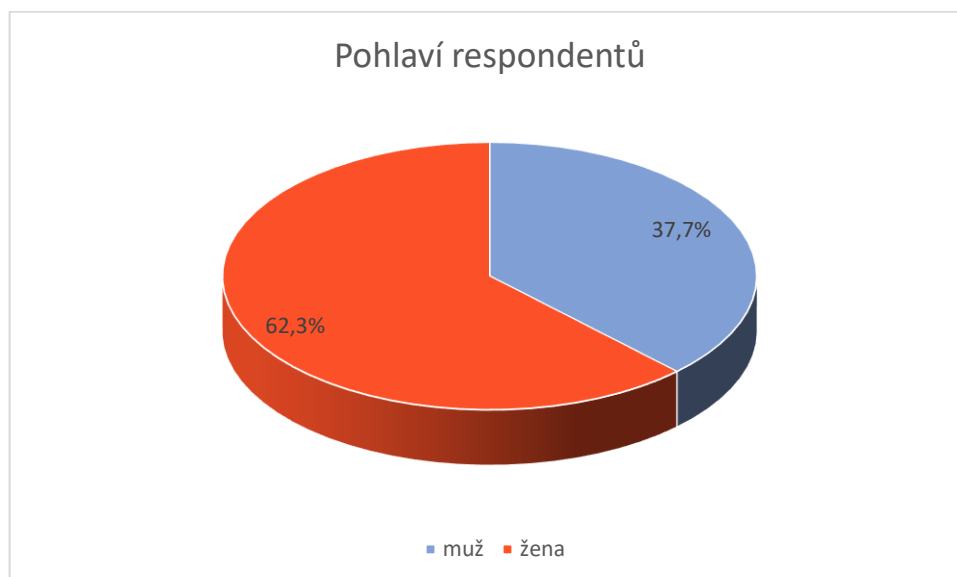
5 Výsledky dotazníkového šetření

Dotazník vyplnilo celkem 257 respondentů. Vyřazeno bylo 5 dotazníků z důvodu nesplnění kritéria pro respondenta a další pro neúplné či nekorektní vyplnění. Dotazníků k použití bylo celkem 239.

Získaná data jsme rozřídili a zpracovali do tabulek v počítačovém programu Microsoft Excel, ze kterých jsme následně vytvořili přehledné grafy. U každého znázornění jednotlivých otázek jsme provedli slovní interpretaci.

Otázka 1: Jaké je Vaše pohlaví?

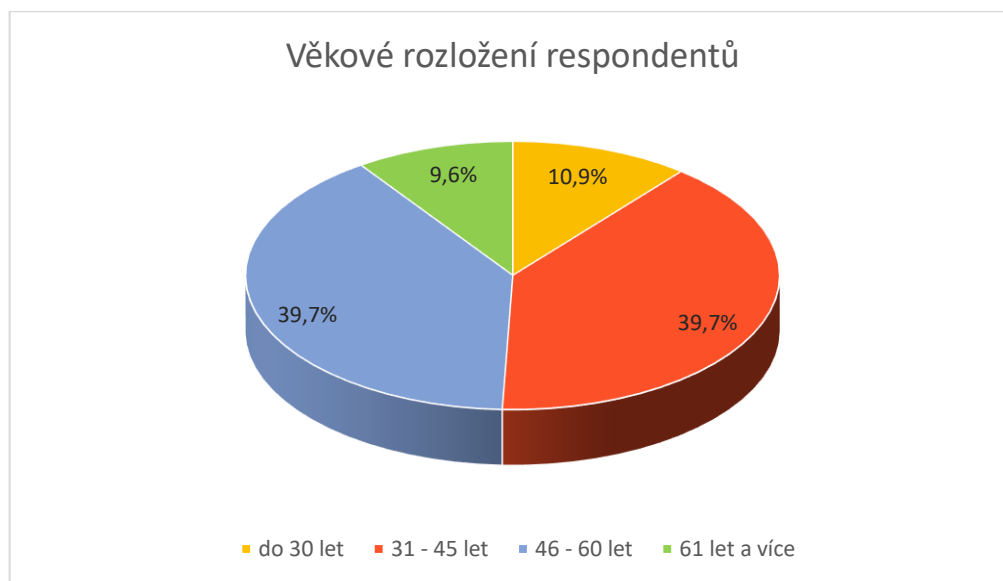
Touto otázkou jsme zjistili složení respondentů našeho dotazníku. Z 62,3 % (149) ho tvořili ženy, z 37,7 % muži (90). Viz graf 3.

Graf 3: Pohlaví respondentů
Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

Otázka 2: Jaký je Váš věk?

Věkové rozložení respondentů prezentuje graf 4.

Graf 4: Věkové rozložení respondentů
Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

Pro skupinu do 30 let a 61 let a více jsou hodnoty podobné. Stejně je tomu i u dalších dvou skupin. Skupina 31-45 let i skupina 46-60 let je zastoupena shodně 39,7 % (95 osob). Skupina osob nad 61 let a do 30 let jsou zastoupeny 9,6 % (23) a 10,9 % (26). Předpokládáme, že tento výsledek je dán tím, že pracujících osob nad 61 osob je méně, větší část patří mezi seniory, kteří nás v našem průzkumu nezajímají. Obdobně je to i u osob do 30 let. Většina mladých lidí studuje vysokoškolské nebo další studium, a tak je podíl osob nižší, neboť ti nás v našem průzkumu nezajímají.

Z komparace předchozích dvou otázek (tabulka 6) jsme zjistili následující:

Tabulka 6: Genderové a věkové rozložení respondentů

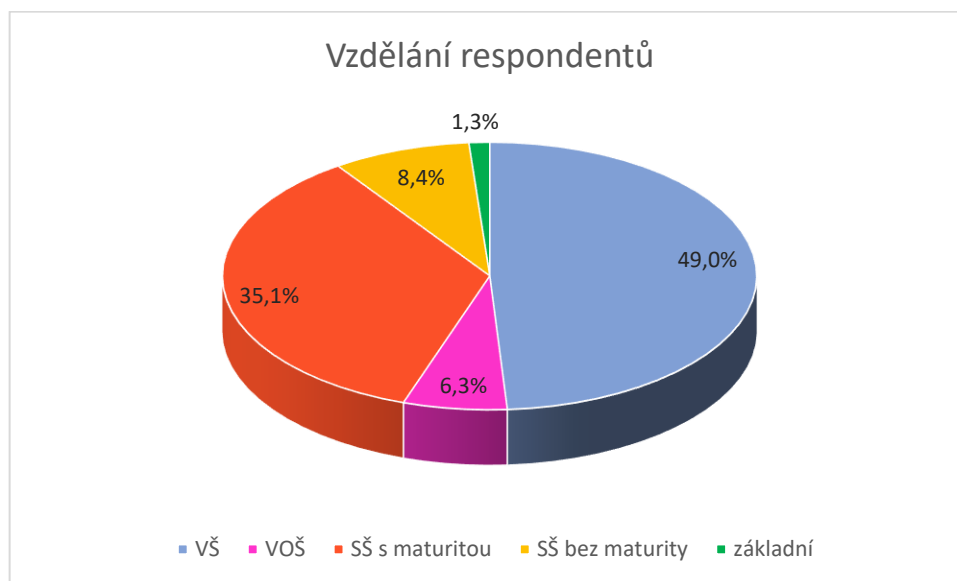
Věk	Muž		Žena		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
do 30 let	13	5,5 %	13	5,4 %	26	10,9 %
31–45 let	37	15,7 %	58	24,3 %	95	39,7 %
46–60 let	27	11,5 %	68	28,5 %	95	39,7 %
61 let a více	13	5,5 %	10	4,2 %	23	9,6 %
Celkem	90	38,3 %	149	62,3 %	239	100,0 %

Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

Ve všech věkových skupinách máme větší zastoupení žen. Až na skupinu 61 let a více, kde převládá skupina mužů. Předpokládáme, že je to rozdílným věkem odchodu do důchodu, kdy muži ze zákona odcházejí ve vyšším věku.

Otázka 3: Jaké je Vaše vzdělání?

Otázkou č. 3 jsme zjišťovali nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Výsledky znázorňuje graf 5.

Graf 5: Vzdělání respondentů
Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

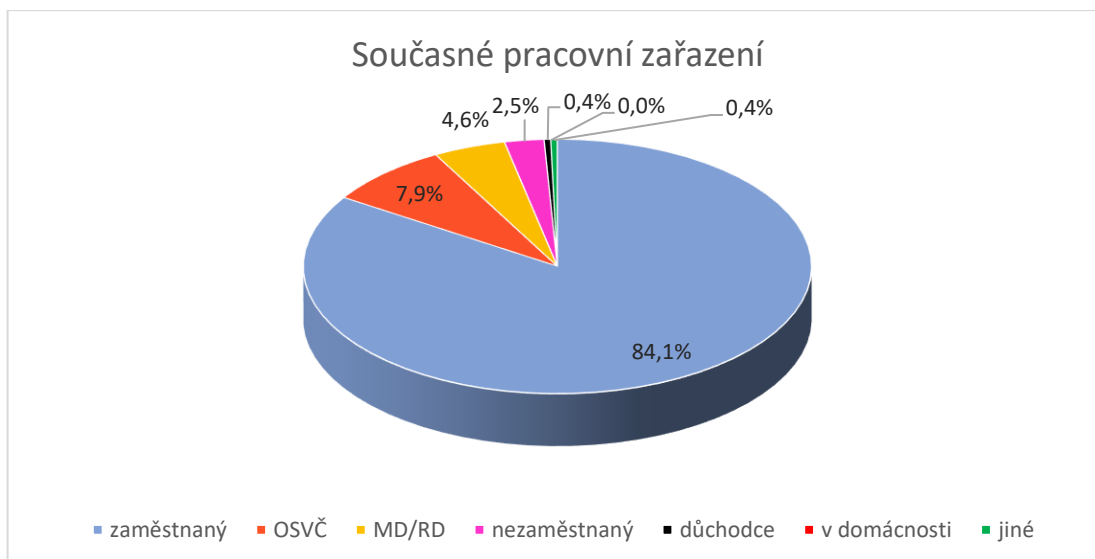
Nejvyšší počet respondentů (49 %; 117) má vysokoškolské vzdělání. Druhou nejpočetnější skupinou jsou středoškoláci s maturitou (35,1 %; 84). Následují středoškoláci bez maturity (8,4 %; 20), absolventi vyšší odborné školy (6,3 %; 15), a osoby se základním vzděláním (1,3 %; 3).

Zde se nejspíše projevil jev, který uvádí Chráska (2016, s. 169), tedy že dotazníky vracejí spíše lidé s vyšším vzděláním, lidé s větší odpovědností a kladným postojem ke zkoumané problematice.

Otázka 4: Jaké je Vaše současné pracovní zařazení?

Touto otázkou jsme zjišťovali pracovní zařazení, které nám následně posloužilo k vyhodnocení, zdali respondent patří do výzkumného souboru či nikoliv. Tedy, zdali již nějakým způsobem vstoupil na trh práce nebo na něm stále působí. Na základě vyhodnocených odpovědí jsme na této otázce vyloučili 5 dotazníků, neboť jsme zjistili, že respondenti nesplňovali požadované kritérium dospělého v andragogice. Anketu vyplnili 2 studenti/studentky denního studia vysoké školy a 3 nepracující osoby ve starobním důchodu.

Pracovní zařazení je přehledné v grafu 6.

*Graf 6: Současné pracovní zařazení respondentů
Zdroj: Vlastní výzkum, 2019*

Nejvíce osob (84,1 %; 201) je zaměstnaných. Osoby samostatně výdělečně činné (dále jen OSVČ) jsou zastoupeny 7,9 % (19). Následují matky na mateřské či rodičovské dovolené (4,6 %; 11), nezaměstnaní (2,5 %; 6), invalidní důchodce (0,4 %; 1), jiné – výkon veřejné funkce uvolněný zastupitelem (0,4 %; 1). V domácnosti 0 %.

Otázka 5: Věnujete se ve svém volném čase nějaké zájmové aktivitě?

Otázkou jsme zjišťovali, zda se respondenti věnují nějaké zájmové aktivitě, případně jestli pravidelně či občas.

*Graf 7: Účast na zájmovém vzdělávání
Zdroj: Vlastní výzkum, 2019*

Zájmové aktivitě se věnuje 90,8 % (217) respondentů. 59 % (141) respondentů se nějaké zájmové aktivitě věnuje pravidelně, 31,8 % (76) respondentů se jí věnuje občas. Žádné aktivity se neúčastní 9,2 % (22) respondentů. Rozdíly mezi muži a ženami výraznější nejsou (tabulka 7).

Tabulka 7: Genderové rozložení účasti na zájmové aktivitě

	Muž		Žena		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano, pravidelně	54	60,0 %	87	58,4 %	141	59,0 %
Ano, občas	27	30,0 %	49	32,9 %	76	31,8 %
Ne	9	10,0 %	13	8,7 %	22	9,2 %
Celkem	90	100,0 %	149	100,0 %	239	100,0 %

Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

Hypotéza 1

H0: Účast žen a mužů na zájmovém vzdělávání dospělých je stejná.

H1: Účast žen na zájmovém vzdělávání dospělých je vyšší než účast mužů.

Hladina významnosti: 0,05.

Při výpočtu hypotézy jsme odpovědi ano, pravidelně a ano, občas sloučili. Pro výpočet nás zajímá, jestli se osoby účastní či neúčastní, a ne jak často.

Tabulka 8: Čtyřpolní tabulka pro výpočet hypotézy 1

	Ano	Ne	Σ
Muži	81	9	90
Ženy	136	13	149
Σ	217	22	239

Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

$$\chi^2 = 239 \frac{(81 \cdot 13 - 136 \cdot 9)^2}{217 \cdot 22 \cdot 90 \cdot 149} = 0,10916387$$

Kritická hodnota $\chi_{0,05}^2(1) = 3,841$.

Vypočtená hodnota 0,10916387 je menší než hodnota kritická, proto přijímáme nulovou hypotézu a odmítáme hypotézu alternativní. Účast mužů a žen na zájmovém vzdělávání dospělých je stejná.

Hypotéza 2

H0: Z pohledu věkových skupin je účast dospělých na zájmovém vzdělávání dospělých stejná.

H1: Nejméně se zájmového vzdělávání dospělých účastní dospělí z věkové skupiny 61 let a více.

Zvolená hladina významnosti: 0,05. Stupeň volnosti 3.

Tabulka 9: Počty osob neúčastnících se zájmového vzdělávání

	Počet osob	Pozorovaná četnost P	Očekávaná četnost O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O
do 30 let	26	3	2,393305	0,60669456	0,368078	0,153795
31–45 let	95	8	8,74477	-0,74476987	0,554682	0,06343
46–60 let	95	9	8,74477	0,25523013	0,065142	0,007449
61 let a více	23	2	2,117155	-0,11715481	0,013725	0,006483
	Σ 239	Σ 22	Σ 22			Σ 0,231157

Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

Kritická hodnota $\chi_{0,05}^2(3) = 7,815$.

Vypočtená hodnota 0,231157 je menší než hodnota kritická, proto přijímáme nulovou hypotézu a odmítáme hypotézu alternativní. Z pohledu věkových skupin je účast dospělých na zájmovém vzdělávání dospělých stejná.

Hypotéza 3

H0: Osoby s vyšším vzděláním (vyšším odborným vzděláním a vysokoškoláci) se zájmového vzdělávání dospělých účastní stejně jako osoby s nižším vzděláním (základním a středoškolským s/bez maturity).

H1: Osoby s vyšším vzděláním (vyšším odborným vzděláním a vysokoškoláci) se zájmového vzdělávání dospělých účastní, více než osoby s nižším vzděláním (základním a středoškolským s/bez maturity).

Zvolená hladina významnosti: 0,05.

Tabulka 10: Čtyřpolní tabulka pro výpočet hypotézy 3

	Ano	Ne	Σ
VŠ+VOŠ	126	6	132
SŠ+ZŠ	91	16	107
Σ	217	22	239

Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

$$\chi^2 = 239 \frac{(126 \cdot 16 - 6 \cdot 91)^2}{217 \cdot 22 \cdot 132 \cdot 107} = 7,659359373$$

Kritická hodnota $\chi_{0,05}^2(1) = 3,841$.

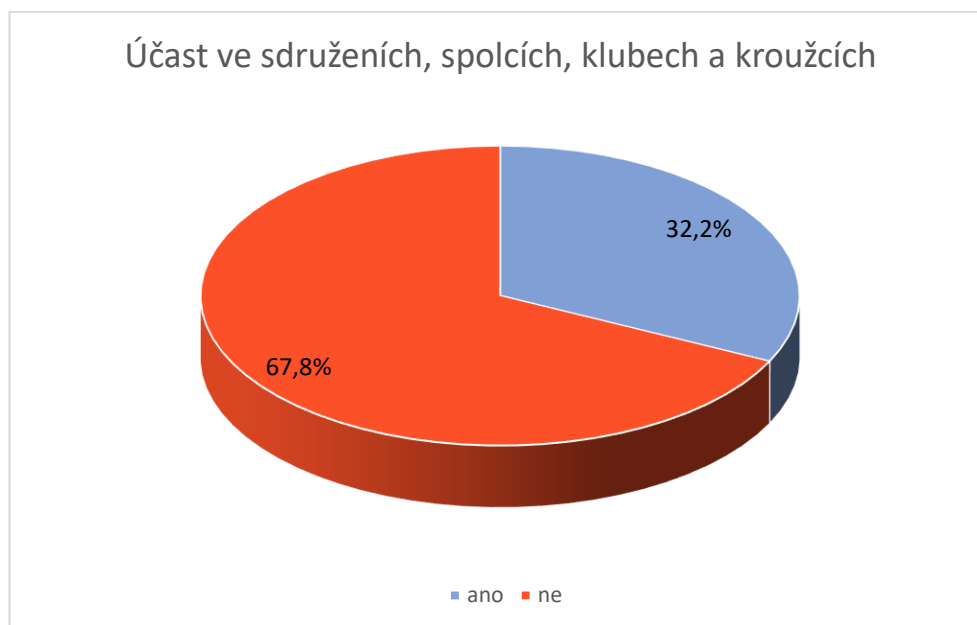

Vypočtená hodnota 7,659359373 je větší než hodnota kritická, proto odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní. Osoby s vyšším vzděláním (vyšším odborným vzděláním a vysokoškoláci) se zájmového vzdělávání dospělých účastní více, než osoby s nižším vzděláním (základním a středoškolským s/bez maturity).

Otázka 6: Jste členem (členkou) nějakého zájmového sdružení, spolku, klubu, kroužku apod.? Např. zahrádkářů, myslivců, klubu historických vozidel, chovatelů, včelařů, kynologů.

Tato otázka byla uzavřená s možností výběru z dichotomických filtračních položek.

Na tuto otázku odpovědělo 67,8 % (162) respondentů ne, a 32,2 % (77) respondentů ano. Pokud odpověděl respondent ANO, chtěli jsme vědět název spolku, sdružení, klubu, kroužku apod.

*Graf 8: Účast respondentů ve sdruženích, spolcích, klubech a kroužcích
Zdroj: Vlastní výzkum, 2019*

I přesto, že se většina respondentů zájmové aktivity účastní, nebývají členy spolků, sdružení, klubů, kroužků apod. Spolky, ve kterých se lidé angažují, jsou nejčastěji spolky sportovního a environmentálního typu, dále spolky se zaměřením na kulturu a estetiku, spolky, které směřují aktivity do oblasti orientované k duchovnímu životu, vědeckotechnické, zdraví a životní styl, a jiné.

8 respondentů je členem více než jednoho spolku.

V tabulce 11 jsou uvedeny jednotlivé spolky se svými četnostmi.

Tabulka 11: Spolky, kterých jsou respondenti členy

Oblast zaměření spolku	Název spolku	Počet jedinců
Sportovní a pohybové	Sbor dobrovolných hasičů	6
	Fotbalový klub	3
	Turistický oddíl	3
	Běh Opava	2
	Český střelecký svaz	2
	Český volejbalový svaz	2
	Golfový klub	2
	Jezdecký oddíl Opava	2
	SK Pepa Opava	2
	Sportovní klub	2
	Aikido Dojo	1
	Bowlingový klub Opava	1
	Člen fotbalového klubu	1
	Fitness klub	1
	Horolezecký klub Atlas	1
	Klub sebeobrany – KRAV MEGA	1
	Luigino team – inline brusle	1
	Opavský sportovní klub	1
	SK Rekreačního tenisu Opava	1
	Slezský aeroklub Zábřeh	1
	Sport club Opava	1
	Square dance klub Cloverleaf Opava	1
	Street Hockey club Opava	1
Šachy	1	
TSK Opava	1	
Triatlon klub Opava	1	
Western Riding Club České republiky	1	
Environmentální	Český svaz zahrádkářů	4
	Český svaz včelařů – ZO Opava	3
	Klub agility	3
	Český myslivecký svaz	3
	Český rybářský svaz	2
	Český svazu chovatelů, člen Pony klubu	2
	Český kynologický svaz	1
	Klub chovatelů irských vlkodavů	1
	Klub chovatelů welsh cob koně	1
	Kynologické cvičiště	1
	Spolek Ekolyceum	1
	Spolek Za Opavu	1
Kulturní a estetické	Pěvecký sbor	3
	Folklorní soubor	2
	Vlastní skupina	2
	Keramický kroužek	1
Oblast orientovaná k duchovnímu životu	Křesťanský sbor Opava	2
	Meditační skupina	1
Vědeckotechnické	Klub historický vozidel	2
	Klub vojenské historie	1
Zdraví a životní styl	Český červený kříž	1
Jiné	Pajdulák – klub deskových her	2
	Sdružení německo-českých přátel	1
	Betlémaři	1

Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

Z celkového počtu mužů, kteří vyplnili dotazník, jich je účastno ve spolcích 48,9 % (44). Z pohledu žen, které se účastnily šetření a uvádějí, že jsou členy spolku, je to 22,1 % (33).

Tabulka 12: Genderové rozložení u členů sdružení, spolku, klubu, kroužku apod.

	Muži		Ženy		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	44	48,9 %	33	22,1 %	77	32,2 %
Ne	46	51,1 %	116	77,9 %	162	67,8 %
Celkem	90	100,0 %	149	100,0 %	239	100,0 %

Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

Osoby, které uvedly, že jsou členy spolku, jsou z 57 % muži (44) a ze 43 % ženy (33).

Hypotéza 4

H0: Muži a ženy jsou ve sdruženích, spolcích, klubech, kroužcích apod. zastoupeni stejně.

H1: Zastoupení mužů ve sdruženích, spolcích, klubech, kroužcích apod. je vyšší, než žen.

Zvolená hladina významnosti: 0,05.

Tabulka 13: Čtyřpolní tabulka pro výpočet hypotézy 4

	Ano	Ne	Σ
Muži	44	46	90
Ženy	33	116	149
Σ	77	162	239

Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

$$\chi^2 = 239 \frac{(44 \cdot 116 - 33 \cdot 46)^2}{77 \cdot 162 \cdot 90 \cdot 149} = 18,37316$$

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$.

Vypočtená hodnota 18,37316 je větší než hodnota kritická, proto odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní. Muži ve sledované skupině se ve sdruženích, spolcích, klubech, kroužcích apod. angažují více než ženy.

Nižší angažovanost žen ve spolcích je nejspíše dána jejich časovými možnostmi. Většina žen spoustu času věnuje dětem a domácnosti a nezbývá jim moc času na další aktivity. Rádi svůj volný čas využijí k nějakému zájmovému vzdělání, ale spíše jednorázově či cyklicky. Neradi se však zavazují do členství, které přináší nejen účast na aktivitě, ale i čas strávený na schůzích a výročních jednáních apod.

Hypotéza 5

H0: Počet lidí v námi vymezených věkových kategoriích, kteří jsou členové spolku, sdružení, klubu apod., je stejný.

H1: Počet lidí v námi vymezených věkových kategoriích, kteří jsou členové spolku, sdružení, klubu apod., je rozdílný.

Testování statistické významnosti provedeme na hladině významnosti 0,05. Stupeň volnosti 3.

Tabulka 14: Počty členů sdružení, spolků, klubů apod. ve věkových kategoriích

	Počet osob	Pozorovaná četnost P	Očekávaná četnost O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O
do 30 let	26	9	8,376569038	0,623431	0,388666	0,046399
31–45 let	95	34	30,60669456	3,393305	11,51452	0,376209
46–60 let	95	22	30,60669456	-8,60669	74,07519	2,420228
61 let a více	23	12	7,410041841	4,589958	21,06772	2,84313
	Σ 239	Σ 77	Σ 77			Σ 5,685967

Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

Kritická hodnota $\chi_{0,05}^2(3) = 7,815$.

Vzhledem k tomu, že vypočtená hodnota 5,685967 je menší než hodnota kritická, přijímáme nulovou hypotézu a odmítáme hypotézu alternativní. Počet lidí v námi vymezených věkových kategoriích, kteří jsou členové spolku, sdružení, klubu apod., je stejný.

Věk při angažovanosti ve spolcích nehraje roli. Je sice pravdou, že starší ročníky jsou účastníci v tradičních organizacích, jako je Český svaz včelařů, Český zahrádkářský svaz, Myslivecký svaz, turistický klub, mladší ročníky jsou zde zastoupeny méně. Ti se však angažují v nových, pro ně nejspíše přitažlivějších organizacích jako Agility klub, Český kynologický svaz, Fitness klub, Klub sebeobrany, vlastní kapela, spolek Ekolyceum.

Hypotéza 6

H0: Osoby s vyšším vzděláním (vysokoškolské a vyšší odborné vzdělání) jsou jako členové ve sdruženích, spolcích, klubech apod. zastoupeni stejně, jako osoby s nižším vzděláním (středoškolské s/bez maturity základní).

H1: Osoby s vyšším vzděláním (vysokoškolské a vyšší odborné vzdělání) jsou jako členové ve sdruženích, spolcích, klubech apod. zastoupeni více, než osoby s nižším vzděláním (středoškolské s/bez maturity základní).

Testování statistické významnosti provedeme na hladině významnosti 0,05. Stupeň volnosti 1.

Tabulka 15: Počty účastníků spolků a pro výpočet hypotézy 6

	Ano	Ne	Σ
VŠ + VOŠ	53	79	132
SŠ + ZŠ	24	83	107
Σ	77	149	239

Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

$$\chi^2 = 239 \frac{(53 \cdot 83 - 24 \cdot 79)^2}{(77 \cdot 149 \cdot 132 \cdot 107)} = 9,240275$$

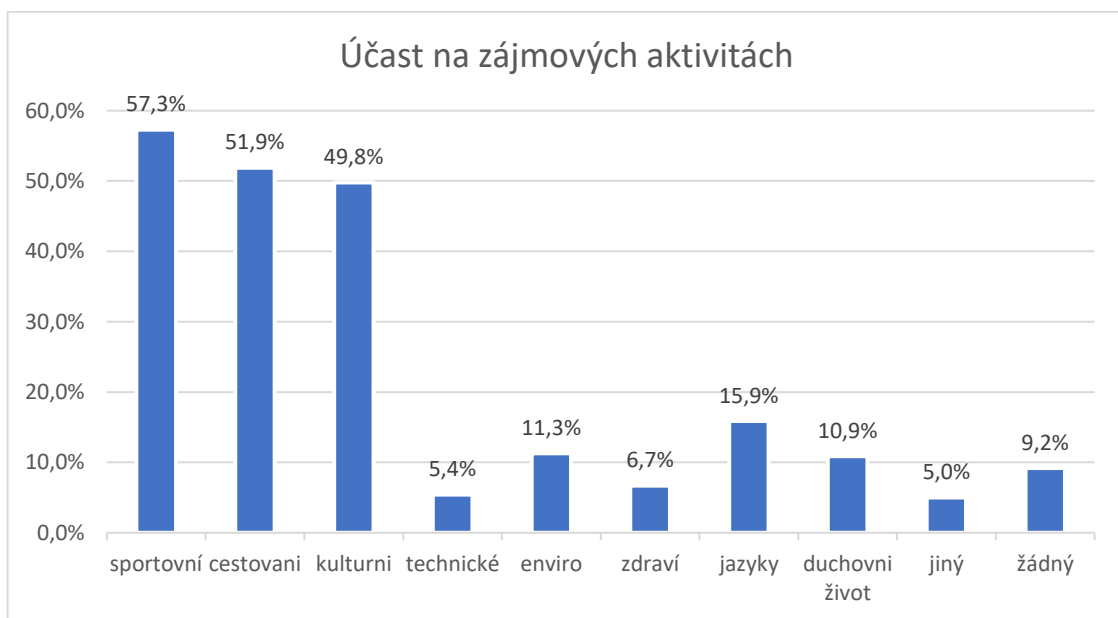
Kritická hodnota $\chi_{0,05}^2(1) = 3,841$.

Vypočtená hodnota 9,240275 je větší než hodnota kritická, proto odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní. Respondenti s vyšším dosaženým vzděláním, jsou jako členové zastoupeni ve sdruženích, spolcích, klubech, kroužcích apod. více než respondenti s nižším vzděláním.

Z testování vyplývá, že dosažené vzdělání má vliv na účast ve spolcích, sdruženích, klubech, kroužcích apod.

Otázka 7: Kterým z uvedených zájmových aktivit se věnujete?

U dané otázky mohli respondenti vybrat více než jednu odpověď. Většina respondentů zvolila více možností.

Graf 9: Účast na zájmových aktivitách

Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

Mezi nejoblíbenější zájmové aktivity patří aktivity sportovní a pohybové, následovány cestováním a turistikou, v závěsu jsou aktivity kulturní a estetické.

V menší míře je oblíbené jazykové vzdělání (15,9 %), environmentální vzdělávání (11,3 %), oblast orientovaná k duchovnímu životu (10,9 %). Méně než 10 % respondentů se zajímá o oblast orientovanou na problematiku zdraví a zdravý životní styl (6,7 %), technické vzdělání (5,4 %), případně jiné vzdělání (5 %).

Mezi jiné výše nezařazené vzdělávání respondenti uváděli gastronomii, focení, finanční gramotnost, ruční práce – šití, deskové hry.

Technické vzdělávání je zejména doménou mužů. Z 13 respondentů (5,4 %), kteří si vybrali toto vzdělávání, byla pouze jedna žena.

Vzdělávání orientované na problematiku zdraví, zdravý životní styl je naopak doménou žen. Z 16 respondentů (6,7 %), kteří uvedli toto vzdělávání, je 14 žen a pouze 2 muži.

Environmentální vzdělávání zvolilo 27 (11,3 %) respondentů. Je zde mírná převaha mužů. 15 mužů, 12 žen.

Vzdělávání orientované k duchovnímu životu zvolilo 26 respondentů (10,9 %), 19 z nich je žen a 7 mužů.

O jazykové vzdělávání se zajímá 38 respondentů (15,9 %), z toho 26 žen a 12 mužů.

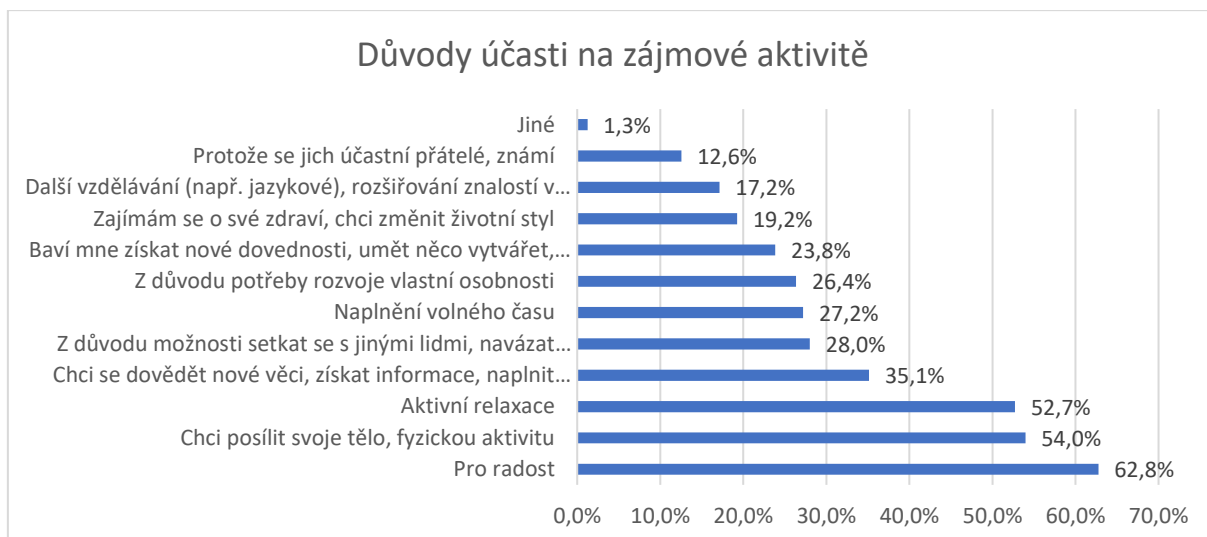
Kulturní a estetické vzdělávání uvedlo 119 respondentů (49,8 %), z toho 30 mužů a 98 žen.

Cestování a turistiku uvedlo 124 respondentů (51,9 %), z toho 37 mužů a 87 žen.

Sport a pohyb uvedlo 137 respondentů (57,3 %), z toho 48 mužů a 88 žen.

Otázka 8: Jaké důvody podmiňují Vaši účast na zájmové aktivitě (proč se jich účastníte)?

U dané otázky mohli respondenti vybrat více než jednu odpověď. Většina respondentů zvolila více než jednu možnost.

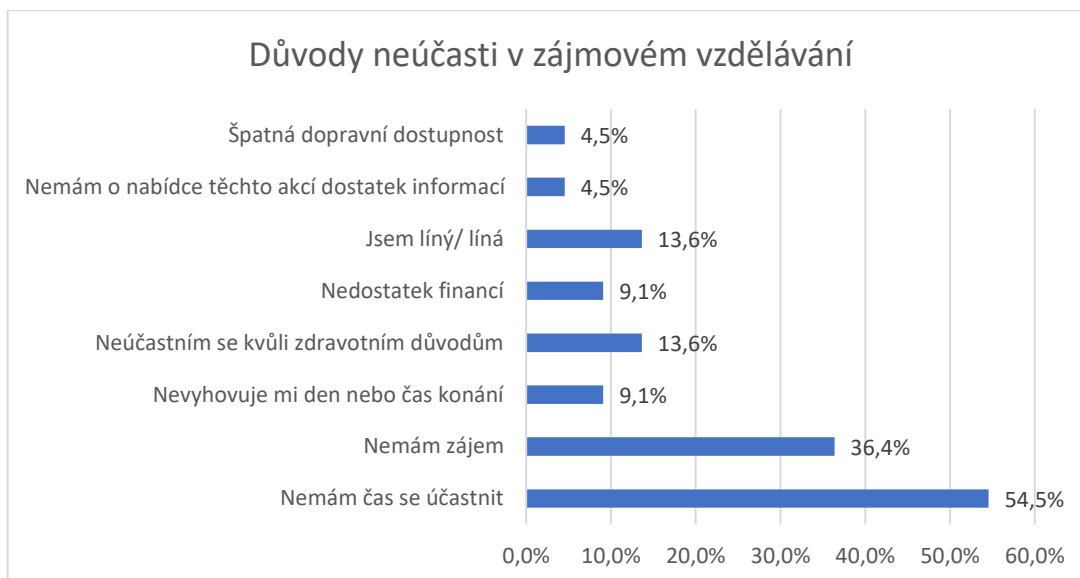
*Graf 10: Důvody účasti na zájmové aktivitě
Zdroj: Vlastní výzkum, 2019*

Nejčastější odpověď (62,8 %; 150) na důvod své účasti na zájmovém vzdělání byla zvolena možnost „pro radost“. Poté chci posílit svoje tělo, fyzickou aktivitu (54 %; 129), aktivní relaxace (52,7 %; 126), tyto odpovědi vesměs zaškrtovali respondenti, kteří si vybrali v otázce č. 7 sportovní a pohybové aktivity. Následovala možnost chci se dozvědět nové věci, získat informace, naplnit svoji zvědavost (35,1 %; 84), z důvodu možnosti setkat se s jinými lidmi, navázat nová přátelství (28 %; 68), naplnění volného času (27,2 %; 65), z důvodu potřeby rozvoje vlastní osobnosti (26,4 %; 63), baví mne získat nové dovednosti, umět něco vytvářet, dělat, zkoušet (23,8 %; 57), Zajímám se o své zdraví, chci změnit životní styl (19,2 %; 46), další vzdělání (např. jazykové), rozšiřování znalostí v různých oblastech (např. počítačové znalosti a dovednosti) (17,2 %; 41), protože se jich účastí přátelé, známí (12,6 %; 30) a jiné (1,3 %; 3), zde lidé uváděli víra, duchovní obnova, není mi lhostejné, v čem žiji.

Otázka 9: Pokud se nevěnujete žádné zájmové aktivitě, z jakého důvodu?

Na tuto otázku odpovídali, pouze respondenti, kteří v otázce č. 5 odpověděli NE. U dané otázky mohli respondenti vybrat více než jednu odpověď. Většina respondentů zvolila jednu možnost.

Na otázku odpovídalo 22 respondentů (9,2 % z celkového počtu respondentů), 9 mužů a 13 žen. 4 respondenti uvedli 2 důvody neúčasti, ostatní jeden.

*Graf 11: Důvody neúčasti v zájmovém vzdělávání
Zdroj: Vlastní výzkum, 2019*

Důvody neúčasti byly následující: Nejvíce respondentů uvádělo jako důvod své neúčasti – nedostatek času 54,5 % (12 respondentů), dalším nejčastěji uváděným důvodem byl nezájem 36,4 % (8 respondentů). 13,6 % respondentů (3) vybralo důvod jsem líný/á a neúčastním se kvůli zdravotním důvodům. Po 9,1 % (2 respondenti) byla uvedena odpověď, nedostatek financí a nevyhovuje mi den nebo čas konání. Nemám o nabídce dostatek informací a špatná dopravní dostupnost byly důvody uvedeny 4,5 % (1 respondent). Žádný respondent nezvolil možnost jinou s uvedením vlastního důvodu neúčasti.

Otázka 10: Jaký druh volnočasových či zájmových aktivit pro dospělé Vám ve městě konkrétně chybí?

Na tuto otázku mohli respondenti vybrat i více odpovědí. Nejvíce 81,5 % respondentů (191) odpovědělo, že jim nic nechybí.

Tabulka 16: Oblasti zájmového vzdělávání s chybějící aktivitou

Oblast zájmového vzdělávání	Absolutní četnost	Relativní četnost
Nic mi nechybí	191	81,5 %
Sportovní a pohybové, níže uveďte, co konkrétně	13	5,6 %
Kulturní a estetické, níže uveďte, co konkrétně	8	3,5 %
Cestování a turistika, níže uveďte, co konkrétně	6	2,6 %
Orientované na problematiku zdraví, na zdravý životní styl, níže uveďte, co konkrétně	6	2,6 %
Jiné, co konkrétně, uveďte níže	5	2,2 %
Environmentální, níže uveďte, co konkrétně	5	2,2 %
Technické, níže uveďte, co konkrétně	5	2,2 %
Orientované k duchovnímu životu, níže uveďte, co konkrétně	3	1,3 %
Jazykové vzdělání, níže uveďte, co konkrétně	2	0,9 %

Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

Druhou nejčastěji vybranou odpovědí byly sportovní a pohybové aktivity (5,6 %; 13). Zde respondenti uváděli, že jim chybí plavecký bazén pro aktivní plavání i relaxaci, střelnice pro sportovní střelbu, cvičení s možností hlídání dětí, tanec pro dospělé (bez zaplacení vysokého kurzovného) např. taneční kavárna, geocaching, street dance, hip hop dance, locking dance - funk dance, více různých pohybových lekcí, v každém fitness centru se cvičí to samé, parkour.

Následovala oblast kulturní a estetická (3,5 %; 8), zde respondenti uváděli více koncertů, výuka hry na hudební nástroj pro dospělé, hudební a výtvarné vzdělávání – konkurence ke klasické ZUŠ, lepší úroveň divadelní činohry, zajímavější výstavy.

Cestování a turistika byla zmíněna 6x (2,6 %). Respondenti uváděli, aby turistický klub nabízel více odjezdů z města, více naučných tras po městě Opavě, více cyklo a in-line tras, zázemí pro cykloturistiku – Bikesharing⁶ či Rekola.

Oblast orientované na problematiku zdraví, na zdravý životní styl byla zvolena 6x (2,6 %). Respondentům chybí přednášky o zdravé výživě a nenasycených potravinách, kurzy zdravého vaření, biostrava, výroba domácích sýrů, složení potravin a chemické přísady v potravinách, eko kosmetika, čisticí prostředky a kosmetika s minimem chemie nebo bez (ekologicky šetrné výrobky).

Možnost jiné uvedlo 5 respondentů (2,2 %), kteří postrádají kurz ikebany, kvízy, vědomostní soutěže, kurz šití a ručních prací, výroba kosmetických výrobků, aromaterapie, kurz mindfulness.

Environmentální oblast zaškrtno 5 respondentů (2,2 %), včelařství a permakulturní hospodaření, kurz základy chovu domácího zvířectva, více přednášek k pěstování ovoce, zeleniny, rostlin užitkových a okrasných, možnosti jejich hnojení či eko pěstování.

Aktivity v oblasti vědeckotechnické postrádá 5 respondentů (2,2 %), chybí jim sdílené dílny (přijdu a něco si vyrobím), kroužky, jak pro děti, tak přiměřeně i pro dospělé, kurz chemie pro život, „něco“ jako kurz počítač náš kamarád, nové technologie, sdílená fotokomora.

Širší možnosti vzdělání v oblasti orientované k duchovnímu životu postrádají 3 respondenti (1,3 %), uvítali by setkání s duchovními, přednášky, duchovní obnovu.

V oblasti jazykového vzdělání postrádají 2 respondenti (0,9 %) pestrost kurzů, širší jazykovou nabídku, co do obsahu, tak stupňů znalosti.

---

⁶ Systém sdílení kol – je možnost zapůjčit si jízdní kolo v půjčovně nebo automatické stanici, a poté jej vrátit na stanovišti jiném.

Otázka 11: O jaké zájmové aktivity byste Vy osobně rozšířil(a) nabídku zájmových aktivit v Opavě?

Tato otázka byla otevřená a lidé na ni odpovídali vlastními slovy.

83,3 % (199) respondentů uvádělo odpovědi jako: nic mi nechybí, nevím, mám vše, jsem spokojen/a, je z čeho vybírat, není třeba rozšiřovat apod. Někteří odkazovali na předchozí otázku.

Pouze 16,7 % (40) respondentů uvedlo návrhy k rozšíření, některé se opakovaly či byly velmi podobné. Mezi návrhy se objevovalo více kulturních aktivit, koncertů, koncerty vážné hudby se symfonickým orchestrem, konkurence k hudebnímu a výtvarnému vzdělání, kurzy zdravého vaření, pečení, zážitková kuchyně, více environmentálních aktivit. Vyvolávání fotografií ve fotokomoře, kurzy focení, natáčení videa, kurzy programování, kurzy na produkty Adobe.

Hodně návrhů míří do oblasti sportu. Respondenti uváděli aktivity pro rodiče na MD/RD a děti, případně s hlídáním dětí, vyšší horolezecká stěna, trasy geocachingu⁷, více veřejných venkovních posiloven, hřišť, pétanque, parkour⁸, sportovní haly, nový bazén, aquacentrum, více sportovních akcí obecně, častější konání Blade night⁹.

Další odpovědi nehovoří o zcela konkrétní věci, ale o oblasti, kterou by lidé rádi pozměnili. Patří sem aktivity, které by nebyly finančně náročné, aktivity vedoucí k mezigeneračnímu propojení, aktivní odpočinek – společná činnost – práce (socializace, odvedení práce, přináší radost) brigády pro veřejnost, kde by mohly být i děti. Např. sbírání odpadků.

Jedna z odpovědí byla i „O ty, co město slíbilo na veřejných jednáních s občany, a ještě je nesplnilo.“

Otázka 12: Jste dle Vašeho názoru o dění ve městě dostatečně informováni (informace o čase a místu konání akce, jejím popisu a účastnících)?

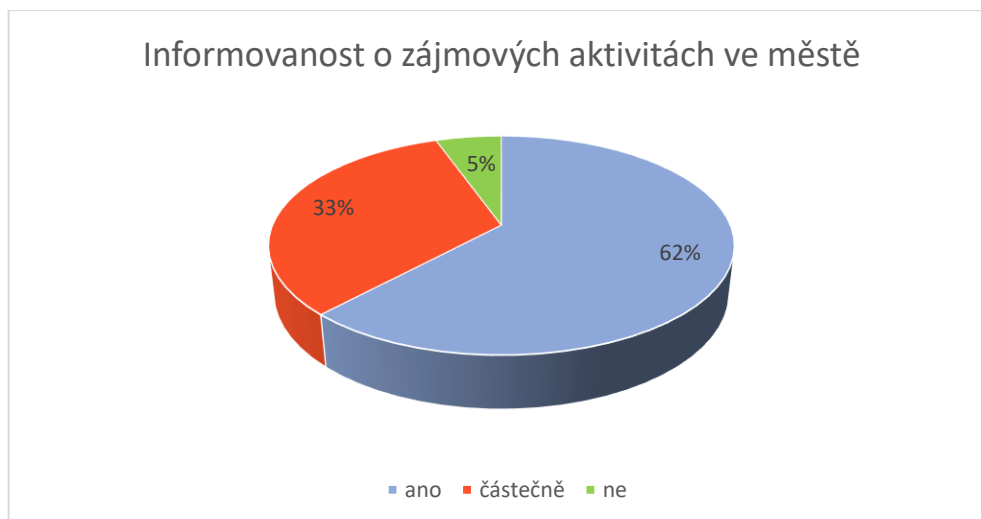
Tato otázka byla uzavřená, respondenti vybírali ze 3 možností.

---

⁷ Geocaching je hra, která kombinuje sport a turistiku, při níž se hledají schované schránky pomocí zadaných zeměpisných souřadnic.

⁸ Parkour – je metoda tréninku, při níž jedinec překonává překážky v přirozeném prostředí.

⁹ Blade night – noční organizovaná vyjížďka na in-line bruslích ulicemi města.

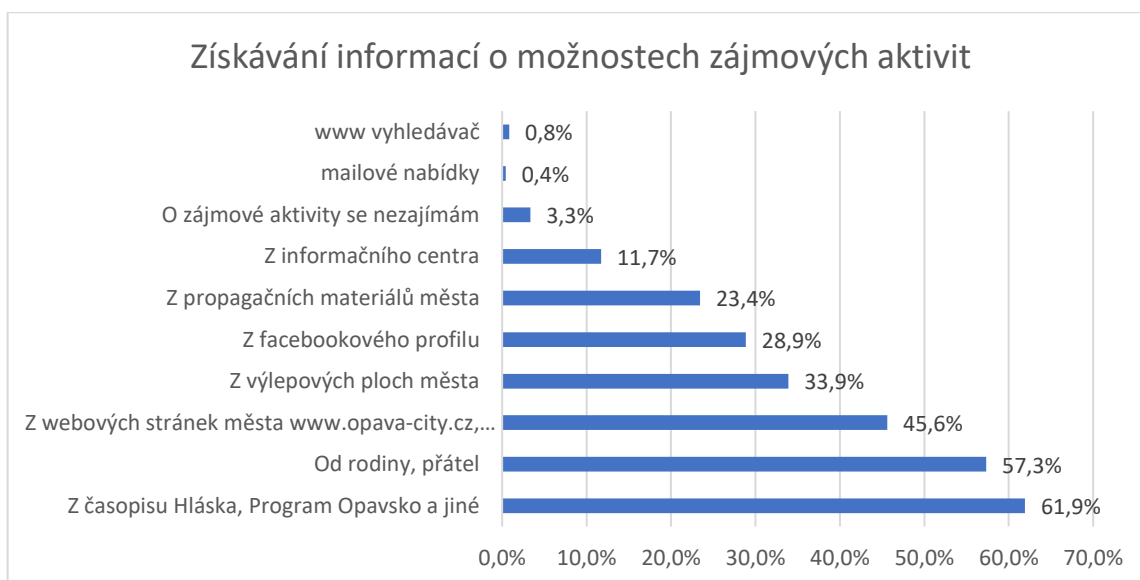

*Graf 12: Informovanost o zájmových aktivitách ve městě
Zdroj: Vlastní výzkum, 2019*

Respondenti z 62 % (148) uvedli, že jsou o dění ve městě dostatečně informováni, 33 % (78) uvedlo, že je informováno jen z části a 5 % (13) osob uvedlo, že nejsou dostatečně informováni.

Otázka 13: Jakou cestou nejčastěji získáváte informace o možnostech zájmových aktivit pro dospělé ve městě?

U dané otázky mohli respondenti vybrat více než jednu odpověď. Většina respondentů zvolila více než jednu možnost.

*Graf 13: Získávání informací o možnostech zájmových aktivit
Zdroj: Vlastní výzkum, 2019*

Nejčastější (61,9 %; 148) uvedenou odpovědí, kde respondenti získávají informace o možnosti zájmového vzdělávání, je ze zpravodaje Hláska¹⁰, Program Opavsko a jiné. Další velkou skupinou (57,3 %; 137), odkud lidé získávají informace, jsou rodina a přátelé. Webové stránky města, případně organizace, jsou využívány z 45,6 % (109). K této odpovědi někteří lidé uváděli, že využívají spíše stránek organizací, spolků, že stránky města nejsou moc kvalitní a podávají velmi málo informací o možnostech zájmových aktivit. Často (33,9 %; 81) jsou využívány výlepové plochy, kterých je v Opavě dostatek.

Informace z facebookového profilu jsou využívány z 28,9 % (69) a preferují je spíše mladší ročníky. Informace z propagačních materiálů města využívá 23,4 % (56) respondentů, z informačního centra 11,7 % (28). 1,2 % (3) respondentů vybralo možnost jinak, a uvedlo www vyhledávače (0,8 %; 2) a emailové nabídky (0,4 %; 1).

Tabulka 17: Využívání vybraných informačních kanálů z pohledu věkových kategorií

	Facebook		Zpravodaj Hláska, Region Opavsko a jiné		Výlepové plochy		Webové stránky města či jiné organizace		Celkem osob v dané kategorii
	Abs. četnost	Relat. četnost	Abs. četnost	Relat. četnost	Abs. četnost	Relat. četnost	Abs. četnost	Relat. četnost	Abs. četnost
Do 30 let	15	58 %	10	38 %	8	31 %	12	46 %	26
31–45 let	31	33 %	53	56 %	26	27 %	45	47 %	95
46–60 let	21	22 %	66	69 %	39	41 %	44	46 %	95
61 let a více	2	2 %	19	83 %	8	35 %	8	35 %	23
Celkem	69		148		81		109		239

Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

Tabulka 17 obsahuje vybrané informační kanály a jejich využívání z pohledu věkových skupin. Relativní četnost je počítána z celkového počtu osob v dané věkové kategorii. Z tabulky je patrná nepřímá úměrnost. S rostoucím věkem klesá využití facebookového profilu k vyhledávání informací. Čím mladší jedinec, tím modernější informační kanály využívá (Facebook). A naopak čím je osoba starší, tím více využívá tradičních informačních kanálů (Zpravodaj Hláska apod.). K využívání webových stránek je nejméně nakloněna věková skupina 61 let a více (35 %), což je dle našeho úsudku dáno sníženou počítačovou gramotností této skupiny. Ostatní věkové skupiny využívají webové stránky jako informačního kanálu obdobně (46-47 %). Největší roztržitost vidíme u výlepových ploch. Je zajímavé, že nejméně početnou skupinou, kteří zde hledají informace, jsou osoby ve věku 31-45 let (27 %). Naopak největší skupinu tvoří jedinci v kategorii 46-60

¹⁰ Hláska – zpravodaj Statutárního města Opavy. Vychází zdarma v prvním týdnu v měsíci, a to jedenáctkrát v roce. Zpravodaj distribuuje Česká pošta, s.p. (Hláska, 2019).

let (41 %). Ostatní věkové kategorie využívají výleповé plochy k získávání informací obdobně (31 %, resp. 35 %).

Otázka 14: Jaký způsob informování o zájmových aktivitách v Opavě byste ještě uvítali?

Tato otázka byla otevřená a lidé na ni odpovídali vlastními slovy. 91 % odpovědí (217) tvoří odpovědi typu: jsem spokojen, nevím, nic mě nenapadá, stačí mi to současným způsobem apod.

5 % (12) tvoří odpovědi s nápady, návrhy. Mezi ně patří reklamní nápis na plachtě horkovzdušného balónu nebo vzducholodi, reklama, letáky, email, aplikace na mobilu, častější příspěvky v regionální televizi, webovém portále Kudy z nudy, více informací na informačním centru, které není schopno zajistit informace o dění ve městě a okolí. Mladší ročníky uváděli informace na Facebooku a Instagramu, také sdruženou facebookovou stránku.

Několikrát (4 %; 10) se na tomto místě také vyskytla odpověď samostatný web se všemi akcemi na Opavsku a okolí nebo webové stránky zaměřené na veškeré zájmové aktivity, speciální webová stránka, která by byla srozumitelná pro všechny věkové kategorie apod. Právě poslední otázka našeho průzkumu se dotazuje na vytvoření samostatného (sdruženého) webu.

Otázka 15: Uvítali byste speciální (samostatnou) webovou stránku, která by obsahovala přehled, nabídku, možnosti, poskytovatele, a další specifikace zájmových aktivit, které můžete navštívit v Opavě?

Tato otázka byla uzavřená s dichotomickými položkami.

*Graf 14: Sdružená webová stránka
Zdroj: Vlastní výzkum, 2019*

80,8 % (193) respondentů by uvítalo samostatnou, sdruženou webovou stránku. Více jsou k vytvoření webové stránky nakloněny ženy - 83,2 %, muži 76,7 %, viz tabulka 18.

Tabulka 18: Genderové rozložení u otázky č. 15

	Muž		Žena		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	69	76,7 %	124	83,2 %	193	80,8 %
Ne	21	23,3 %	25	16,8 %	46	19,2 %
Celkem	90	100,0 %	149	100,0 %	239	100,0 %

Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

Z pohledu věkových skupin (tabulka 19) jsou největším zastáncem vytvoření sdružené webové stránky respondenti ve věku 31–45 let – 88 %. Následuje je skupina věkových respondentů 46-60 let – 78 %, a 77 % respondentů ve věku do 30 ti let. Nižší procento u skupiny do 30 let je dáno nejspíše tím, že mnozí z nich preferují novější komunikační prostředek jako Facebook, Instagram či telefonní aplikace, tak se i někteří vyjadřovali v předchozí otázce. Ve skupině 46-60 let jsou osoby, které si s počítačem velmi rozumí i ti, kteří ne. Mnozí jej využívají, ale někteří jen k nejnужnější práci, zvládají na něm jen nejnужnější operace. Respondenti ve věku nad 61 let jsou pro vytvoření sdružené stránky ze 65 %. Toto procento je dané nejspíše tím, že tato generace si ne vždy rozumí s počítačem a internetem, raději si informace přečtou v novinách nebo na výlepkových plochách.

Tabulka 19: Odpovědi na otázku č. 15 ve věkových kategoriích

	Ano		Ne		Celkem
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost
Do 30 let	20	77 %	6	23 %	26
31-45 let	84	88 %	11	12 %	95
46-60 let	74	78 %	21	22 %	95
61 let a více	15	65 %	8	35 %	23
Celkem	193		46		239

Zdroj: Vlastní výzkum, 2019

6 Diskuze

Cílem empirické části bylo zjistit zájem dospělých o zájmové vzdělávání dospělých v Opavě, odhalit do jaké míry a v jakých oblastech se dospělí na zájmovém vzdělávání v Opavě podílejí, zjistit oblíbenost konkrétních aktivit zájmového vzdělávání dospělých, motivační činitele respondentů při výběru zájmového vzdělávání dospělých. U těch, kteří se neúčastní zájmového vzdělávání zjistit důvody, které respondentům brání v účasti na aktivitách zájmového vzdělávání dospělých. Zjistit, zdali nějaká zájmová aktivita respondentům chybí. Zjistit, zda jsou respondenti dostatečně informováni o aktivitách zájmového vzdělávání dospělých. Zjistit, odkud respondenti získávají informace o možnostech zájmového vzdělávání v Opavě. Zjistit, zda by občané uvítali sdruženou webovou stránku, která by obsahovala informace o zájmovém vzdělávání v Opavě.

Otázky č. 1–4 identifikovaly soubor respondentů z hlediska pohlaví, věku, vzdělání, pracovního zařazení. Na základě jejich analýzy můžeme konstatovat, že v dotazníkovém šetření převažovaly ženy (62,3 %), věková skupina 31-45 let a 46-60 let byla zastoupena stejnou četností (39,7 %), ostatní věkové skupiny měly také podobné zastoupení (10,9 % a 9,6 %). Z pohledu dosaženého vzdělání byli nejvíce zastoupeni vysokoškoláci. A z pohledu pracovního zařazení, osoby zaměstnané. Vyšší zastoupení vysokoškoláků, obzvláště při anketním šetření, můžeme přikládat jevu, který popisuje Chráska (2016, s. 169), kdy dotazník vyplní spíše lidé s vyšším vzděláním, lidé s větší odpovědností a kladným postojem ke zkoumané problematice.

Ve všech námi komparovaných šetřeních převládají ženy. Knotová (2011, s. 87) uvádí ve svém souboru zastoupení 64 % žen a 36 % mužů, Machálková (2014, s. 69) 62 % žen a 38 % mužů, Spáčilová (2012, s. 65) 61,8 % žen a 38,2 % mužů, Sklářová (2017, s. 73) 51,6 % a 48,4 % mužů.

Otázka č. 5 nám rozdělila respondenty na ty, kteří se zájmového vzdělávání účastní a kteří nikoliv. Pravidelně se zájmového vzdělávání účastní 59 % respondentů, občas 31,8 %, vůbec 9,2 %. Obdobné výsledky uvádí Sklářová (2017, s. 55) pravidelně 54,5 %, občas 43,8 %, vůbec 1,7 %.

Hodnota 9,2 % respondentů jako neúčastníků zájmového vzdělávání může být dána i tím, jak bylo popsáno výše, že osoby, které se o zájmové vzdělávání nezajímají, dotazník neměli zájem vyplnit. Tento přístup můžeme podložit i našimi výsledky, kdy ti, kteří dotazník v této skupině vyplnili, na otázku č. 9 – důvod vaší neúčasti uváděli nejčastěji nemám čas se účastnit (54,5 %), nemám zájem (36,4 %), či jsem líný (13,6 %), případně kombinaci

uvedených možností. Tyto osoby následně i v otázce č. 10 – jestli jim něco v oblasti zájmového vzdělávání chybí, uváděli, že jim nic nechybí.

Podobné důvody neúčasti zjistila Machálková (2014, s. 56), která ve své bakalářské práci uvádí, že nejčastější příčinou je nedostatek volného času (46 %). Obdobné výsledky prezentuje ve své diplomové práci Sklářová (2017, s. 62), jako nejčastější důvod neúčasti respondenti uvádí nemám čas (36,4 %), druhým nejčastějším nemám zájem (24,3 %).

Otázka č. 6 se dotazovala na členství v spolcích, sdruženích, klubech, kroužcích. Pokud byla odpověď kladná, požadovali jsme uvést konkrétní název spolku. Třetina (32,2 %) respondentů uvedla, že je členem. Spáčilová (2012, s. 78) uvádí hodnotu 25,2 %. Obě šetření získala informace, že někteří respondenti jsou členy více než jednoho klubu. Z pohledu zaměření jsou nejoblíbenější spolky sportovní a pohybové, taktéž u Spáčilové (2012, s. 78). K členství se přihlásilo více mužů než žen.

Otázka č. 7 zjišťovala oblast zájmového vzdělávání. Nejoblíbenější oblastí zájmového vzdělávání dospělých jsou aktivity sportovní a pohybové (57,3 %), následovány cestováním a turistikou (51,9 %), kulturními a estetickými zájmy (49,8 %), další oblasti jsou zastoupeny méně než 16 %. Obdobné výsledky získala Sklářová (2017, s. 56) – nejoblíbenější jsou sportovní a pohybové aktivity (67,9 %), následovány cestováním a turistikou (62,4 %), kulturními a estetickými zájmy (57,8 %), další oblasti jsou zastoupeny méně než 28 %. Nejméně oblíbená oblast se liší, u nás oblast jiná (5 %), Sklářová (2017, s. 56) oblast orientovaná k duchovními životu (6,3 %).

Otázka č. 8 se vztahovala k předchozí a zajímaly nás důvody účasti na zájmovém vzdělávání, respondenti mohli zaškrtnout více než jednu odpověď. Většina respondentů uvedla více než jeden důvod. Nejčastější odpovědí, proč se aktivity účastním, bylo pro radost (62,8 %), následovala odpověď chci posílit svoje tělo, fyzickou aktivitu (54 %), aktivní relaxace (52,7 %). Tyto odpovědi zvolili zejména ti, kteří si vybrali jako oblast vzdělávání sportovní a pohybovou.

Otázku č. 9 jsme rozebrali výše.

Otázka č. 10 se dotazovala, jestli respondentům nějaký druh zájmového vzdělávání ve městě chybí. Jedna z možných odpovědí byla „nic mi nechybí“. Tuto možnost zvolilo 81,5 % respondentů. Následná otázka č. 11 byla otázka otevřená a kontrolní k otázce č. 10. Zde 83,3 % respondentů odpovědělo obdobně jako na předchozí otázku, nic mi nechybí, nic mě nenapadá, viz předchozí otázka. Z obou otázek vyplynulo, že nejvíce změn by uvítali respondenti v oblasti sportu a kultury.

Otázka č. 12 zjišťovala názor na míru informovanosti o dění ve městě. Výsledky byly vesměs pozitivní. Dostatečně informováno se cítí 62 % respondentů, částečně 33 %, nedostatečně 5 %. Z pohledu subjektivního hodnocení respondentů má Opava lepší informovanost než obec Vizovice. Tam se cítí dostatečně informováno 25,6 %, částečně 58,1 % a nedostatečně 16,3 % respondentů (Sklářová, 2017, s. 70).

Otázka č. 13 navazovala na předchozí a dotazovala se, odkud respondenti nejčastěji získávají informace o zájmových aktivitách. Nejoblíbenější cesta k získání informace je časopis Hláska, program Opavsko a jiné (61,9 %). Následuje rodina a přátelé (57,3 %), webové stránky města či konkrétní organizace, spolek (45,6 %). Stále oblíbené jsou výlepové plochy (33,9 %), následovány Facebookem (28,9 %), propagačními materiály města (23,4 %), informační centrum (11,7 %).

Otázka č. 14 byla otevřená, zde mohli respondenti uvést jaký způsob informování by ještě uvítali. 91 % respondentů uvádělo, že informovanost je dostačující. Koresponduje to s odpověďmi v otázce č. 12, kdy nedostatečně informováno se cítí 5 % respondentů.

Otázka č. 15 se týkala názoru na sdruženou (samostatnou) webovou stránku, která by obsahovala veškerý přehled zájmových aktivit. Tato otázka zaznamenala velký podíl kladných odpovědí 80,8 %.

Při testování hypotéz jsme zjistili následující skutečnosti.

U první hypotézy jsme testovali závislost mezi pohlavím respondentů a jejich účastí na aktivitách zájmového vzdělávání dospělých. Zde došlo ke zjištění, že u našeho vzorku respondentů nebyl prokázán statisticky významný vztah mezi pohlavím a účastí na aktivitách zájmového vzdělávání.

U druhé hypotézy, kde byla testována závislost mezi věkem respondentů a jejich účastí na aktivitách zájmového vzdělávání dospělých, nebyl prokázán statisticky významný vztah.

Třetí hypotéza testovala závislost mezi vzděláním respondentů a jejich účastí na aktivitách zájmového vzdělávání dospělých. U této hypotézy byla prokázána statisticky významná souvislost, to znamená, že vzdělání respondentů souvisí s účastí na aktivitách zájmového vzdělávání dospělých. Respondenti s vyšším stupněm vzdělání se zájmového vzdělávání dospělých účastí více než osoby s nižším vzděláním.

Stejných výsledků při testování hypotéz dosáhla ve své práci Machálková (2014, s. 70-71). U testování závislosti mezi pohlavím, případně věkem a účastí na aktivitách zájmového vzdělávání neprokázala statisticky významný vztah. Statisticky významný vztah byl prokázán u testování závislosti mezi vzděláním a účastí na aktivitě zájmového vzdělání.

U čtvrté hypotézy jsme testovali závislost mezi pohlavím respondentů a členstvím ve sdruženích, spolcích, klubech a kroužcích. Zde došlo ke zjištění, že u našeho vzorku respondentů byl prokázán statisticky významný vztah mezi pohlavím a účastí ve sdruženích, spolcích, klubech či kroužcích. Muži jsou členy ve sdruženích, spolcích, klubech či kroužcích více než ženy.

U paté hypotézy, kde byla testována závislost mezi věkem respondentů a členstvím ve sdruženích, spolcích, klubech a kroužcích, nebyl prokázán statisticky významný vztah.

Šestá hypotéza testovala závislost mezi vzděláním respondentů a členstvím ve sdruženích, spolcích, klubech či kroužcích apod. U této hypotézy byla prokázána statisticky významná souvislost. Respondenti s vyšším dosaženým vzděláním, jsou jako členové zastoupeni ve spolcích, klubech, kroužcích apod. více než respondenti s nižším vzděláním.

6.1 Doporučení pro praxi

Jak bylo výše uvedeno, zájem o aktivity zájmového vzdělávání je velký, nejvíce v oblasti sportovní a pohybové, dále pak kulturní a estetické. Podle odpovědí, návrhů a nápadů na zlepšení či doplnění chybějící aktivity zájmového vzdělávání některých respondentů nám výzkum poskytl dvě elementární informace. První pohled, jak je na danou problematiku možno nahlížet, je ten, že ne všichni mají aktivní přístup či se systematicky zajímají o zkoumanou problematiku, hledají intenzivně nějakou aktivitu, případně sledují výsledky jednání zastupitelstva města. Druhý pohled pak, že město nevyužívá dostatečně všechny dostupné kanály k informovanosti obyvatelstva o svých jednáních a jejich výsledcích.

V oblasti sportovní a pohybové lidé několikrát zmiňovali chybějící nový bazén s wellnessem či oddechovou zónou. Tento nedostatek mělo město zájem řešit, na jeho výstavbu vyšetřilo i peníze v rozpočtu, avšak nenašel se žádný zhotovitel, který by byl ochoten danou stavbu realizovat. Z tohoto důvodu muselo město od záměru prozatím upustit.

Ve zpravodaji „Hláška“, který obdrželi občané do schránek koncem března letošního roku, jsou zmíněny investiční akce města pro daný rok. Ve zpravodaji se dočteme, že město vnímalo potřeby občanů a letos budou vybudována dvě nová sportovní hřiště na basketbal, házenou a kopanou a druhé na nohejbal a volejbal v městské části Kylešovice. Město podpoří také Bikesharing.

Ze zmiňovaných chybějících aktivit se nám osobně velmi zalíbil nápad sdílených dílen a sdílné fotokomory. Jako nejpravděpodobnějšího investora zde vidíme město, případně by

projekt mohl fungovat ve spolupráci s některou střední technickou školou. Aby byl zajištěn dostatečný zájem, stálo by za to tuto problematiku hlouběji prozkoumat buď v rámci ankety, nebo také prostřednictvím další bakalářské či diplomové práce. Ta by se mohla zabývat problematikou zájmu, finanční náročnosti, provozních hodin pro veřejnost, vybavením takové sdílené dílny apod.

Otázka č. 15, která se dotazovala na vytvoření sdružené webové stránky aktivit zájmového vzdělávání dospělých, byla z 80,8 % hodnocena kladně. Navrhujeme a doporučujeme městu vytvoření takovéto webové stránky. Při vyhledávání jsme nenašli žádnou podobně fungující stránku v Česku. Jedinou podobně zaměřenou stránku, kterou jsme našli, je „Opavský svět kultury“, což je sdružená webová stránka, zahrnující však pouze kulturní aktivity v Opavě a okolí. Vytvoření námi navrhované sdružené stránky by tak mohlo být pilotním projektem a příkladem pro ostatní města.

Webová stránka by měla obsahovat rozdělení na zájmové aktivity dle různých oblastí (např. dle Šeráka, podle kterého jsme se řídili v této práci), ty by měly být barevně odlišeny. V daných oblastech by poté měly figurovat všechny organizace, které nabízejí zájmové vzdělávání. Dále také kalendář, který by obsahoval veškeré probíhající i chystané akce, případně kurzy. Vyhledávání na stránkách by mělo být tematické, podle názvu organizace, podle oblasti, která nás zajímá, podle data. Stránka by měla umožnit občanům nejen informovat, ale dát jim také možnost vkládat jejich vlastní návrhy a nápady k pořádání kurzů, akcí, seminářů. Na základě zájmů občanů by pak mohlo město nebo organizace pružněji reagovat na jejich požadavky a zprostředkovat nabídku, o kterou mají zájem. Máme za to, že některé akce nejsou navštěvované tak, jak by mohly být, kdyby měly správnou reklamu nebo náplň. Některé, o které mají občané zájem, zde nejsou vůbec. Fungování, nastavení a další aplikace této stránky by mohly být tématem některé z dalších bakalářských či diplomových prací.

Chybějících aktivit, nápadů a návrhů bylo dostatek, některé velmi inspirující, a byla by škoda je dále nepředat a nepodělit se o ně. Aby lidé našli to, co jim chybí a práce neměla jen teoretickou povahu bez konkrétních výsledků a praktického využití, rozhodli jsme se část práce, zejména její výsledky, dále použít a s výsledky práce seznámit primátora města a zastupitele. Práci, respektive její část, bychom chtěli zaslat na jednání zastupitelstva a jednotlivě jejím členům. Respondenty s výsledky diplomové práce a s poděkováním, bychom chtěli seznámit prostřednictvím článku, který předáme do redakce zpravodaje Hláska a týdeníku Region Opavsko.

Myslíme si, že lidé náš přístup ocení a budou potěšeni, že vyplnění dotazníku mělo smysl a nebylo jen vyplněním bez další odezvy.

Nejčastěji skloňované nedostatky, návrhy a nápady umístíme také na webovou stránku **Nápady pro Opavu**. Nápady pro Opavu je projekt pro nápady drobné, praktické nebo samozřejmé, ale také pro nápady smělé, odvážné a plné fantazie. Projekt připravilo sdružení Zelená pro Opavu (volební strana), která má své zástupce v zastupitelstvu města a obdržené návrhy na jednáních zastupitelstva předkládá k projednání. Součástí stránky není jen možnost vložit svůj vlastní nápad či postřeh, ale i mapa nápadů, kde je možnost daný projekt umístit na konkrétní místo v mapě (Nápady pro Opavu, [b.r.]).

S výsledky výzkumu, nápady a návrhy bychom se chtěli zúčastnit Fóra Zdravého města. **Fórum zdravého města** je veřejné projednání k celkovému rozvoji města, které se opakuje v ročních intervalech od roku 2012. Akce se účastní zástupci veřejné správy, neziskového i podnikatelského sektoru, vzdělávacích a odborných institucí, ale především občanská veřejnost. Hlavním cílem tohoto meetingu je získat co nejvíce podnětů a návrhů pro rozvoj města. Účastníci zde mají možnost vyjádřit se k jakémukoliv tématu či oblasti, případně problematické záležitosti, které dle jejich názoru zasluhují pozornost. Jednání neprobíhá formou diskuse nad připravenými návrhy či dokumenty, ale spíše jde o plánování „od tzv. zeleného stolu“. Debata pak probíhá v tematických oblastech a jako resumé slouží stanovení 10 nejzásadnějších problémů z pohledu občanské veřejnosti. Tento soubor problémů je ještě posléze ověřen veřejnou anketou, jejímž cílem je prověřit formulované problémy v co nejmasivnějším okruhu občanů. Závěry ankety s ověřenými problémy se následně předají Radě a Zastupitelstvu města k vymezení úkolů a odpovědnosti za jejich řešení (Zdravé město Opava, [b.r.]).

Město Opava každoročně vyhlašuje soutěž Nápady pro Opavu. Prostřednictvím tohoto programu mohou lidé veřejně soutěžit se svými projekty, ty vítězné pak město realizuje. Po předložení nejprve pracovníci magistrátu kontrolují, zda přihláška obsahuje všechny povinné náležitosti, poté jsou nápady předloženy komisi. Po jejich schválení jsou představena a následně probíhá hlasování veřejností. Ty nejúspěšnější jsou podpořeny. Takto již byla např. podpořena workoutová hřiště v městských částech – Malé Hoštice a Suché Lazce. Jistě by nebylo marné některé nápady zkusit realizovat touto cestou. Např. oba výše uvedené nápady by bylo možné předložit v rámci Nápadů pro Opavu pro rok 2020, neboť pro letošek již byl sběr nápadů ukončen.

Mladí lidé se taktéž vyjádřili, že by měli zájem o informování o aktivitách v zájmovém vzdělávání prostřednictvím Facebooku, Instagramu, Twitteru či telefonní aplikací. Domníváme se, že v moderních informačních a komunikačních technologiích je

obrovský potenciál, který je nezbytné využít především pro informovanost mladších dospělých.

Závěr

V naší diplomové práci jsme se zabývali zájmovým vzděláváním dospělých. Vzdělání je tím nejdůležitějším, čím může člověk disponovat a co může v rámci celého života rozvíjet. Každý jedinec, který se neustále vzdělává, a to jakoukoli formou, snižuje svou neznalost, rozšiřuje své znalosti, dovednosti, přehodnocuje a někdy i mění své názory a postoje, které mu pomáhají orientovat se v současném světě a každodenním životě.

Tato práce si kladla za cíl přiblížit problematiku zájmového vzdělávání dospělých, objasnit důležitost samostatného vzdělávání, zjistit míru a motivaci dospělých, kteří se zájmově vzdělávají, potažmo nevzdělávají.

Usuzujeme, že se nám podařilo splnit stanovené cíle jak v teoretické, tak empirické části. Poukázali jsme jak na důležitost aktivit zájmového vzdělávání dospělých, tak na zájem dospělých o tyto aktivity. V teoretické části jsme se kromě charakteristiky zájmového vzdělávání dospělých, snažili zachytit veškeré aktivity, které jsou v oblasti zájmového vzdělávání dospělých ve statutárním městě Opava nabízeny. V části empirické jsme zhodnotili zájem o současnou nabídku a zjišťovali návrhy a nápady aktivit, které občanům chybí.

Práce je určena širokému okruhu osob. Zastupitelům města, kteří rozhodují o investičních akcích města i zaměstnancům magistrátu, kteří se podílejí na plánování a realizování kulturních, sportovních, environmentálních a jiných akcí, organizacím nabízejícím aktivity v oblasti zájmového vzdělávání dospělých, lidem z řad široké veřejnosti, kteří se zajímají o aktivity zájmového vzdělávání dospělých.

Pevně věříme, že výsledky, ke kterým jsme v rámci diplomové práce došli, poslouží k rozvoji a rozšíření nabídky aktivit zájmového vzdělávání dospělých nejen v Opavě, ale i na jiných místech České republiky. Doufáme, že práce bude mít však rozměr daleko širší, a výsledky poslouží nejen laické, ale i odborné veřejnosti k posunutí vnímání zájmového vzdělávání dospělých. Pevně věříme, že se nejedná jen o zábavu ve volném čase, ale vede i k naplnění a zvýšení kvality života jedince.

Seznam zkratek

b. r. – bez roku

CA – cestovní agentura

CD/DVD – paměťová média

CK – cestovní kancelář

ČČK – Český červený kříž

ČR – Česká republika

ČRS MO – Český rybářský svaz, místní organizace

ČSV – Český svaz včelařů

ČZS – Český zahrádkářský svaz

KČT – Klub českých turistů

MD/RD – mateřská dovolená / rodičovská dovolené

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

NIPOS – Národní informační a poradenské středisko pro kulturu

O – očekávaná četnost

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OKO – Opavská kulturní organizace

OSN – Organizace spojených národů

OSVČ – Osoba samostatně výdělečně činná

P – pozorovaná četnost

SK – sportovní klub

SLU – Slezská univerzita

SŠ – střední škola

SVČ – Středisko volného času

TSK – taneční a sportovní klub

TV – televize

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu

VHT – vysokohorská turistika

VOŠ – vyšší odborná škola

VŠ – vysoká škola

ZO – základní organizace

ZŠ – základní škola

ZUŠ – základní umělecká škola

Seznam použitých zdrojů

- BAKALÁŘ, Eduard. *Umění odpočívát*. Vyd. 1. Praha: Práce, 1978. 216 s.
- BEDNAŘÍKOVÁ, Iveta. *Kapitoly z andragogiky 1*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006 a. 78 s. ISBN 80-244-1192-X.
- BEDNAŘÍKOVÁ, Iveta. *Kapitoly z andragogiky 2*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006 b. 80 s. ISBN 80-244-1193-8.
- BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Vyd. 2. Praha: Grada, 2014. 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5.
- BOČKOVÁ, Věra. *Vzdělávání – průvodní jev života*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. 54 s. ISBN 80-244-0441-9
- BOČKOVÁ, Věra. a kol. *Nárys didaktiky dospělých*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1991. 80 s. ISBN 80-7067-035-5.
- ČORNANIČOVÁ, Rozália. Širší terminologický kontext systemizácie druhov a foriem andragogického pôsobenia. In *Systemizácia druhov a foriem andragogického pôsobenia*. Bratislava: BB Print, 2009. s. 105-114. ISBN 978-80-969158-6-6.
- HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. 186 s. ISBN 978-80-86723-75-4.
- HRADEČNÁ Marie a kol. *Vybrané problémy sociální pedagogiky*. Dotisk. Praha: Nakladatelství Univerzita Karlovy, 1998. 90 s. ISBN 80-7184-015-7.
- GOGA-FERKO, Milan. Motivácia a hodnoty vo vzdelávaní dospelých. In: MATULČÍK, Július. *Zborník katedry andragogiky filozofickej fakulty Univerzity Komenského: Acta Andragogika 3*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2013. s. 167-175. ISBN 978-80-223-3369-6.
- Hláška*. Opava: Statutární město Opava, 2019, č. 4.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 2. Praha: Grada, 2016. 256 s. ISBN 978-80-247-5326-3.
- CHRÁSKA Miroslav. *Úvod do výzkumu v pedagogice: základy kvantitativně orientovaného výzkumu*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 200 s. ISBN 80-244-0765-5.
- KNOTOVÁ, Dana. *Pedagogická dimenze volného času*. Vyd. 1. Brno: Paido, 2011. 195 s. ISBN 978-80-7315-223-9.
- KRYSTOŇ, Miroslav a kol. *Zájmové vzdelávanie dospelých: Teoretické východiská*. Banská Bystrica: UMB, 2011. ISBN 978-80-557-0211-7.
- KRYSTOŇ, Miroslav a Veronika KUPCOVÁ. Kvalita v oblasti inštitucionálneho zabezpečenia zájmového vzdelávania dospelých. In: MATULČÍK, Július. *Zborník katedry andragogiky filozofickej fakulty Univerzity Komenského: Acta Andragogika 3*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2013. s. 293-307. ISBN 978-80-223-3369-6.
- KUPCOVÁ, Veronika. *Zájmové vzdelávanie dospelých z aspektu kvality*. Banská Bystrica: Belanium, 2014. 146 s. ISBN 978-80-557-0744-0.

- LANGER, Tomáš. *Moderní lektor: Průvodce úspěšného vzdělavatele dospělých*. Praha: Grada, 2016. 224 s. ISBN 978-80-271-0093-4.
- MACHÁLKOVÁ, Andrea. *Zájmové vzdělávání dospělých v oblasti trávení volného času*. Zlín, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.
- MALACH, Josef a Bedřich ZAPLETAL. *Vybrané problémy andragogiky*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. 132 s. ISBN 80-7368-043-2.
- MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky*. 5 dotisk 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 104 s. ISBN 80-210-1124-6.
- MUŽÍK, Jaroslav. *Androdidaktika*. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004. 148 s. ISBN 80-7357-045-9.
- NĚMEC, Jiří a kol. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a volného času*. Vyd. 1. Brno: Paido, 2002. 120 s. ISBN 80-7315-012-3.
- OPATŘILOVÁ, Marie. *Sebevýchova vysokoškolských studentů*. Vyd. 1. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1984. 175 s.
- PALÁN, Zdeněk. *Lidské zdroje: Výkladový slovník*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2002. 268 s. ISBN 80-200-0950-7.
- PALÁN, Zdeněk. *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*. Vyd. 1. Praha: DAHA, 1997. 159 s. ISBN 80-902232-1-4.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. Psychologické aspekty výchovy ve volném čase. In: HÁJEK, Bedřich, Břetislav, HOFBAUER a Jiřina, PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času. Trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011. s. 85-142. ISBN 978-80-262-0030-7.
- PÁVKOVÁ Jiřina a kol. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999. 232 s. ISBN 80-7178-295-5.
- PETŘKOVÁ, Anna. *Psychologie učení a vzdělávání dospělých*. Olomouc: Hanex, 2006. 80 s. ISBN 80-85783-63-0.
- PRUSÁKOVÁ, Viera. *Metodika vzdelávania dospelých*. Olomouc: Andragogové – CODV UP, 2000. 56 s.
- PRŮCHA, Jan. *Andragogický výzkum*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014. 152 s. ISBN 978-80-247-5232-7.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 2 rozšířené a přepracované vydání. Praha: Portál, 1998. 336 s. ISBN 80-7178-252-1.
- ŘEHÁK, Miloslav. *Úvod do didaktiky dospělých*. Vyd. 1. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost, 1981.
- ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem. Vývojová psychologie*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. 392 s. ISBN 978-80-262-0772-6.

SKLÁŘOVÁ, Michala. *Zájmové vzdělávání dospělých ve Vizovicích a okolí*. Olomouc, 2017. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Doc. PhDr. Iveta Bednaříková, Ph.D.

SPÁČILOVÁ, Martina. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Olomouc, 2012. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Doc. PhDr. Iveta Bednaříková, Ph.D.

SPOUSTA, Vladimír et al. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství MU, 1996. 40 s. ISBN 80-210-1274-9.

SPOUSTA Vladimír et al. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Vyd. 1. Brno, Nakladatelství MU, 1997. 183 s. ISBN 80-210-1007-X.

Strategie celoživotního učení ČR. Praha: MŠMT, 2007. 92 s. ISBN 978-80-254-2218-2

ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009a. 208 s. ISBN 978-80-7367-551-6.

ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání mládeže a dospělých*. In: PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009b. s. 503-507. ISBN 978-80-7367-546-2.

ŠERÁK, Michal a Miroslava DVOŘÁKOVÁ. *Kapitoly z teorie a praxe vzdělávání dospělých*. Vyd. 1. Praha: Česká zemědělská univerzita, Institut vzdělávání a poradenství, 2009. ISBN 978-80-213-2001-7.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda a Lucie SMÉKALOVÁ. *Předpoklady úspěšného učení se v dospělosti: Conditions of succesful learning in adulthood*. In: *Lifelong learning = Celoživotní vzdělávání*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, Institut celoživotního vzdělávání, 2015, 5(2), 8-22. ISSN 1804-526X.

VETEŠKA, Jaroslav. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2016. 320 s. ISBN 978-80-262-1026-9.

VYMAZAL, Jiří. *Mimoškolská výchova a vzdělávání dospělých a její institucionální systém v ČSR*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 80-7066-104-6.

Elektronické zdroje

Babyclub [online]. Copyright © 2009 [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: <http://www.babyclub.cz/babyclub/>

Bludný kámen — Bludný kámen [online]. Copyright © 2018 [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <http://bludnykamen.cz/>

Catering, akce, kurzy vaření, taxi, dny uzavřené společnosti) - utrijabloni.cz. *Restaurace U TŘÍ JABLONÍ - utrijabloni.cz* [online]. Copyright © 2012 [cit. 2018-10-08]. Dostupné z: <http://www.utrijabloni.cz/dny-uzavrene-spolecnosti>

Československá obec legionářská jednota Opava [online]. [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <http://csolopava.cz/>

Český statistický úřad [online] [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickyh-udaju-za-obce-cz>

Český svaz včelařů, z.s., základní organizace Opava [online]. [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: <http://zo-opava.netstranky.cz/>

ČZS ZO Opava-Město [online]. 2015 [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: <https://czsopavamesto.webnode.cz/>

Divadlo GAFA – Nová komorní scéna, kulturní akce a workshopy. Opavo, chceme tě bavit! [online]. Copyright © 2018 [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <https://www.divadlogafa.cz/>

FAKTUM OPAVA - JAZYKOVÉ A VZDĚLÁVACÍ CENTRUM [online]. [cit. 2018-10-26]. Dostupné z: <http://www.faktum-opava.cz/>

Galerie Hřivnáč [online]. [cit. 2018-10-05]. Dostupné z: <http://galeriehrivnac.cz/>

Galerie U Jakoba | Prodejní galerie v Opavě [online]. [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://galerieujakoba.cz/>

Gastrocentrum SLU Opava [online]. Copyright © 2018 [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: <http://gastrocentrumopava.slu.cz/>

Gastro-Klub – Gustissimo [online]. © 2016 [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: <http://www.gustissimo.cz/gastro-klub.html>

Holos Centrum / Opava / Psychoterapie a seberozvoj [online]. Copyright © 2003-2018 [cit. 2018-10-08]. Dostupné z: <https://www.holos.cz/>

Jazykové kurzy v zahraničí | Petra Schneiderová [online]. © 2018 [cit. 2018-10-09]. Dostupné z: <http://www.petraschneiderova.eu/>

Klub českých turistů VHT Opava [online]. [cit. 2018-10-20]. Dostupné z: <http://www.vht-kctopava.cz/>

KČT – Klub českých turistů [online]. © 2018 [cit. 2018-10-09]. Dostupné z: <https://kct.cz/>

Klub historických vozidel Opava [online]. [cit. 2018-10-09]. Dostupné z: <https://www.khvopava.cz/>

Klub vojenské historie Opava [online]. [cit. 2018-10-09]. Dostupné z: <http://www.opevneni-milostovice.com/>

Klub zdraví Opava | Život a zdraví, z. s. | Život a zdraví jsou největší dary, které člověk vlastní [online]. [cit. 2018-10-10]. Dostupné z: <http://www.zivotazdravi.cz/category/opava/>

Knihovna Petra Bezruče v Opavě [online]. Copyright © 2018 [cit. 2018-10-03]. Dostupné z: <https://kpbo.cz/>

KUPE kulturně-umělecký prostor [online]. [cit. 2018-10-03]. Dostupné z: <http://www.kupecko.cz/>

Matice slezská Opava [online]. © 2018 [cit. 2018-10-03]. Dostupné z: <http://www.maticeslezska-opava.cz/>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání – Nakladatelství Tauris, 2001. [cit. 2018-06-03]. ISBN 80-211-0372-8. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske->

[republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol](#)

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Strategie celoživotního učení ČR* [online]. Praha: MŠMT, 2007. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-80-254-2218-2. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/strategie-celozivotniho-uceni-cr>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Strategie vzdělávací politiky České republiky 2020* [online]. Praha: MŠMT. [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Strategie_2020_web.pdf

Nápady pro Opavu [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <http://www.napadyproopavu.cz/>

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu. *Divadla 2017* [online]. Praha: NIPOS, 2017. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://statistikakultury.cz/wp-content/uploads/2018/11/Statistika_2017_divadla.pdf

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu. *Knihovny 2017* [online]. Praha: NIPOS, 2017. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://statistikakultury.cz/wp-content/uploads/2018/11/Statistika_2017_knihovny.pdf

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu. *Muzea, galerie (muzea výtvarných umění) a památníky 2017* [online]. Praha: NIPOS, 2017. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://statistikakultury.cz/wp-content/uploads/2018/11/Statistika_2017_muzea_a_pamatniky.pdf

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu. *Statistika kultury České republiky. Poskytovatelé kulturních služeb* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://statistikakultury.cz/poskytovatele-kulturnich-sluzeb/>

Natura Opava [online]. [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: <http://www.natura-opava.org/opavsko/>

LAYNO Tour [online]. [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <http://laynotour.cz/>

Oficiální stránky Oblastního spolku Českého červeného kříže Opava [online]. Copyright © 2016 [cit. 2018-10-14]. Dostupné z: <http://www.os.cckopava.cz/>

OKO Opava - Opavská kulturní organizace [online]. [cit. 2018-10-07]. Dostupné z: <http://oko-opava.cz/>

Okresní myslivecké spolky - Struktura OMR Opava. Myslivost - Home [online]. [cit. 2018-10-08]. Dostupné z: <http://www.myslivost.cz/omsopava>

Online kurzy, semináře, odborná školení a firemní vzdělávání - Seduo.cz [online]. © 1996–2018 [cit. 2018-09-04]. Dostupné z: <https://www.seduo.cz/>

Opava – Mapy.cz [online]. [cit. 2018-09-14]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=17.8936936&y=49.9235461&z=11&source=muni&id=4660>

Opavský železniční klub [online]. [cit. 2018-10-13]. Dostupné z: <https://www.ozk-opava.cz/>

Overview - Eurostat. *European Commission | Choose your language | Choisir une langue | Wählen Sie eine Sprache* [online]. Copyright © ESB Professional [cit. 2018-08-10]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/education-and-training/overview>

Povodí Odry, státní podnik [online]. Copyright © 2016 [cit. 2018-09-04]. Dostupné z https://www.pod.cz/atlas_toku/opava.html

Regrese, prožitkové kurzy a semináře | Opava – Marci Pospíšilová [online]. Copyright © 2018 [cit. 2018-11-03]. Dostupné z: <http://www.marcipospisilova.cz/>

Restaurace U TŘÍ JABLONÍ [online]. © 2012 [cit. 2018-10-08]. Dostupné z: <http://www.utrijabloni.cz/dny-uzavrene-spolecnosti>

Silesia marathon bike a kros [online]. [cit. 2018-09-06]. Dostupné z: <https://www.silesiaopava.cz/>

Slezské divadlo Opava [online]. ©2018 [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: <http://www.divadlo-opava.cz/>

Slezské zemské muzeum [online]. Copyright © 2010 [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: <http://www.szm.cz/>

Spolek Ekolyceum – Globální vzdělávání a ochrana životního prostředí [online]. © 2018 [cit. 2018-10-09]. Dostupné z: <http://ekolyceum.cz/>

Sportovníkurzy.cz [online]. © 1996-2018 [cit. 2018-05-06]. Dostupné z: <https://www.sportovníkurzy.cz/>

Statutární město Opava [online]. [cit. 2018-05-06]. Dostupné z: <http://www.opava-city.cz/cs>

Středisko volného času Opava [online]. ©2016 [cit. 2018-05-06]. Dostupné z: <http://www.svcopava.cz>

Turistické informační centrum Opava [online]. [cit. 2018-05-06]. Dostupné z: <http://tic.opava-city.cz/cs>

věk nad 15 let – SVČ Opava. SVČ Opava [online]. [cit. 2018-11-03]. Dostupné z: <http://www.svcopava.cz/category/nad-15-let/>

world leisure – World Leisure Organization, is a world-wide, non-governmental association of persons and organizations dedicated to discovering and fostering those conditions best permitting leisure to serve as a force for human growth, development & well-being. [online]. Copyright © [cit. 2018-05-06]. Dostupné z: http://worldleisure.org/wp-content/uploads/2016/05/Charter-for-Leisure_WEB.pdf

Za Opavu – web zapsaného spolku Za Opavu [online]. [cit. 2018-05-06]. Dostupné z: <http://www.zaopavu.cz/>

Zdravé město Opava [online]. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://zdravemestoopava.cz/>

Zemský archiv v Opavě [online]. [cit. 2018-09-06]. Dostupné z: <http://www.archives.cz/web/>

Seznam obrázků

Obrázek 1: Místo zájmového vzdělávání dospělých v rámci celoživotního učení (vzdělávání)	12
Obrázek 2: Opavská radnice – Hláska.....	31

Seznam grafů

Graf 1: Statistický výkaz o knihovnách.....	22
Graf 2: Lidé v produktivním věku (25-64 let) ovládající alespoň jeden cizí jazyk (údaje v %)	26
Graf 3: Pohlaví respondentů.....	51
Graf 4: Věkové rozložení respondentů.....	52
Graf 5: Vzdělání respondentů.....	53
Graf 6: Současné pracovní zařazení respondentů.....	54
Graf 7: Účast na zájmovém vzdělávání.....	54
Graf 8: Účast respondentů ve sdruženích, spolcích, klubech a kroužcích.....	57
Graf 9: Účast na zájmových aktivitách.....	61
Graf 10: Důvody účasti na zájmové aktivitě.....	63
Graf 11: Důvody neúčasti v zájmovém vzdělávání.....	64
Graf 12: Informovanost o zájmových aktivitách ve městě.....	67
Graf 13: Získávání informací o možnostech zájmových aktivit.....	67
Graf 14: Sdružená webová stránka.....	69

Seznam tabulek

Tabulka 1: Rozdíly konceptu celoživotního vzdělávání a celoživotního učení	10
Tabulka 2: Věková struktura obyvatel.....	32
Tabulka 3: Počet návštěvníků opavské knihovny.....	35
Tabulka 4: Schéma čtyřpolní tabulky	49
Tabulka 5: Princip testu dobré shody chí-kvadrát	49
Tabulka 6: Genderové a věkové rozložení respondentů.....	52
Tabulka 7: Genderové rozložení účasti na zájmové aktivitě	55
Tabulka 8: Čtyřpolní tabulka pro výpočet hypotézy 1	55
Tabulka 9: Počty osob neúčastnících se zájmového vzdělávání	56
Tabulka 10: Čtyřpolní tabulka pro výpočet hypotézy 3	56
Tabulka 11: Spolky, kterých jsou respondenti členy.....	58
Tabulka 12: Genderové rozložení u členů sdružení, spolku, klubu, kroužku apod.....	59
Tabulka 13: Čtyřpolní tabulka pro výpočet hypotézy 4	59
Tabulka 14: Počty členů sdružení, spolků, klubů apod. ve věkových kategoriích.....	60
Tabulka 15: Počty účastníků spolků a pro výpočet hypotézy 6	61
Tabulka 16: Oblasti zájmového vzdělávání s chybějící aktivitou	64
Tabulka 17: Využívání vybraných informačních kanálů z pohledu věkových kategorií	68
Tabulka 18: Genderové rozložení u otázky č. 15	70
Tabulka 19: Odpovědi na otázku č. 15 ve věkových kategoriích.....	70

Seznam příloh

Příloha 1: Mezinárodní charta pro volný čas

Příloha 2: Návštěvnost muzeí a galerií v České republice

Příloha 3: Dotazník

Příloha 1

WORLD LEISURE CHARTER FOR LEISURE

Introduction

Consistent with the Universal Declaration of Human Rights (Article 27), all cultures and societies recognise to some extent the right to rest and leisure. Here, because personal freedom and choice are central elements of leisure, individuals can freely choose their activities and experiences, many of them leading to substantial benefits for person and community.

Articles

- All people have a basic human right to leisure activities that are in harmony with the norms and social values of their compatriots. All governments are obliged to recognise and protect this right of its citizens.
- Provisions for leisure for the quality of life are as important as those for health and education. Governments should ensure their citizens a variety of accessible leisure and recreational opportunities of the highest quality.
- The individual is his/her best leisure and recreational resource. Thus, governments should ensure the means for acquiring those skills and understandings necessary to optimize leisure experiences.
- Individuals can use leisure opportunities for self-fulfilment, developing personal relationships, improving social integration, developing communities and cultural identity as well as promoting international understanding and co-operation and enhancing quality of life.
- Governments should ensure the future availability of fulfilling leisure experiences by maintaining the quality of their country's physical, social and cultural environment.
- Governments should ensure the training of professionals to help individuals acquire personal skills, discover and develop their talents and to broaden their range of leisure and recreational opportunities.
- Citizens must have access to all forms of leisure information about the nature of leisure and its opportunities, using it to enhance their knowledge and inform decisions on local and national policy.
- Educational institutions must make every effort to teach the nature and importance of leisure and how to integrate this knowledge into personal lifestyle.

Approved by the World Leisure Board of Directors, July 2000. The original version was adopted by the International Recreation Association in 1970, and subsequently revised by its successor, the World Leisure and Recreation Association in 1979.

Příloha 2

Návštěvnost muzeí, galerií a památníků v České republice

	Počet muzeí	2015	2016	2017
Hlavní město Praha	31	4 478 783	5 041 091	5 296 564
Středočeský kraj	72	1 048 781	1 205 475	1 315 654
Jihočeský kraj	43	540 976	691 754	724 271
Plzeňský kraj	35	495 578	462 628	479 687
Karlovarský kraj	12	280 589	352 316	364 285
Ústecký kraj	28	448 384	484 412	490 452
Liberecký kraj	27	272 670	296 465	323 720
Královohradecký kraj	47	495 983	507 911	523 802
Pardubický kraj	33	346 075	339 071	367 251
Kraj Vysočina	34	302 986	378 023	348 959
Jihomoravský kraj	42	943 169	1 149 570	1 248 962
Olomoucký kraj	18	616 352	653 450	653 450
Zlínský kraj	25	830 939	855 344	650 421
Moravskoslezský kraj	33	666 903	654 259	711 790
Celkem	480	11 768 168	13 071 769	13 499 268

Zdroj: NIPOS, 2017

Příloha 3

Vážená paní, vážený pane,

dovolte mi, abych Vás požádala o vyplnění dotazníku, který má za cíl zjistit míru a zaměření účasti dospělých na zájmových aktivitách ve statutárním městě Opava. Dotazník je zcela anonymní a získané údaje budou sloužit především pro účely diplomové práce.

Vyplnění dotazníku Vám nezabere více jak 10 minut.

Pokyny ke zpracování:

Přečtěte si prosím pozorně každou otázku a následně na ni pravdivě odpovězte. U otázek s nabídkou výběru označte vhodnou odpověď křížkem. U otázek, které vyžadují Vaše osobní sdělení, zaměření, zkušenosti, názory, doplňte odpověď na vyznačený řádek nebo „vytečkované“ místo.

Za Vaši ochotu a spolupráci Vám předem velmi děkuji

Ing. Silvie Truparová

Studentka pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

DOTAZNÍK:

1. Jaké je vaše pohlaví?
  - Žena
  - Muž
2. Jaký je Váš věk?
  - Do 30 let
  - 31–45 let
  - 46–60 let
  - 61 let a více
3. Jaké je Vaše vzdělání?
  - Základní
  - Středoškolské bez maturity
  - Středoškolské s maturitou
  - Vyšší odborné
  - Vysokoškolské
4. Současné pracovní zařazení
  - Zaměstnaný
  - OSVČ
  - Nezaměstnaný
  - Důchodce
  - Mateřská/rodičovská dovolená
  - V domácnosti
  - Jiné, uveďte.....
5. Věnujete se ve svém volném čase nějaké zájmové aktivitě?
  - Ano, pravidelně
  - Ano, občas
  - Ne

6. Jste členem (členkou) nějaké zájmového sdružení, spolku, klubu, kroužku apod.? Např. zahrádkářů, myslivců, klubu historických vozidel, chovatelů, včelařů, kynologů .....

ANO – NE

Pokud jste zvolili možnost ANO, uveďte konkrétně

7. Kterým z uvedených zájmových aktivit se věnujete? Odpovědí může být i více.
- Kulturním a estetickým (divadlo, kino, koncerty, přednášky, besedy)
  - Sportovním a pohybovým (kolektivní hry, fitness, tanec apod.)
  - Cestování a turistika (i cykloturistika, výlety na hrady, zámky, rozhledny)
  - Technickým (historická vozidla, železnice, vojenství)
  - Enviromentálním (včelařství, myslivost, kynologie)
  - Orientovaným na problematiku zdraví, na zdravý životní styl (první pomoc, zdravotvěda)
  - Jazykové vzdělání (cizí jazyky, znaková řeč, esperanto)
  - Orientovaným k duchovnímu životu (meditace, náboženství)
  - Jiným (šití, komunikace, finanční gramotnost, gastronomie), doplňte konkrétně .....
  - Nevěnuji se žádné zájmové aktivitě
8. Jaké důvody podmiňují Vaši účast na zájmové aktivitě (proč se jich účastníte)? Můžete uvést více důvodů.
- Z důvodu možnosti setkat se s jinými lidmi, navázat nová přátelství)
  - Chci se dovědět nové věci, získat informace, naplnit svoji zvědavost
  - Chci posílit svoje tělo, fyzickou aktivitu
  - Baví mne získat nové dovednosti, umět něco vytvářet, dělat, zkoušet
  - Zajímám se o své zdraví, chci změnit životní styl,
  - Aktivní relaxace
  - Další vzdělávání (např. jazykové), rozšiřování znalostí v různých oblastech (např. počítačové znalosti a dovednosti)
  - Protože se jich účastní přátelé, známí
  - Pro radost
  - Naplnění volného času
  - Z důvodu potřeby rozvoje vlastní osobnosti
  - Jiné důvody (uveďte jaké) .....
  - Nevěnuji se žádné zájmové aktivitě
9. Pokud se nevěnujete žádné zájmové aktivitě, z jakého důvodu?
- Nemám zájem
  - Jsem líný (á)
  - Nemám o nabídce těchto akcí dostatek informací
  - Nevyhovuje mi den nebo čas konání
  - Nemám čas se účastnit
  - Nedostatek financí
  - Neúčastním se kvůli zdravotním důvodům
  - Špatná dopravní dostupnost
  - Jiný důvod (uveďte): .....
  - Aktivitě se věnuji – odpověď(a) jsem ANO na otázku č. 5

10. Jaký druh volnočasových či zájmových aktivit pro dospělé Vám ve městě konkrétně chybí?
- Kulturní a estetické, konkrétně .....
  - Sportovní a pohybové, konkrétně .....
  - Cestování a turistika, konkrétně .....
  - Technické a odborné, klubové/spolkové činnosti, konkrétně .....
  - Orientované na problematiku zdraví, na zdravý životní styl, konkrétně.....
  - Jazykové vzdělávání, konkrétně .....
  - Orientovaným k duchovnímu životu, konkrétně .....
  - Jiné, uveďte co .....
  - Nic mi nechybí
11. O jaké zájmové aktivity byste Vy osobně rozšířil(a) nabídku zájmových aktivit v Opavě?
.....
12. Jste dle Vašeho názoru o dění ve městě dostatečně informováni (informace o čase a místě konání akce, jejím popisu a účastnících)
- Ano
  - Částečně
  - Ne
13. Jakou cestou nejčastěji získáváte informace o možnostech zájmových aktivit pro dospělé ve městě?
- Z webových stránek města www.opava-city.cz, případně dané organizace, spolku
  - Z facebookového profilu
  - Z propagačních materiálů města
  - Z výlepových ploch města
  - Z informačního centra
  - Z časopisu Hláska, Program Opavsko a jiné
  - Od rodiny, přátel
  - Jinak, uveďte jak .....
14. Jaký způsob informování o zájmových aktivitách v Opavě byste ještě uvítali?
.....
15. Uvítali byste speciální (samostatnou) webovou stránku, která by obsahovala přehled, nabídku, možnosti, poskytovatele, a další specifikace zájmových aktivit, které můžete navštívit v Opavě?
- Ano
  - Ne

Ještě jednou Vám DĚKUJI za vyplnění tohoto dotazníku!